

OTTONIS
TACHENII

Secunda Partis

OTTONIS
TACHENII
HIPPOCRATIS CHIMICI

Secundæ Partis .

ii-

ag. I
luit .

6

12

sapo

17

23

28

31

cet .

44

48

54

cap.

65

, &

75

3 82

88

anti-

99

p. 16

tere,

121

fen-

137

cap.

148

p. 20

167

201

209

218

233

ndi-

242

249

259

...
...

O...

...

...

OTTO

TACHENI

HYPORATIS CHIMI

Secunda Pars.

...

...

...

...

...

...

273

OTTONIS TACHENII

Secundæ Partis .

HIPPOCRATIS CHIMICI

Prolegomena

MORBORVM PRINCEPS .

DE fide est, in principio factam fuisse diuisionem aquarum superiorum ab inferioribus, separationem nimirum subtilis à spisso, lucis à tenebris, tenuem nimirum spiritum à fuliginoso corpore: Hippocrati IGNEM ab AQVA, alijs purum ab impuro, & in terminis nostris, acidum ab alcali.

Hoc sanè fuit omnium magistrorum Magistri opus, lumine ^{De carni-} scilicet spiritus, à Diuino verbo ^{bus} prodeuntis, solus enim igneus, & luminosus spiritus, Hippocrati *cuncta sciens* segregare heterogenea potuit, qui densiores partes deorsum versus præcipitauit: Ho-

M s mo-

274 PROLEGOMENA.

mogeneam verò materiam, & spiritui proximiorē, in lumen immortale constrinxit, atque coniunxit: densiorem partem humidam, & aqueam esse, ratio exigebat, ut in corpus continuum diduci, ac extendi posset. Humor enim omnium rerum, corporumque gluten est, ac ferrumen. Ignis verò in humorem agens, calefaciendo hunc calefacit. Ignis enim instrumentum calor est, cuius ope duo opposita vno eodemque labore operatur: humidam quippè naturam, dum à terrestri separat, illam rarefaciendo, hanc condensat, ita ut infinita ferè rerum, & plantarum genera in lucem, & humanam suppellectilem produceret.

*lib. 1. de
diata*

Optimè ergò Hippocrates, hæc duo elementa **IGNEM**, & **AQVAM** omnia posse, omnia illis inesse, affirmavit: à primo siquidem binæ qualitates masculinæ, calidi, & sicci, ab altero totidem feminæ, frigidi, & humidi effluentes, in mixtorum generatione concurrunt, & commiscentur: ex parte nimirum prioris motus, ad generationem in mundo elementalī, vnde vita: ex parte posterioris motus ad corruptionem, vnde mors.

Quem-

PROLEGOMENA. 275

Quemadmodum autem Opifex
diuinus spiritus in principio separauit subtile a spisso, sic, & hodiè ipsa natura omnipotentis Creatoris ministra quotidie, & indefinenter resoluit, & coagulat: cunctaque numero, pondere, & mensura ministrat: separat enim aquam à terra, resoluendo illam vaporis modo in nubium regionem: & rursus ibidem illam condensat, vel coagulat in pluuiam, rorem, niuem, pruinam &c. facundæ lucis turgida: soluit inquam terræ pinguedinem, vt spirituale pabulum radicibus suppeditet, quod depastum in caulem, corticem, ramos, fructus, substantiam denique corpoream condensando migrat. Idem artificium natura in animalibus exercet: nam cibus, & potus, quos illa adhibet, resoluuntur in succum, deinde in carnem, & ossa &c. augentur, & condensantur, sicque labens indiuiduorum reparatur structura. Itaque omnia confusa rerum semina, dictis duobus instrumentis rarefaciendo, scil. & condensando de potentia in actum natura educit:educta per constantem alterationis rotam versans coagulando resoluta, & soluta coagulando, hæc infe-

276 PROLEGOMENA.

riora tractat, & conseruat. Ars naturæ æmula in suis resolutionibus, & compositionibus, simile experitur, inquit Philosophus.

Adeòque separandi, ac diuidendi ars est, omnium artium antiquissima, præstantissima, nobilissima, quam cum Deus ipse ab origine exercuit, & naturæ commendauit, naturalique instinctu hominibus inplantauit, vt eam exercerent in hac mortalitate ad vitam, & sanitatem sustentandam, vt perquam necessariam: SACRAM idè Antiqui Ægyptii CHYMIAM, & Græci SPAGYRIAM, propter eius præstantiam, ac excellentiam vocauerunt, teste Berosio: Quæ nomina nil aliud sonant, quàm cum prudentia soluere, & coagulare. sicut facit ipsa natura indefinenter, tam in Macro, quàm Microcosmo.

Quicquid ergò Natura ab initio produxit, & in posterum productura est, SACRA hac PROTOCHYMICA arte producit: hac Methodo, ait Hermes, Mundus creatus est.

Cum autem creata cuncta suas patiantur infirmitates, quæ nil aliud esse possunt, quàm aut optimi dissolutio, aut pessimi coagulatione.

PROLEGOMENA. 277

rio. Inde nata est necessitas, quæ Hipp. I. de
homines coegit inquirere, & in-
uenire Medicum, & Medicinam:
nam ante separandi artem non
erat medicinæ suppellex in ter-
ra, vt neque medicus iuxta Sacri
Philosophi textum, ordini natu-
ræ, & humanæ imbecillitati ac-
commodatum, aliàs enim scimus:
dixit, & facta sunt: &c.

Verum enim verò cum ipsa
Medicina in sui origine admodum
rudis esset, vt singulorum morbo-
rum singuli aduocarentur medi-
ci: vnde coaluerat multitudo me-
dicorum, ita & errorum. Artis
enim præcepta mutabantur quo-
tidie, & satis copiose sine funda-
mento naturæ collecta erant. Pli-
nio Auctore.

Medicamenta verò, quibus æ-
tas illa utebatur, licet non nisi ex
lacte accerferetur, attamen neque
eius coagulum, neque cremor, vt
neque serum, non nisi per spagy-
ricam, vel separatoriam artem, vl-
latenus habebantur: id quod, & in
hodiernum diem, non solum in
fero, sed etiam in omnibus rebus
vsi humano destinatis, necessa-
riò experimur.

Tandem Hippocrates Cous ra-
rissimi doni vir, sincerioris medi-
cinæ

cinæ acerrimus vindex, Asclepiadum familiæ antesignanus, totiusque Græciæ lumen, sapientiæ singularis medicus, quem à veterum scientissimis ità approbatum, summisque elatum præconijs legimus, vt Diuinum virum appellare non dubitauerint, hic inquam, cum per vetustissimam SACRAM separandi artem Naturæ instrumenta Rarefaciendi, & Condensandi didicisset, & quod SPAGYRIA sola veræ Medicinæ mater esset; impossibile *exclamat*, eum medicinam intelligere posse, qui Naturæ opera, eiusque instrumenta non cognouerit. Quare omni studio annitatur, vt cognoscat, si modo eorum aliquid, quæ fieri debent, rectè præstare velit, quia Naturæ cognitio Medico omninò necessaria est. Idèd medicus Naturæ minister, sua prudentia obuiam ire conuenit, morbis instantibus, & naturis, & anni temporibus, & ætatibus COAGVLATA soluendo, & SOLVTA coagulando, sicut facit ipsa natura in omni re vbique similis: addit Pythagor. Hac namque ratione, vel maximè quod molestiam exhibet, quieuerit. Hæcque mihi curandi ratio videtur: indicare volens, fibi

*de veteri
Medicina*

Epidem.

*in aureo
carmine*

*de Natura
Humana*

PROLEGOMENA. 279

sibi in occultis reseruisse, propriis instrumentis metiri Naturam, & tantum solertibus per spagyriam patefacere, quæ Mathematicis demonstrationibus non obediunt. Hæcque pro generali methodo, prudenti satis dixisse, existimat. Prudentia autem, qua Hippocrates fuit dotatus, Galeno teste, Naturæ est intelligentia. Quare mendendi scientiam omnium postremam (vt ex paucis eius genuinis scriptis constat) maximè occuluisse, omnes antiquissimæ historiæ testantur, vt nulli in iisdem versato, dubium esse possit.

lib. 8. M. C.
9.

Spagyria itaque sola est radix, & fundamentum Antiquissimæ Hippocraticæ medicinae (sit veritati venia) hæc vna soluit, & coagulat, tam in macro, quàm in microcosmo, estque speculum veri intellectus, monstratque quemodo tangatur, & videatur veritas in claro lumine, Lullio sic attestante: Huius solius ratione medici olim fuerunt illustres: idque vnum impotant, & verbum illud (*creavit ab- lum Altissimus*) & additum mandatum illius, qui solus est misericors. Iubet enim nos sub indictione pœnæ infernalis obedire præpositis: & id quidem præceptum est.

Testam. c.
26.

Helmont.

Secd

280 PBOLEGOMENA.

Sed honora parentes, honora medicum augustius est, quàm obedire: cum cogamur etiam obedire minoribus. Medicus enim dicitur, quod sit mediator inter vitæ Principem, & mortem. Nunc verò matre interempta, in sectas concisa nil abiectius, nil vilius: eò quod sectarii omninò aduersam, & contrariam Hippocratis legibus obseruantes disciplinam impunè, proternè, indecorè Sacrosanctam medicinam summum, & maximè venerandum Omnipotentis donum dieteriis, facetiis, & præposteris auxiliis infament, vt medendi puritas in controuersias, rixas, coniecturas, & iactantias infandum labierit. Hinc progerminata est illius infælicis monumento, conditi inscriptio: Turba se medicorum periisse.

de Lege

Sanguineis ergò lachrymis deploranda esset calamitas hæc ab iis, qui Hippoc. & Galeni filios se esse gloriantur, & horum magistrorum sanissimam doctrinam non combibunt, sed quod nefas, alios siturientes abarcent. Falsum enim est, quod scribiilant sectarii, & stolidi contemptores Diuinæ gratiæ, SPAGYRIAM nouum inuentum esse, nihilque comercii cum

PROLEGOMENA. 281

cum medicina habere, cum tamen
contrarium singulis momentis
vbique experimur. Hæc namque
etiam ruditer ministrata Naturæ
instrumentis indefinenter vitur:
quid enim est euacuare, aperire,
purgare &c. quàm SOLVERE?
hinc purgantia, vt talia, solutiua
dicuntur. Quid incrassare, corro-
borare, quàm COAGVLARE?
sed abutuntur ignari Naturæ in-
strumentis, atque terminis artis, vt
aliquando satis validis soluentibus
repetitis contra magistri mentem,
corporis substantiam soluant, at-
que putidis excrementis submer-
gant. Vtuntur singulis horis Na-
turæ instrumentis, atque per spa-
gyricæ artis fructus diuitijs, deli-
ciis oppipare affluunt, & diffluunt,
eandem tamen vilipendere, atque
calumniis insectari apud vulgi
plebem nunquam, & nusquam
cessant. *Nesciunt quid faciunt*: ait
magister, dant sine mente sonos,
dant cassa, & inania verba.

Quid enim sunt syrups Apoze-
mata potiones, decocta, distillatæ
aquæ, & instrumenta medica quæ-
que in Myropoliis prostantia, quâ
soluta, & coagulata? Quid sacha-
rum, mel, quid cera, & oleum,
quàm per artem spagyricam se-

pa-

*de Medicis
Purgant.*

parata à facibus, & terrestritate?
Inuò ipsa extracta cassia, tartari
cremor, potio clara, quam magi-
stralem dicunt, atque vulgaria re-
media, quæ in vrbē vsu quodidia-
no tractant, & præscribunt, præ-
parari nullo modo queunt, nisi
spagyricum artificium concurrat.

Nonne acetum, panis, vinum, &
quicquid in humanos cedit vsus
eadem operatione continuè præ-
paratur? quis est, qui pro siti sedan-
da non lætetur bibere limpidum
haustum, atque à facibus separa-
tum? In hunc finem non solum
Magnates huius Regiæ, sed per to-
tam Italiam vtuntur specie tophi,
per quem aquas licet scaturientes,
& limpidas rursus percolant, vt
clariores, atque leuiores fiant, hī
omnes vtuntur separatoria arte,
atque spagyri titulum vix effu-
giunt.

Et licet vinum pucinum, atque
Goslariensis cereuisia, pro generis
excellētia semper turbida sint, per
eandem tamen artem terrestrita-
te, & residentia semota, fiunt sua-
uissimi, & saluberrimi potus: Estq;
rudis, & rustica horum præparatio
Basilio Valentino Paradigma Na-
turalis philosophiæ, atque spagy-
ricæ artis.

*Curru tri-
umph. An-
tim.*

Quid

PROLEGOMENA. 283

Quid de sale dicent, cuius nemo ferè mortalium exors esse potest: paraturne alio modo, quam per spagyricam artem, id est, per humidi à sicco separationem?

Æternus rerum Parens primus artem exercuit Diuini Verbi virtute, nos verò inde edocuit, & iussit, Mineruæ manum admouere: quare Hippoc. *Diuina mens edocuit, sua opera imitari, cognoscentes quæ faciunt, & ignorantes quæ imitantur.* Quid aliud sonant prudentissimi chymico-Medici verba, quàm quod huius artis Auctor fuit ipse omnipotens DEVS? qui omnibus sublunaribus, tam animalibus, mineralibus, quàm vegetabilibus RESOLUTIONIS & CONDENSATIONIS instrumenta, pro eorum augmento, & decremento indidit. Idè quoque eadem linea subiungit: *Omnia similia sunt, omniaque per similia instrumenta laborant, licet ignavis dissimilia appareant.* Sic & ipsa Medicina, de qua nobis sermo, cum Spagytiæ pro fundamento habeat, nil aliud facit, quàm SOLVERE, & COAGVLARE, seu vt alibi docet Magister, addere & subtrahere, & qui hoc ignorat, *inquit, Paracelsus se habet ad verum*

lib. 1. de
dieta

me-

medicum, tanquam coquus porcorum, ad coquum Principum: sic nec frustra excelsi ingenii Lullius reliquit: *Nunquam scientia erit, vel ars, nisi primo inchoetur, & incipiatur à suis certis principijs:* ut non immeritò Mathiolus scribere audeat: Neminem medicum absolutum esse posse, imò ne mediocre quidem, qui in spagyria non sit exercitatus: nam hac vna Dianæ lampade prudens medicus plus cernit, quàm vulgaris aperto Sole: Patet id ex variorum præclarissimorum virorum scriptis, qui Numinum instar semper milii sunt colendi, cum rationem alicuius obscuræ rei reddere conantur, ad spagyriam, quam non intelligunt, confugiunt. Vnicum ostendam exemplum, quod cum ad medicinam spectet, minimè omitendum. Anselmus Boetius de Boot, Rudolphi Secundi Imperatoris Medicus cap. 193. lib. 2. de lapide Bezaar hæc habet. *Qui id non capit, perpendat spiritus virrioli, & spiritus tartari antipathiam, uterque enim istorum acidissimus, & acutissimus est, si misceas, viriusq; acrimonia perit. & liquor redditur inspidus.*

Nobilissimus, & præstantissimus
hic

præfic.
153

PROLEGOMENA. 285

hic vir, cum videret spirit. vitrioli ab alcali tartari absorptum in vitriolum verti, credebat ambos liquores acidos spiritus esse, & ab inuicem in sapore nihil differre: sed spiritus tartari, quocunq; modò distillatus, non acidus, sed amarus existit, neque insipidus ab illo fit spir. vitrioli, sed semper idem, adeoque cadit eius antipathia mechanica. Apparet exindè, vetustissimam dominam, sacramque scientiam, ad quam appellat, nunquam salutasse, adeòque plurimas fabulas, sub spagyriae umbra posteritati narrasse, necesse est: rectè idè indicat Tabula smaragdina; *per hoc genus demonstrandi fugiet à te omnis obscuritas.*

His antiquissimis fundamentis timore deposito superstruam infalibilem, & nunquam à ratione declinantem præsentem Hippocraticam Methodum, neque latum vnguem à Naturæ operatione, veterumque firmissima doctrina discendam, utilissimum enim semper mihi vilum fuit, præsertim in actuali medicinae parte, in qua de propria, & proximi salute agitur, Senecæ consilium sequi, vt prudēs, & sanitatis conseruandę studiosus, relictis iuniorum riulis, fontes se-

cte-

286 PROLEGOMENA.

Etetur, & adeat, ex quibus limpida, non cœnosam aquam scaturientē hauriet. Concludo me hoc compendioso, nullum alium patronū. seu defensorem eligere, quam vos prudentes, paucos, & Hippocraticæ medicinæ Alumnos, improbis enim, & vetustissimæ scientiæ ignaris, atque Decanis placere nunquā studui. Propterea ordinem hīc nō seruavi, scolastico more, sed quomodo fuit alterum ab altero. Vestra ergo interest, quum prudentes sitis, & arte Hippocratica digni, quæ hac methodo solius charitatis ergo tradidi, multa prosequi gratia. Quod si fortē aliqua prætermisimus, vel inconcinnē diximus, optimē scimus, nil esse tam ornatum, quod expoliri ulterius non possit, nec tam plenum, quod incrementum accipere nequeat.

His præmissis ipsum opus aggredi pergam: Antiquitatē enim, Nobilitatem, præstantiam, & necessitatem spagyricæ artis, modestis ingenijs satis lucidē hucusque ostendisse, & confirmasse videor, atque paulatim in subsequentibus clariora euadent.

OT-

C

T

ni ar
liger
fieri
ac fi
corri
nes,
Hinc
sim
arthu
suos
inse
Su
incer
tibus
bus
tur,

287
OTTONIS

TACHENII

TRACTATUS DE
Morborum Principe.

CAPVT I.

Podagræ etymo, & si
propriè pedum ex-
primatur dolor, ta-
men membrorum
ab vno appellatione
desumpta, pro om-

ni arthritide podagra vulgo intel-
ligenda venit; idque fortasse cum
fieri maximè soleat, vt ferè primò,
ac frequentius pedes hoc morbo
corripiantur, sintque ratò immu-
nes, dum alii afficiuntur articuli.
Hinc fit, vt quam plurimorum
sim consuetudinem sequutus, qui
arthritidis historiam enarraturi
suos quoque tractatus podagræ
inscripserunt.

Sunt qui causam humoribus
incertis ductibus à capite defluen-
tibus adscribunt. Alii cibis, & poti-
bus salia tartarea inesse hariolan-
tur, licet viscera sint bene consti-
tuta,

tuta, tartarea tamen excrementa ad articulos à Natura detrudi. Alii ab Hepate, & liene ataxia deprauatis in venis, & arteriis humorem podagricum gigni, huncque descensu naturali labentem vix, absque periculo repelli posse, sed recta properare ad generationis viscera asseuerant. Alii tam intra, quam extra venas humorem arthriticum depluere: alii alia somniantes dicuntur, quæ hoc loci relatu digna non puto. Hæ, aut eiusmodi fluxiones pro podagræ causa, à scriptoribus passim assignatæ leguntur.

Huiusmodi inter medicos sectio, dissensio, atque recessio ab antiquissima Hippocratica doctrina, curationem non solum difficilem, sed planè impossibilem habet. Ctenus reddidere; ubi enim de causa non satis constat, curatio rectè institui non potest.

*Curationis
initium
est morbi
cognitio.*

Fernelius lib. 6. de partium morbis symp. C. 18. conqueritur ex huius rei ignoratione hætenus dolorem articulare, pro incurabili derelictum esse, nuncuparique medicorum opprobrium. Per plurimos interim curatos esse solius Naturæ ope, sine vlla defluentium humorum manifesta euacuatione,

MORB. PRINCEPS: 289

ne, vel tartari resolutione, sineque viscerum intemperatum correctione, sed aliquando sola animi passione, terrore, gaudio &c. docemur historijs Hildani, Solenandri, Cardani, plurimorumque sive dignorum virorum, ac experientia.

Itaque singulorum de podagra scribentium, vniuersas singulatim hic enumerare opiniones, nil esset aliud, quam multiplicium errorum cumulum, inuiti pompa coaceruare: quin imò (absit verbis mendacium) non opiniones varias colligerem, sed Autorum diuersa nomina solummodo recenserem, ità nimirum sibi inuicem subscribentes vix dissimilia profuerunt, vt vnum scriptorem qui perlustrauerit, mille imò omnes se perlustrasse, me pollicente, credat: tam pauci nempè sunt, qui aliquid noui de suo vtiliter moueant. Rectè ergo Hippoc. *Si quis omnia de diata similia facit, nulla aderit delectatio.* Propterea de his parum sollicitus alijs, quibus libet, hanc arenam relinquo. Ab omnibus tamen generali vocabulo Arthritis appellatur. Vndè Galenus 6. Aphorif. 28. scribit eos, qui Arthritide, idest omnium articulorum doloribus

N cor.

corripiuntur, primò fieri podagricos.

*de affectio-
nibus*

Articularis morbus, inquit *Magister*, cum detinet corporis articulos, ignis, & dolor inuadit,prehendit etiam acutus, & ad alium, atq; alium etiam articulum vehemētiore, & leuiore dolores decumbunt: pedum verò dolor his omnibus, quæ circa articulos contingunt, violentior quidem existit, & maximè diuturnus, quique ægerimè soluitur: præsertim, *subiungit*, in senibus, aut qui circa articulos callos tophaceos concretos habent, aut qui ærumnosè viuunt, siccam aluum habentes: hi quidem sani fieri nequeunt, humana mente, quantum ego noui: quicquid enim homini contigerit, quod medicinæ instrumenta superet, id ne sperandum quidem est ab arte medica euinci posse.

*Hippocr.
prædistorū
lib. 2. sect.
2.*

*Hipp. de
arte*

Qui verò iuuenis est, & circa articulos nondum callos tophaceos habet concretos, & accuratè viuunt, & laboris amans est, & animum bonum habet ad obediendum, pro studiorum ratione, hic sanè Medicum INTELLIGENTEM nactus sanari poterit. Hæc ille.

Sæua me necessitate cogente, mul-

MORB. PRINCEPS. 291

multum diu, ne ctuque anxius in-
 quisitui, quisnam ille intelligens
 medicus esset, qui saltem in iuvene
 crudelissimam, licet non hæredi-
 tariam podagram sanare posset?
 Essetne (dicebam mihi) forsitan
 ille, qui latinæ linguæ sermonis
 elegantiam ad vnguem callet?
 Num qui in aliqua secta conse-
 nuisset? Num qui chymicus, vel
 methodicus, vel dogmaticus, aut
 ille, qui à plebe Canonicus audire
 ambit, aut ille, qui plenus anno-
 rum, & experimentis, nummis, &
 sermonibus grauis, de domo in
 domum, cum sanitate venali dis-
 currit? Mox illicò cognoui Mor-
 borum Principem podagram neu-
 tiquam requirere sectarium, aut
 rationalem medicum, sed Hippo-
 craticum, qui INTELLECTVA-
 LIS dicatur, & sit: eò quòd omnes
 sapientiores veteres, iunioresque
 medici Hippocratem, totius Græ-
 ciæ lumen, non solum Magistrum,
 sed insuper in naturali scientia, Di-
 uinum semper honorarunt, &
 coluerunt; ratus sum ad hunc no-
 dum soluendum interpretem nul-
 lum Hippocrate ipsa clariorem, &
 sinceriolem inuentum iri.

Ad hunc autem inquirendi la-
 borem me compulit ipsius morbi

iniqua natura, quæ non solum luxu dissolutos Veneri sc. & Baccho emancipatos ? vt fert communis frivola opinio , esse scilicet podagram veneris, & bacchi filiam) verum etiam scæminas virgines , & maximè abstemios, vt & religiosos Capucinos , atque operarios miserimè viuentes , frequentissimè excruciat, infestatque.

Et quamuis primò vt plurimum pedes inuadat: attamen crebrò in morbi insultu , pluresprehendit articulos, resque eò sæpè redit, vt vix vlla sit articulorum, ac ossium in corpore compages, quæ à morbo hoc libera sit, vt merito Lucianus dicat, quod malum hoc, afflictum, & miserum corpus manibus ab extremis , in extremas pedum plantas excruciat, imò in progressu cretam, calcem, topfosque à se producta profert, & in monstrum petrosum, quandoque tandem hominem ipsum deformat, hæc est, inquam, occasio, qua multum sollicitus, pluriesque insomnis huius mali causam, cum remedio perquirere decreuerim : & presertim dum eius vehementes cruciatus, multoties Amicus noster fuerit expertus.

Itaque cum constet, podagram

ado-

adolescentem, & nouellam sanabilem esse sine manifesta euacuatione, viriumque consternatione ex præallegatis testibus; idcirco meam quoque experientiam vetustissima Hippocratica doctrina, ratione, & auctoritate suffultam è tenebris in lucem, ac vsum nunc pro bono publico emittere volui.

Cum autem difficile sit iudicare de aliqua re, origine, & generatione ignota, oportet, priusquam causa podagræ elucescat, naturæ instrumenta operationes, atque operationum officinas enumerari, vt auxiliū indigentibus, clara luce patefiat, quomodo scilicet re in omni, ac labore podagra non excepta, natura sapientissima, sibi similis semper sit: id nos in hoc compendioso adimplere proposuimus, remotis in alios obreptione, conuictijs, ac calumnijs, vt nuda pategatur veritas, & antiquissima Hippocratica medendi ratio, omnibus prudentibus, & veritatem amanti- bus eniteat, quare de eius ortu, progressu, cognitione, & curatione non indigna scitu proferre promittimus: *inquit enim Magister: Qui constitutionem ab initio non cognouerit, & id quod in corpore dominatur, non poterit*

1. de diata

ea, quæ homini conducunt, offerre. Scito igitur (*pergit Senex*) fundamento, non solum animalia omnia, sed etiam hominem ipsum ex duobus facultatibus quidem diuersis, vsu verò consentientibus constare IGNE nimirum, & AQUA: quæ duo simul iuncta, tum alijs omnibus, tum sibi inuicem satis esse: Alterum verò seorsim, neque sibi, neque cuiquam alteri satis esse posse. Horum igitur vtrumque hanc obtinere facultatem ignem siquidem omnia semper mouere, aquam verò omnia perpetuò nutrire.

Ignis primum Natura principium. Cap. 2.

Hippocraticum hunc Naturæ ignem, nemo sibi à luce cælesti alienum fingat. Sacer enim Philosophus in Genesi non ignis, sed lucis mentionem facit. Hunc duplicem esse quilibet prudens animus coniectare facile potest, vniuersalem nimirum, & particularem, siue indiuiduum.

Ignis vniuersalis fontem in Sole esse testatur Hermes inquiring, omnium formarum naturalium pater est Sol. Exindè per omnes
par-

MORB. PRINCEPS. 295

partes vniuersi vndique diffunditur . Et Hippoc. omnia in totum *lib. de carnibus.*
 gubernat hæc, & illa, nec vnquam
 quiescit . Alijque Philosophi illum
 tanquam Animam mundi, Naturæ
 Motorem, generandique facultatem
 inspirantem admirati sunt :
 estque Naturæ perpetuus motor
 cognoscitur solummodo ex eius
 operationibus atq; mutationibus :
 quarè oculis carneis visibilis nullo
 pacto est, nisi ad placitum (vt vult
 Cosmopolita) artificis ; attamen
 per Philosophum corporum Cælestium
 propensiones, ac virtutes suauiter
 mouet, globum hunc nostrum rerum
 generationi destinatum pullifico semine
 imprægnat, fouetque implicatas explicat
 naturæ vires, elementa miscet, materiam
 informat, ac omnibus seminibus vires
 infundit ; ideòque ab *lib. de carnibus*
 Hippocr. hoc titulo vocatur calidum sc.
 atque immortale, quod voluit cuncta
 intelligere, ornare, videre, & audire,
 sentireque omnia tam præsentia, quam
 futura . Et Orpheus cecinit in hymnis :
Nam tua naturam rerum prudentia mutat.
 Ex hac igitur vna re cuncta in Natura
 fluxisse cum Philosophis credendum est .
 Itaque nemo miretur, cur Sol æternus præ-

stantissimam scil. sui ipsius imaginem, cuius ipse sculptor est, Solem caelestem tantis dotibus condecorauit? in eo enim tabernaculum suum stabilire decreuit.

Admirandum sanè arcanum naturæ, quæ vnico instrumento contrarias efficit operationes: generat scil. & corrumpit, soluit, & coagulat, vt in cancrorum lapidibus manifestè elucet: plumbum mollitie donat, quam ferro adimit. In summa, perficit, & destruit, cuius destructionis causam Poeta temporis edacitati deuouet. Hanc verò Hippocratici Philosophi ab vnico insensibili, ac inuisibili acido spiritu, vnico Solis filio proficisci, re ipsa cognoscunt; eiusmodi inuisibilis spiritus acidus summo in silentio cuncta componit, & ornat, perficit, & deuorat, ac contumit; idque non solum intelligendum est de animalibus, ac quibusuis vegetabilibus, verum etiam de solidissimis lapidibus, atque metallis, lentissima licet ruina; ideòque à Paracelso Heluetico idiome fuit Al-gaist appellatus, quæ dictio totum spiritum sonat: hic post suam coagulationem melior est habendus per Cosmopolitam terram vniuersa. Helmont verò sibi per-

*lib. de viri-
bus mem-
brorū cap.
de Hepate.*

MORB. PRINCEPS. 297

persuasit, distillari ex mercurio aqueum liquorem, quo cum corpora omnia tangibilia reduci posse in primam materiam, huncque Paracelsum barbaro vocabulo more suo Alkahest vocasse. Si verò verbum distillari accipiatur in sensu mystico, tunc iuxta veterum sententiam non ineptè locutus est, nam (vt paucis multa concludam) efficacem esse tradiderunt in fructus globi inferioris, necnon spiritus sublunares miraculosè, omnes: de quo plura proferre nostri instituti non est.

Particularem autem hunc ignē cuiuslibet mixto, ac indiuiduo, inuisibiliter quidem non tamen imperceptibiliter inesse ac viuere, suamque particularem scientiam habere nobis fatendum est, hicque est ille idem, qui ab Hippocrate spiritus, flatus, ventus, & aer est appellatus, cuius verba hūc ad ponere minimè grauabor: fundamentum enim continent Antiquissimæ Medicinæ. Sic enim habent.

Spiritus quidem, qui in corporibus sunt, flatus vocatur, qui verò extra corpus sunt, aer, qui sanè maximus est in omnibus, quæ corpori accidunt, & Auctor, & do-

*Ignis partū
cularis*

lib. de flatibus

minus . Quarè operæ pretium est eius potentiam diligentius perspicere. Ventus enim ipsius aeris fluctus, & vnda existit. Quando igitur multus aer fortes fluctus facit, tunc, & arbores radicitus euelluntur, & mare vndis exæstuat, spirituum potentia ita cogente, & naues onerariæ in altum iactantur; talem itaque vim in ista exercet, etiamsi oculis minimè sit conspicuus, & tantum consideratione cognoscatur, & effectui suo fiat manifestus. *Quid autem sine hoc sit eandem, aut cui rei non adest? Omne enim, quod inter Calum, & terram est, spiritu repletum est.* Hic & Hyemis, & æstatis causa est. In Hyeme quidem frigidus, & condensatus, in æstate autem mitis, & tranquillus. Quin, & Solis, & Lunæ, & Astrorum omnium cursus per hunc spiritum procedunt. Etenim igni spiritus nutrimentum præbet, quo si ignis priuetur, vivere non possit. Et Solis perpetuum cursum aer perpetuus, & tenuis conseruat. Verum neque mare ipsum spiritus exfors esse omnibus manifestum esse puto, non enim vivere natantia animantia possent, si non spiritu participarent, si non per aquam, & ex aqua spiritum

MORB. PRINCEPS. 299

tum attraherent : Et Lunæ in eo
sedes est , ac fundamentum , hicq;
terræ vehiculum , neque quicquã
vsquam spiritu huius est vacuum.
Atque hætenus quidem quan-
tum aer alijs commodet, diximus.
Mortalibus autem vitæ , & mor-
borum ægrotis, solus is est Autor .
Hæc Hippoc.

Hic particularis spiritus veluti
riuiulus emanans ab illo vniuersali
omnia ad amussim in sui Micro-
cosmo peragit , quæ Pater eius Sol
in Macrocosmo operatur : vbi
enim calor spontaneus , Motus
naturalis , aut vita hospiratur , ibi
suum ignem Naturam occultasse
suademur , quem Senex clariore *de diata*
sermone his sequentibus verbis de
clarauit.

Homo , inquit , frumentum
tundit, lauat, molit, eoque igne
subactõ vtitur : neque vehementi
quidem igne in corpore confla-
tur, verum molli ac lento . Ex di-
ctis igitur lucet Hippoc. non tantis
laudibus extollere artificialem ,
comburentem , ac depredantem
ignem , quem excelsi ingenii Lul-
lius inter gygantes , & mundi ti-
rannos connumerat , sed igneum
benigni caloris spiritum , qui lu-
minis, calorisque viuifici , non so-

lum panem vel frumentum inspiratione beat, sed insuper ipsius panis portionem in spirituale alimentum totius individui præparat, atque transmutat.

Quemadmodum enim ignis vniuersalis ex Sole in omnes vniuersi partes diffunditur, iisque vitam, actionesque communicat, ac conseruat: ita etiam ignis particularis microcosmi cuiuslibet (licet hic solum loquatur senex de Homine, vt absoluto vniuersi imaginiculo) ex corde vt Sole humano, & vitæ humanæ sede fluit per vniuersum corpus, in illo enim reconditur semen omnium partium (vt paulatim enodabitur) tam solidarum, quam fluidarum: hic à principio statim vi illa multiplicatiua à summo opifice fuit ditatus, *quam si non haberet non posset augere quicquam*: In sano enim ventriculo se cibo sumpto immiscet, quem tandem peracta operatione in liquidam sequacem substantiam, vitalemque succum vulgato nomine chylum reducit, quo indies proprium individuum reficiendo multiplicat, in vtero factum, in ouo pullum effingit, in oculis videt, in digitum extremitatibus tangit, in auribus audit, in lingua

Hippoc.

MORB. PRINCEPS. 301

lingua gustat , in hepate propter creditam ibi antiquitū sanguificationem, spiritum naturalem cudit, in renibus urinam segregat, in vngue vnguificat , in capillis (qui non sunt vulgo ex excrementis Naturæ, sed veræ, prudentis, vitalisque accretionis productum , vt morbosa Polonica Plica testatur) capillificat (sit venia verbo) idem de cæteris succis concretis , organisque intelligendum est . *Quid tandem sine hoc fit, aut cui rei non inest, & adest?* Omne enim, quod inter Cælum , & terram includitur acidō spiritu hoc repletum est . Vel mensculus quidem suū ventriculum, seu insitum ignem, fermentum vitale , vel specialem operatorem (voea vt lubet) nactus est, *qui agenda intelligit, & intellecta peragit*, idēque omnia iuxta suam prudentiam exornare potis est . Ad summum ignis cuncta, *Hippocrat. lib. 1. de ad uniuersi imitationem*, parua cum magnis , & magna cum paruis, disponit, atque componit : in hoc enim sita sunt prudentia, incrementum, motus, imminutio, permutatio, somnus, & vigilia &c. Hic vno verbo omnia in totum, & singulatim gubernat, & hæc, & illa,

la, nec vnquam quiescit.

Proindè hunc igneum, gnarumque spiritum cuncta sibi agenda scientem veteribus, vetustissimisque Philosophiæ principibus diuinum, atque cœlestem nominare in votis fuit. Hinc *Senex*: *Nosce hominibus conuenit, non aliunde nobis voluptates, lætitiæ, risus, & iocos, quam hinc contingere*, nimirum quando spiritus dictus in suo primordiali statu, salina scilicet pinguique volatilitate permanet. *Itemque dolores, molestias, tristitias, & eiulatus*: quando nimirum per feruoris excandescentiam in causticam naturam deflectit, non secus, quam supra dictus Hippoc. ignis mollis in frumenti grano per artificiosam fermentationem exaltatus in flammeum sulphureum ardens, & causticum degenerat: Quem tamen magnifici domini tanquam nefandum, quod vel faxeus stupor excuderit, vel vesana ebrietas vomituriens reiecerit, & cantu, & risu ridiculo, & rustico deturpant, ei jciunt, explodunt.

Horum conatus omnes me placida mente negligere hortatur Doctor meus, inquiens: *Observare maximè oportet, ne cum similibus*

*de morbo
sacro*

*Podagra
dolor. ex a-
sido exuren-
te, & cau-
sico*

MORB. PRINCEPS. 303

bus plebeis, de rebus illis ignotis, sed tantum necessarijs confabularis: submersi enim sunt in profundo ignorantiae, & praedicta minime percipiunt; ita ut se medici nomine indignos re ipsa comprobent; Merito igitur eorum mendacem, ac petulantem linguam vetustissima scientia refrœnavimus: eoque ipso ostendimus divinum hunc, atque caelestem ignem (timore abiecto) **FILIVM** iure dici **SOLIS**, atque vicarium, & non tantum omnium rerum agendarum gnarum, sed insuper etiam acidum esse, ac pinguem Auctoritate, ratione, & manuali experientia in antiquissimae medicinae gloriam, & obtrectantium oblatrantiumque erubescerentiam usque intrepidè, in Clavi nostra firmavimus, quò veritatis amantem lectorem remittimus, ne semel dicta saepius cum tædio repetamus: Itaque nisi in eius principio pinguis, & acidus, rerumq; agendarum gnarus esset, in subsequuturis fructibus, dictae virtutes, proprietatesque palam non patefierent. Sed de igne satis, cui, dum seorsim, neque sibi, neque alijs prodest, idè comes aqua est in auxilium adiungenda.

*praecipio:
libello*

omnium rerum firmum, est acidum invisibile

diata

Aqua

*Aqua secundum Naturæ prin-
cipium. Cap. 3.*

IGni obedit aqua, & est natura media inter densum, & tenue, inter terram, & aerem: menstruum naturæ, corpus volatile multiplicem induens figuram. Luna, inquit Hermes, est humorum domina, atque rerum mater.

O mirabilis Natura, *exclamat* Cosmopolita, quæ nouit ex aqua in terra fructus producere mirabiles, & ex aere illis suppeditare vitam. Ecquis vnquam crederet simplicem nubis aquam in se continere omnia, quæ mundus habet, lapides duros, salia, terram, ignem, cum tamen per se simplex appareat aqua? Aqua inquam femineæ Naturæ, simplex, vacui impatiens, ab initio volatilis facta fuit, vt peruius aer eius eleuatos vapores in nubium regione exciperet, in illa (veluti in spongia) spirituale nectar **FILII SOLIS**, quem *ventus in ventre suo portat*, imbibitur, & vt masculinum formale, vniuersaleque principium avidissimè, & magnetica quadam vi ad se trahit, quo suscepto, aquæ intumescunt, & prolifico semine median-
te

MORB. PRINCEPS. 305

te tepore imprægnatæ rursus sub aquæ, roris, pruinaeque figura in terræ gremium relabuntur.

Hac naturali distillatione, & cohobatione, aqua in se absorbet opulentissimum illud nectar omnium rerum seminibus refertum, ideò menstruum mundi ab arcanorum Mystis vocatur. Nam dum hæc circulatur, rotantur pariter, suscepta contentaque semina, quæ vtpotè spiritualia, proprio menstruo indivisim adhærent, vt sic vaporis modò optimè commisceantur, ad generationem, nutritionemque corporum aptissima.

Hoc Diuinæ mentis artificio (vt Lullij verbis vtar) terræ vbertati consultum fuit, & siccitati, quæ sterilitatem minabatur, largo humore reparatum est. Sola itaque aqua ad irrigandum terræ gremiū circulatur, aut verius in inferiori aeris regione, tanquam in alembico ascendit, descenditque, vt per cohobationes, & reiteratas distillationes exuberata superiorum, & inferiorum vires consequatur, cælestique imbuta nectare terræ sinum efficacius emolliat, ac prolifica virtute imprægnet.

Aqueus itaque vapor in aere, suscipit à Solis filio primum formæ

mae sigillum: non posset autem aqua acidum dictum spiritum in ventrem suum recipere, & absorbere, nisi vacua foret, vimque in se haberet attratiuam, quam nos nunc, & in posterum cum alijs philosophis pro maiori lumine Alkali nominabimus. Quemadmodum autem igni à principio virtus informatiua, atque multiplicatiua indita est, vt supra dixi: sic etiam aqua à principio vi tractiua, atque magnetica est dotata, nisi enim dicta facultas à principio illis inesset, eorum fructus in posterum eiusmodi facultatem non haberent, quam tamen inesse mechanicè paulatim demonstrabo; Imprægnatam itaque aquam ex acido spiritu salsam fieri necesse est, licet à principio gustu non percipiatur. Hinc non abs re Scaliger ita concludit: Materia vna ab alia diuersa non est, nisi per aduenientem formam, quâ fit hoc aliquid.

exercit. 6.

Aqua itaque Naturæ subiectū primum, in quo primus labor impenditur, omnium ita est qualitatum susceptibilis: vt sanguis, fel, atque per vomitum, quandoque reiectus amarus succus (*quem bilem appellare solemus*) non nisi aquei hu-

Hippoc.

hu-

MORB. PRINCEPS. 307

humores sint, sigillati specifico acido sulphureo, seu pingui spiritu, in simplici aquæ elemento radicem habente, vt patet in aqua forti acidissima, caustica virtute prædita: in aqua ardenti oleis &c. quæ cuncta frigidam aquam pro fundamento, & radice vnice habent; vnde quoque facili negotio in illam remeant, acido ablato: vt docuit Hippoc. Chemic. cap. 8.

Est ergo aqua potus vniuersalis, quem animalia, vegetabilia, & mineralia quælibet suo modo bibunt, eaque nutriuntur. *de diata* Dextrè de hac Hippoc. Hæc duo elemēta **IGNEM & AQVAM** omnia posse, omnia illis inesse affirmavit; ab igne siquidem primæ qualitates masculinæ, calidi, & sicci, ab aqua totidem femininæ frigidi, & humidi effluentes in mixtorum generatione concurrunt, & commiscentur. Nullus igitur antiquissimæ veritatis Alumnus aquam nutrire negabit, nisi ineptissimi domini alibi notati, & iam dudum ab Hippocratica schola explosi, quorum nomina scriptis nostris interserere, indigna semper arbitrati sumus; videant linguaces isti, ne in Creatorem rerum omnium vana sua scurrilitate iniurij sint, atque id, quod

quod illi pulchrum, & bonum visum fuit, vituperent, & calumnijs infectentur contra Psalm. 114. quo laudatur Deus, quod omnia in sapientia fecerit.

*Ex ignis, & aqua congressu, fit sal
Natura Fermentum vniuersale,
& humidum radicale.*

Cap. 4.

Postquam ex Hippoc. doctrina demonstraui aquam esse menstruum Naturæ, in se complectens seminales, & formales virtutes, quas à Sole tanquam à masculeo formali, vniuersalique principio mutuatur: Nunc porrò ex eadem ostendere pergami, ex ignis & aquæ congressu fieri sal Naturæ, cum seorsim, neque sibi, neque alijs sufficiunt.

Irreperit in hominem (pergit Senex) anima, ignis, & aquæ temperamentum habens: vbi notandum, Philosophum, non loqui de mète humana supra an naturali lucis radio Theologorum more, sed veterum consuetudine, de vniuersali Naturæ fermento: *Quandoquidem, inquit, Animus in omnibus ani-*

lib. I. de vi
Etus ratio-
ne

MORB. PRINCEPS. 309

animatis idem est, nunquam quiescit, diuiditur in plures, & maiores, & minores, & pauciores sunt, ideoque quando in statu est TEMPERAMENTVM vocauit.

Etenim postquam aqueus fæmineus vapor Cœlestia, seu spiritualia, & masculina rerum semina ex aere hauserit, statim incipit ignis in aquam agere, eamque ornare, atque mouere: & aqua ab illabente igne in alimentum absumi. Ex solenni hoc matrimonio Nobilissima proles generatur, quæ cum Hermaphrodita sit, participare de qualitate, dispositione, & proprietate parentum necesse est, ea de causa vnico verbo **IGNIS-AQVA** exprimitur. Cum verò omnia salia, tam naturalia, quam artificialia ex igne, & aqua, seu acido, & alcali compositione coaleant, hinc fit vt hunc fætum **SAL COMMUNE** Mystæ nominauerint, hac præcipua ratione, quòd vbique in montibus, vallibus, terræque marisque inquilinis reperiatur, quo sine, & homo ipse viuere; & aliquid in mundo subsistere non potest; in eo enim latet omnium rerum permanens humidum radicale. Hoc autem commune sal cum à vulgi cognitione remotum
fit,

fit, atque in æternum ita sit mansurum, idèd insigniuere Philosophi decoro titulo SALIS PHILOSOPHORVM, quo absente, & ars otiosa sileret, & ipsa natura inefficax quocunque ab opere feriretur. Est insuper VNIVERSALE BALSAMVM, quo cuncta necessariò seruantur, & præseruantur. Et quia ex vna in aliam transit materiam, eamque in sui naturam transmutat, quod corpori non licet, ob id quoque ANIMAM MVNDI appellauere. Cum verò nunquam in eodem statu permaneat, neque vnquam quiescat, idcirco subindè superat ignis, & tum masculi arma gerit, subindè femina, & tum FERMENTI VNIVERSALIS epigraphen sortitur, quando verò tandem pacificam vnionem possidet HVMIDVM RADICALE apud scriptores audit. Hoc inquam defluens in hæc inferiora semina eis leges, vitam atque multiplicatiuam vim communicat: Estque ipsa forma vel Natura, quæ per Aristotelem describitur principium motus, quietis, actionis, & vitæ eius, in quo est, cui cura, directio, & conseruatio corporis sui, non secus ac Nautæ cõmissæ puppis demandata est.

Hoc

MORB. PRINCEPS. 311

Hoc inuisibile Naturæ sal, vel
sal commune, quod Hippocrates
Calidum immortale, & *omnia* de carnibus

sciens, & *ornans* appellat, per æ-
theris plagam vndequaue con-
stanter disfluens ad terræ centrum,
absente etiam Sole per diem, & lu-
na per noctem, per opacissimas
vsque tenebras iugiter properat
cuncta ditans dotibus, quas secum
fert, ad generationem necessarijs :

*Quid sine hoc fit tandem, aut cui
rei non adest?* Rerum est mille-ar-

tifex, corque omnium rerum : scit
emendare metalla : mineras corri-
gere: *animalia intellectum docere* : Cosmopol.

nouit tam diuersa florum genera
in herbis, & arboribus vnus effin-
gere: illisque præesse omnibus: pò-

tens est aerem corrumpere, ite-
rumque emendare : est omnium

odorum in mundo artifex : om-
niumque est excolor pictor co-

lorum &c. in multas formas
vertere nouit materiam sacram
prudens, venerabilis, & cuncta
sciens : in Hymnis
Orpheus

Defluit itaque in hæc inferiora
fermentum vniuersale, ignis &
aquæ temperamentum habens,
vnde eius nutrix terra est, cuius
corpus ideò instar spongiæ per-
uium non sine causa natura plas-
mauit,

mauit, vt huic facilis pateret aditus, quo in illa aptior fieret ad pullificationem particularium seminum. Et quia subiectum vitæ est, & sedes, idè Humidum radicale vniuersale dici meruit: id voluit Hippocrates quando inquit, *ex paucis multa contingunt, quia vniuersa terræ nascentia copiosorem virtutem ex terra attrahunt, quam secum à parentibus attulerunt*: idè quoque SAL VEGETANS, & omnia fæcundans cognominarunt.

Hoc itaque tam masculini, quam fæminini generis Naturæ sal à solis calore in alcali reuerberatum (id autem quomodo fiat, in Clavis cap. 3. mechanicè ostendi) magis passiuus, quam actiuus vires agere, fungique sapienter fæminæ munijis tunc deprehenditur, idèque mutato masculi officio delectabilis soror filij Solis, vel vnico nomine Alcali indigitatur à Mytis:ca præsertim ratione, quòd in se, vt vacuum, immortale illud calidum, & acidum ex aere rursus auidè excipiat; Idè quoque SALIS SAPIENTIÆ elogio insigniuere. Adeoque Naturæ primus labor nil aliud est quam pinsere SAL, ac deinde ALCALI, quod pri-

MORB. PRINCEPS. 313

primam omnium rerum materiam suppeditat, multiplicatiuam vim in seipso habens atque scientiam, quâ nouit Elephantum dentes eò præconceptæ destinationis adducere, & donare illiusmodi adamantes duritie, & quia huius salis origo deriuatur à Sole, ideò dixerunt antiqui SALE & SOLE nihil in mundo utilius: sal istud naturæ à Solis calore, vt diximus, reuerberatur in alcali, eademque actione istud facundat illiq, multiplicatiuam vim infundit. Hinc discimus, res omnes in vniuerso non alio modo produci posse, nisi per acidum, & alcali, quæ coniuncta, humidum radicale constituunt, cuius compositionem sapientissima Natura vnico artificio in magno mundi laboratorio præparat.

His vestigiis incedit ars, imitaturque sapientissimam magistrâ: comburit leni igne vegetabilia, illaque in cineres, quos deinde acriore flamma exurit, donec aciditas, seu forma rei in alcali inuertatur: Alcali hoc tali labore magneticam vim trahendi nouum acidum, seu occultum, seu manifestum nanciscitur; vt puta oleum occultè acidum, iunctum alcali

O co-

Clavis c. 9.

coquitur in saponem falsum; quod autem oleum acidum sit, ostendi mechanicè in Clavi.

*de ratio. vi
fus in mor
bis acutis*

Et idem alcali silicibus iunctū pro acida salis parte beneficio fusionis ignis in vitrum vertitur, quod esse falsum Clavis cap. 3. ad oculum explicat. Vnde Hippocr.

Mibi placet, ut ad omnem artem animum attendamus. Quare mihi quoque inglorium non existimo, si (Natura docente) per docimaasticam artem digestionum officinas adiuerim: vtv̄t ineptissimi domini sine erubescencia obiiciant, me scilicet falcem in alienam messem mittere: quibus respondet Magister in Epistola: *hi Artis imperitiam praeferentes, cum sint ignorantes, quod melius est, damnant.*

Quomodo autem ars imitetur Naturam in salium, & alcalium preparatione, & vt viceversa alcalia, rursus in varia salia transmutentur citata Clavis 3. 5. & 6. cap. satis lucidè demonstratur, quò veritatis amantem lectorem remittimus.

Alcali itaque, seu vim attractiuam in omnium seminum profundum demersit Omnipotens, vt eius attractu, more magnetico, superiorum virtutes hūc deducerentur:

tur
leb
cu
lin
len
fat
VI
Ho
co
in
co
vn
fru

be
re
qu
di
qu
R
ric
nt
cl
pr
m
ni
tu
va
H
de
to
ca
cl

MORB. PRINCEPS. 315

tur. informationis actū actutū celebrarent: gliscerentque in sal vnicum Hermaphroditicum masculini, & fæminini generis sexu polens, & hoc est illud vnum, de quo fatur Hermes, omnia ex RE VNA, fiuntque hæc duo vnum Homogeneum consentiens, sibiq. concordans; ideòque amicabiliter in opere generationis ita simul coeunt, vt inseparabiliter tandem vniantur, quo postea in segetes, & fructus paulatim erumpunt.

Resurgat nunc mercenaria, imbellisq; societas suis cum affeclis, & reprobet tanquam nefandum quoddam, cælestem hunc, atque diuinum spiritum à veterum antiquitate tot triumphis nobilitatum. Resurgat stupida illa reprobatoria, ridicula turba, pergatque Diuinum Numen vltorius calumnijs obscurare, quod tam à sacris, quã prophanis Philosophis in illorum monumentis tot laudum præconijs fuit semper debite exornatum, atque celebratum. Audiant in vastissima Naturæ schola magnū Hippocratem naturali sermone docentem, ex hoc inuisibili diuino totum mundum, & quicquid sub cæli ambitu continetur, exortum esse: *Ab hac vnare omnes res na-*

Hermes.

ta sunt, per vniuersalem scil. Acidi, & Alkali confectionem. Itaque quoque, & morbos omnes huius solius REI propaginem, & sobolem esse, & ab hac VNARE modo quoque omnia exoriri doctrina, & Hippocratica auctoritate demonstrabo.

Ex ignis, & aqua congressu quocunque in loco seduionem, ventumque excitari.

Cap. 5.

IGnem acidum esse, in Clauis cap. 8. euici; quomodo autem acidum alcali coniunctum seditionem ac ventum excitet, tam in macro, quam microcosmo nunc demonstrabo. Ventus, inquit Magister ipsius aeris fluctus atque vnda existit. Notandum rursus quod aer, flatus, ventus, spiritus, Hippocrati synonyma sint, vt supra pariter monui. Iubet autem nos ad omnem artem animum adhibere, omnes enim artes cum humana natura communicare docet. Prudens ergo Podagricus obseruet communem preparationem Tartari vitriolati, ex spiritu vitrioli, & alcali

MORB. PRINCEPS. 317

alcali tartari, vt ex horum ambo-
rum coniunctione illicò seditio
excitatur, & ventus, quæ angusto
loco constringi nequeunt, propter
fortes fluctus, quos facit, ac nisi os
vasis apertum haret, impetuoso
aeris fluctu diffiliret, spiritus po-
tentia ità cogente. Ventus ex his
excitatus volatilis acidi affusi na-
turam sequitur; quare frigidus
omnino non est, zephiroque af-
similari potest.

Cum verò idem spiritus volatili
alcali vrinæ affunditur eodem
motu ex ambobus seditio excita-
tur, & ventus ita frigidus, vt hunc
viribus cum Borea conferre possi-
mus. *Ventorum saluberrimus, au*
Hippoc. est aquilo. Huic contraria
auster efficit, quem nobis exhibet
spiritus salis calcem vitæ impetu
rodentis, hic tepidus, & humidus,
vt auster, est.

*de morbo
sacro*

Varij excitantur venti cum va-
ria acetum rodit alius cum soluit
cancrorum lapillos, alius cum alia
crustacea minuit, qui tamen om-
nes venti insalubres non sunt.

Alij planè perniciosi sunt: si
enim spiritus nitri guttatim, sed ce-
leri lapsu in Antimoni butyrum
decidat, iterumque morà interie-
cta subindè postea alternatim re-

affundatur. toties excitatur ventus, nedum suffocatiuus, quin imò (qualem Canis cripta propè Neapolim incessanter eructat) apoplexiam, attonitumq; morbum causare potis sit.

Reperiuntur quoque venti, qui per nares hausti strangulant. Aqua fortis argentum rodens emittit ventum, qui attractus non solum pulmonem lædit, sed quandoque etiam atrophiam infert, & ventris tormina producit: quapropter eius modi laboribus incumbentes sapiùs dictis tentantur infirmitatibus.

Spiritus sulphuris, vel vitrioli, ferrum rodens flatum spirat putridum, ita vt ab eius hausto odore viscera contremiscant.

Ventum quoquehalat maturarum vuarum succus expressus, ex acido, & alcali pariter cum cæteris constans: & licet nulla in eo sensibilis aciditas percipiatur: quã primum tamen spontè intepuerit, dormiens in illo acidum rodere incipit alcali, & alcali rursus amplecti acidum: ex qua pugna oritur motus, qui vulgo passim fermentatio dicitur, quia reuera succus feruere videtur: ab hoc motu aer ibidem detentus fortes fluctus facit:

MORB. PRINCEPS. 319

facit: & nisi continentia vasa ef-
fent aperta diffringerentur, *spiri-*
tnum potentia ita cogente: hic per
inspirationem in cellarijs clausis
haustus, sensus omnes hebetat,
mentemque perturbat, non aliter,
quam qui ex fermentescente cere-
uisia in cellariis clausis eleuatus
inebriat, suffocatque.

Differunt venti secundum na-
turam locorum, quibus excitantur;
vnde patet tot esse ventorum
genera, quot sunt in orbe loca: sin-
gula enim propriorum seminum
incomprehensibili thesauro opu-
lenta sunt; hinc certi venti, & statae
tempestates ex certis prouincijs
stabilitet erumpunt in macro-
cosmo, quæ sanè loca vniuersali
fermento *nunquam quiescente* as-
siduè locupletantur: horum causa
instabilibus sæcundari incipienti-
bus aquis, non aeri per se attri-
buenda est, docente id Magistro
de aere, aquis, & locis.

Spiritus ergò seu Hippocrati-
cum Diuinum ventorum vel fla-
tuum causa existit, cui enim rei
non adest? quocunque enim in
loco acidum, & alcali iunguntur,
ibi ventum excitari necesse est: &
quò eorum maior copia, ac cele-
rior coniunctio, eò copiosorem,

& impetuosiorum ventum exsur-
gere experientia artificialis me-
chanicè hætenus ostendit: si enim
non excitaretur in principio con-
iunctionis, neque deinceps in fru-
ctibus excitari posset.

Cum ergo in macrocosmo,
eiusque fructibus hæc contingant,
vt ab ignis, & aquæ coniunctione
venti salubres aut insalubres gene-
rentur; idem etiam sic se habere in
microcosmo docet Magister; cum
Natura hic, & vbique per eadem
instrumenta operetur; nam de *fla-
ribus* ait, cum quis varios, & diffi-
miles inter se cibos (omnes enim
ex acido, & alcali constant) assu-
mit, seditionem mouent, & ven-
tum, quia sunt inæqualia, alia ci-
tius, aliaque difficilius coquuntur;
cum multorum autem ciborum
ingestione necesse est, & multum
spiritum ingredi. Omnia enim que
eduntur, & bibuntur, spiritus in
corpus inferunt (quia quicquid in-
ter cælum, & terram est, spiritu re-
pletum est) aliquando plures, ali-
quando pauciores, id autem indè
manifestum fit, quod plurimis e-
ructationes post cibos, & potus
euenire solent, discurrente nimi-
rum aere incluso, vbi peruperit
bullas, quibus fuerat inclusus.

Rude

de diata

MORB. PRINCEPS. 321

Rude ac omnibus notissimum exemplum proponit Hippoc. de primo, & generali ventriculo, insinuare volens, vbiq; & in subsequentibus ventriculis, seu digestionum officinis etiam flatus naturales vel salubres, & non naturales vel vitiosos excitari posse: cum quilibet musculus insitum suum ventriculum habeat, cuius alcali, dum trahit destinatum suum occultè acidum, & proportionatum alimentum, tunc **NATURALIS LABOR** sine strepitu quidem succedit, non planè tamen absque flatu: nam piscis etiam si frigidus, & in aqua anhelitu carens, nihilominus quandoque eructat bullas, quæ non incommodant, sed eius naturalis laboris, seu placidæ digestionis flatus manifestant; non secus, atque naturali, & tacito labore ex vino acetum, aut ex caseo sine strepitu, non autem sine flatu, vermes fiunt. docente id Magistro: Quæ quidem ventriculus superat, inquit, quæque corpus recipit, ea nec flatum, neque tormina excitant. At si ventriculus non superat, ab his, & flatus non naturales, & tormina, ceteraque id genus contingunt. Adeoque prudens, acidus, mollisque ignis cuncta gu-

Hippo.

de Affectionibus

in ventriculo habitat rector totius

bernans, quæ in corpore contingunt in ventriculi ore habitare necesse est.

de flatibus

de Hydrope

Alius itaque excitatur ventus ab eduliis in sano stomacho primario, alius in ileo, alius in aliis intestinis, alius in colo, alius stercoarius, qui per candelæ flammam dimissus flammam concipit, alius in vesica, alius & alienæ conditionis in Hydrope, cuius venter, ait *Magister*, penitus euacuatus, intra tridui spatium rursus repletur. Hæc est illa vis spiritualis, exclamat *Helmont* quolibet folle potentior, quam in penetralibus gerimus, cuius potentiam quotidie admiramur, nunquam sciimus, & vix per demonstrationem admittere adacti credimus: Quidnam aliud, *pergit Senex*, præter spiritus locum impleat? Quid aliud si non spiritus tam citò implere possit? Sic & Apoplexia, Epilepsia &c. ex aliis, & diuersi saporis, & odoris flatibus oriuntur, nimirum quando flatus frigidi (vel inebriante qualitate præditi ut in *Canis cripta*) & copiosi carnes subierint, atque inflauerint (*Hippoc.* phrasis est) hi enim corporis partes stupidas reddunt. Etsi quidem multi flatus totum corpus permeant,

MORB PRINCEPS. 323

meant, totus homo attonitus red-
ditur (vt in suffocatis à carbonibus
fieri solet) si verò partem aliquam,
pars illa . Atque vbi quidem flatus
illi discesserint, morbus cessat, vbi
verò permanferint, permanet &
morbus, hæc autem sic se habere
continuae oscitationes indicant.

Sic in proposito nostro cum sto-
machi generalis insitus mollis
ignis, seu multi ventris fermenti
pars, quæ synouia præsidet, in
aliam indolem sit mutata: vel vt
cum Hippoc. loquar *alios mores*
induerit, atque synouiam irradi-
auerit, statim seditionem excitari, &
flatus necesse est; non secus quam
si acidum, & alcali coniungantur,
vt de spiritu vitrioli, & alcali tarta-
ri paulo ante dixi. Ex hac demon-
stratione concludit Hippocrates
obfirmatorum, *inquit*, & inhæren-
tium morborum (inter quos po-
dagra) à flatibus causam depen-
dere, cuius esse manifestum existi-
mo: horum enim omnium spiri-
tus traiectione causa est, hic enim
vbi crudus (idest acidus, & non-
dum salum saporem adeptus) ad
loca tenera, inassueta, nec prius
attaeta incubuerit, ad instar spicu-
li infixi carnes subit: adeòque pro
dolore podagrigo, vnà cum acido

de flatibus

etiam ventum in eodem tramite concurrere necesse est.

Ventosum hunc acidum spiritum podagræ doloris causam esse, & nullatenus humorem è capite per humeros, & vniuersum corpus vsque ad pedum digitos descendentem, sed celerem, spiritua- lemque actionem notarunt cum Hippoc. plures præstantissimi viri ab experientia edocti, inter quos Guainerius, & Matthias de Gra- dibus, qui ventositatis seu flatus mentionem fecerunt. Et Cardanus materia arthritidis causa est quasi spiritus, quem Lucianus in Tragopodagra summa cum pru- dentia, & doctrina ANIMATVM appellat.

Cum verò multi ventris acidus spiritus primò, & generali ventri- culo inhabitans nulla labe scetet, atque cum subsequenter ven- triculis concordat, illisque propor- tionatus est, atque in omnes ma- turus fluit, vel radiatur, tunc tacitè insensibiliter, in tranquilla quiete, & otio, NATVRALI LABORE, & actione procedit: non secus quam tacito labore, & summo si- lentio ouum ad pullum procedit; eò quod spiritus ille, seu ignis na- turæ, seu Hippocraticum diuinum

in

MORB. PRINCEPS. 325

in rebus abscontum *nunquam* *quiescat*, sed iugiter ad finem suum tendat, properetque absque vlla vehemēti seditione, motuque, vocaturque in hominibus sanitatis temperamentum optimum.

Ex dictis concludit Helmont, *de sede An-*
stomachi vita cunctis totius dige- *nima*
stionibus præsidet, utcunque in
abditas vel etiam remotas late-
bras dispersus, id nimirum est A-
NIMÆ singulari radiationi pro-
prium, utpotè quæ solo nutu, atq;
mandato quoquo versus obediē-
tiam coactam imperat, & à quo-
uis sibi deberi inuictè exigit. Un-
dè pariter sequitur, eundem vigo-
rem vitalem dilatari quoquo ver-
sus: erroneoque ductu eiusdem
exorbitationes transplantari mor-
bificè vsque ad vltimos digitos.
Quæ autem sit ista imperans A-
NIMA, sequenti capitulo decla-
rabo.

Antiquissima duo principia I-
GNEM sc. & AQVAM Spi-
ritum siue Hippocr. diuinum
continere. Cap. 6.

Ignis ait Hippoc. omnia ornat, *de disti-*
& aqua omnia, & per omnia

muo

ru-

nutrit, & paulo post: Corpus humanum, vbi temperationem extenuissima aqua, & rarissimo igne adeptum fuerit, saluberrimum habitum ideò efficit.

Ignem ostendi acidum: atque in illa aciditate habitare prudentem animam, docet mechanica, quod nimirum sibi ex alcali fabricat, format, ornatque domicilium simile illi, ex quo desumpta fuerat. Solius enim animæ est operatio Philosophorum sententia, ab vna scilicet materia in alias se extendendi, easque conuertendi in sui Naturam. Non potest autem anima quò tendit peruenire propter disconuenientiam, nisi spiritu mediante, qui est quasi non corpus, sed quasi iam anima, siue quasi non anima, & quasi iam corpus. Adedque anima dat spiritui esse, & spiritus est animæ capsula, seu vehiculum, aut vinculum, cuius beneficio corpori iungitur, & ferruminatur. Cæterum nullo ingenio, nulla arte, nulla industria, nullaque diligentia spiritus, & anima possunt ab inuicem separari, diuino obstante decreto, ne homo inueniat opus, quod fecerat Deus Eccl. cap. 3. v. 11 vt in Clauis per alcali tartari demonstrauimus.

Cum

MORB. PRINCEPS. 327

Cum autem oculis plus creden-
dum, quàm opinionibus, Hippoc.
sic docente, expedit, vt orationem
clariùs, ac mechanicè ad oculum
demonstremus. Spiritum, vel ni-
tri, vel salis, vel vitrioli, qui vtv
rectificatus semper nimirum aci-
dus est, & igneus, affunde purissi-
mo alcali tartari, donec peracta
vtrunque saturatione strepitus ces-
set: fac exhalare humidum super-
fluum vsque ad cuticulam, & spiri-
tus (sit nitri) quem affudisti in alcali,
in frigida statione se format, &
ornat (vt loquitur Hippoc.) in ni-
trum naturale, verum, flammam
concupiens, & anginae remedium,
prorsus idem, ex quo ille acidus
spiritus proliciebatur: sola igitur
anima dicti nitri potuit se exten-
dere in alcali, illudque conuertere,
ornareque in sui naturam, eò au-
tem non potuit peruenire, nisi per
eiusdem nitri spiritum, quo veluti
oportuno vehiculo anima voto
potitur. Estque hæc anima, Hip-
pocr. diuinum, quod omni igni
seu acido temper, & inseparabiliter
adhaeret, per quod omnia mundi
mirabilia, tam in morbis, quam in
sanitate perficiuntur, quodque à
spiritu separari impossibile hacte-
nus ostendi, & in posterum vl-
terius

lib. 1. de
diata

Anima ve-
rum est
Hippocr.
diuinum

terius ostendam.

*Aurum
non dimittit
humidum
distillando*

Vanum itaque est ab auri calce, vel ab auro foliato minutimue conciso, etiam si in aurea vitrea, vel ferrea mola quantumvis Philosophica annos, vel mille teratur, atteratur, conteratur, & si ultra vis superconteratur quicquam humidi ex se vnquam ex Anglica plana retorta iri extillatum, id namque perpetuo est impossibile, quocunque tandem vrgeatur igne: quod tamē Quidam in Epistola Naturę Curiosis dicata sine erubescencia scribillare non timet; præterea vanum pariter est, prædictam auri calcem, vel per mille annos contritione subactam, esse vnquam à se dimissuram animam propriam, seu meram tincturam in spiritum vini vtvt rectificatum: Tinctura enim auri, corpus suum sequitur, & ab illo neutiquam separatur, vt homo non inueniat opus, quod fecerat Deus: Hęc namque est artis illusio, ipsis artificibus incognita. Mola autem philosophica tere re idem profus mihi est cum Luciano, ac *legone philosophari*: id est rustica opera subire, quod philosophorum non est, hi enim non baiuli, sed Naturę opera sagaci ingenio sequuntur: quippè quę iuxta

Her-

MORB. PRINCEPS. 329

Hermetem utrobique suaviter ,
non operatorum more agit , vt
hoc compendiolo per solutionis ,
& coagulationis naturalia instru-
menta prudentibus satis lucidè o-
stentum est .

Sic nec aurum fulminans oc-
cultè acidum, vnà cum cocto, per-
fecto, purissimoque vitro (cuius
pars alcali est) contritum, licet cele-
ri fusione transeat in corpus opa-
cum (quod amauson siue vulgò
smaltum vocant) purpurei coloris,
& infinitæ penè dixerim tincturæ,
attamen auri anima ex vitrea
massa non augetur, quia supremi
conditoris decreto cautum est, ne
præstantior natura in deteriorem
degeneret: ità nec anima silicis, nisi
per suum spiritum, transit in alcali
vegetabile, neque ex eo augetur ad
petream indolem, quam vitrum
Vocamus vt 3. cap. Clavis .

Quemadmodum autem vege-
tabilium anima in nullo alio nisi
in vegetabilium regno augetur :
Et metallorum anima nisi in me-
tallis : in auro enim semina sunt
auri, canit Poeta : sic anima homi-
nis in nullo alio nisi in homine
augetur, concludit Magister . In
cuius ventriculo habitat acidus
spiritus (vt Clavis cap. 9.) qui vin-

*Encheire-
sin docet
Hippocr.
Chim. c. 7.*

*purpurei
prepara-
tio Aurè
fabrorum
secretum :*

*per Ani-
mam auri,
transmu-
tasse Bra-
gadinum
1581. pu-
blicè vilis
metalla in
pulum au-
rum nar-
rat Dullio-
nus, Histo-
ricus huius
Regiæ .*

*Firmat
id Hoge-
landus
Tract. de
Alchim.
difficult.
parte quar-
ta .*

cu- de diata

culum, & vehiculum animæ est, vt dixi. Homo igitur comestum gallum gallinaceum coctum (cuius corpus alcali esse in citato paulo antè capitulo Clauis euici) conuertit, & transmutat in sui naturam, & tam corpus, quàm spiritus, & anima istius hominis augetur: Et nisi anima prudens, cunctaque sciens spiritui ferruminata esset, gallum gallinaceum transmutare in humanam naturam non posset: nam anima dat spiritui esse, estque solius animæ in aliam rem sese extendere, atque in sui regno augere, & multiplicare.

Et vice versa, si gallus gallinaceus Doctorem comedat, eius anima sese extendit, atque doctorem in sui naturam conuertit, ita vt qui pridem in cathedra dictabat, iam galli vocem edat, ex supra dicto fundamento. Hac ratione animam vnus entis intrare, alteriusque exire, Pythagorici dixerunt.

Si hæc ita sunt, vt reuera sunt, qua ratione, & veritate ineptissima societas potest per acetum animam separare à cupro: & falsa doctrina, & fraudulentò sermone vulgo, & iuuentuti imponere. Vide Clauem cap. 6.

Hic quoque elucet crassus er-

Pytag. Animarum migratio quid

MORB. PRINCEPS. 331

ror scriptorum, qui quadrupedum sanguine in humanas venas transfuso, se non solum curare morbos, sed etiam hac ratione senectutem retardare arbitrati sunt, curiosissimi hi Magistri, Hippocratis decretum non considerarunt, quod nimirum anima hominis in nullo alio, quàm in homine augeri possit. Si enim comestibilia in primo ac vniuersali ventriculo (quo inhabitat prudens, omniaque sciens rector, seu spiritus acidus, animæ inseparabiliter iunctus) non animantur, in subsequentibus ventriculis errorem neutiquam emendari posse, Galenus notat, ratio dicitur, & experientia rerum Magistra, & mentiri nescia confirmat, atque demonstrat. Multum, inquit, differunt particulae animalium, quoniam ipsæ animæ differunt. Quare ijs honorem, & gloriam, quam pro transfusionis sanguinis inutili inuento sibi deberi ambiunt, lubentes relinquimus.

Et quemadmodum in macrocosmi singulis mineris, plantis, earumque diuersis particulis, & ventriculis aqua de die in diem guttatim, certo pondere, mensura & proportione à supradicto prudenti sulphureo speciali spiritu, & anima,

lib. 1. cap.
2. de usu
partium.

Journal
des scauans
1667.
Mense Iu-
nij

ina, voca archeum vt lubet, & ab alio nullo multiplicatur, coagulatur, & in eorum naturam cogitur, ita etiam in microcosmo, seu vniuerso humano corpore, particulis omnibus, singulisque musculis (quilibet enim suum habet ventriculum) praesidet acidus ille animatus, & pinguis spiritus, qui sanguinem illis appropriat, ornatque iuxta indigentiam, eò quod is in nullo alio, quam in homine reperitur. *Corporis enim pars minima, inquit Magister, si aliquo morbo afficitur, eam affectionem, qualiscunque tandem fuerit, totum corpus sentit, quod minima pars corporis eadem omnia habet, quae maxima.*

de locis in homine

de simpl. medica. cap. de Rhabarbaro

Mesues ait: Rhabarbarum, ex quo purgandi vis extracta est, animam perdidit, ad eoque propria facultas rhabarbari, agrimoniae, absinthij, in nullo alio reperitur, quam in rhabarbaro, agrimonia, absinthio &c. Ridicula itaque sunt simplicium succedanea in Theriacam, aliasque compositiones substituta. Anima enim est sui domicilij architecta, quae sibi fabricatur conueniens, accommodatumque instrumentum ex Themisto: citat Scaliger, & idem 307. sect. 29. ipsa
na-

MORB. PRINCEPS: 333

natura in animali omninò anima est, ipsa sibi fabricat calces, dentes, cornua ad vitam tuendam, itaque ijs vtitur, & scit quo sit vtendum modo sine obiecto aut phantasia vlla.

Error itaque est, quid pro quo substituere: sanguinem nimirum quadrupedum sanguini sufficere humano, qui tantummodo in homine reperitur, in alioque nullo, neque venarum sanguis, arteriarum sanguini respondet, eò quod diuersis rectoribus subindè subsit ex supra dicta ratione: sic etiam in dispensatorijs legimus pro cerui adipe, caprarum substitutum, aliaq; quam plurima absurda, hanc fraudem hoc honesto vocabulo, *quid pro quo*, appellare consueuerunt.

Contra pertinacissimam, antiquam, & desperatam vteri hæmorrhagiam cum iam omnia conclamata essent, asinini lactis vsus fuit præscriptus: cuius loco ægra decepta, vsa est duos ferè menses lacte vaccino sine fructu; verum venditoris fraude (quid pro quo) detecta bibit asininum, ex quo breui perfecta sanitate conualuit: non quia lac istud solummodò prima qualitate humectet, refrigeret, vel nutriat, id enim prorsus

præ-

præstat, & vaccinum, sed eò quia
vtrumque Hippocraticum diui-
num, morbiq; , remediijque sibi
inuicem permista inter se cogno-
scuntur atque concordant (idest
acidum morbosum vteri venas e-
rodens, non auscultabat alij, nisi
alcali a sinini lactis) quæ concor-
dantia bubulo non inest, vt pra-
xis præfens edocet: longè quippè
vtrorumque est alia natura, vt
paulo ante de humano, ouilloque
sanguine monstrauius; vsque
ad eò quid pro quo, neque hic, ne-
que alicubi locum habere queat.
In alia vteri hæmorrhagia, nec asi-
ninum lac, nec aliud quicquam
remediij profuit, nisi potus aquæ
spermatis ranarum, vt alibi nota-
ui.

de flatibus

Si ergo anima est sui domicilij
architecta, morbos omnes, atque
singulos, cum sint inter se diuersi,
distinctas, & diuersas habere ani-
mas necesse est, estque illud, quod
Hippocrates in morbis diuinum
vocaui: *cui enim rei non adest, aut
quid sine eo fit tandem?* Hunc spi-
ritum cuncta scientem, tam mor-
borum, quam remediorum esse fa-
brum, docet Magister citato libro
Mortalibus, *inquiens* vitæ, & mor-
borum ægrotis solus is est auctor.

Ergo

MORB. PRINCEPS. 335

Ergo & podagræ auctor non est humor excrementitius à capite defluens, sed specialis, animatus inuisibilis spiritus, pro cuius exacta cognitione hunc tractatum ex pauperum commiseratione, & in proximi necessitatem conscribimus.

*Natura, & Artis instrumenta
per ignem, & aquam ex-
plicantur.*

Cap. 7.

VNiuerſalem ignem cuncta scientem, omnium rerum animam, occultum atque inuisibilem acidum spiritum ex Sole proficisci, quem aquæ in matrimonium iunctum fermentum vitale rerum constituere, & omnia, quæ mundus habet, in se comprehendere, ex Hippocrate demonstraui-mus: Hæc tamen omnia prudenti medico non sufficiunt, tum ad cognitionem, cum ad curationem, nisi insuper etiam hominis naturam exactè cognoscere, & diiudicare didicerit, ut ait *Magister* cognoscere quidem ex quibus ab initio constitutus est, diiudicare verò, quæ in ipso partes domini-um obtinent: si enim ab initio

con-

constitutionem non cognoscat, & id quod in corpore dominatur, non potest ea, quæ homini conducunt, offerre.

de diata

Omnia igitur tum animantia, tum homo ipse ex duobus facultate quidem diuersis, vsu verò consentientibus constant IGNE scilicet, & AQVA. Quæ duo simul iuncta, tum aliis omnibus, tum sibi inuicem satis sunt: vtrumq; verò seorsim, neque sibi ipsi, neque cuiquam alteri satis esse potest. Horum igitur vtrumque hanc obtinent facultatem, IGNIS siquidem omnia semper mouere. AQVA verò omnia semper nutrire. Hactenus Hippocrates.

Nutritur autem homo viuens duplici nutrimento *subiungit*, corporeo nempe, & spiritali, sine hoc autem illud parum ad vitam confert. Nisi enim acidum vitale, seu mollis ignis in stomacho, corporeo alcali nutriatur, facillimè ambo in ruinam cadunt, & vice versa nisi alcali saturetur dicto spiritali, vitalique acido, perdit nutrimenti vim, atque in cadauer resoluitur.

Etenim sicut ostendi in macrocosmo ab alcali trahi magnetica virtute Solis filium, huncque rursus

MORB. PRINCEPS. 337

at, &
atur,
ndu-
ntia,
facul-
verò
GNE
simul
m si-
; ve-
eque
otest.
hanc
liqui-
. A-
trire

fus in alcali reuerberari à calore in
nutrimentum: sic etiam ab homi-
ne per inspirationem pabulum il-
lud spirituale (quod occultum vi-
tæ cibum vocat Cosmopolita) at-
trahitur per pulmonem rectà ad
microcosmi centrum Cor, quod
hic Solis vicem gerit, atque sedes
est humidi radicalis, & focus; vbi
naturæ humanæ ignis primò ac-
cenditur, vt in Clauis cap. 9. de-
monstratum est, attractumq; vitæ
pabulum in alcali suo modo re-
uerberando fixatur, atque rursus
indefinenter attrahitur, formatur-
que humidum radicale, quod pe-
nes se habet omnia, quæ hominem
constituunt.

uens
cor-
sine
itam
tale,
cor-
limè
vice
dicto
erdit
auer

Et quemadmodum ex hac
VNA RE omnes res Macrocosmi
natae sunt, vt supra ex Hermete no-
tauimus: Sic quoque ex hac VNA
RE omnes particulae Microcosmi
nascuntur, vnde quaelibet particu-
la rursus claudat in se particulari-
ter VNICAM REM necesse est:
ideòque quaelibet particula rotun-
do ore dici hac ratione potest Mi-
crocosmus, *cuiusque verò parti à
principio non inerit vnica hac res,
deinceps augeri non poterit*: con-
cludit Magister.

Prudens ille humanæ naturæ

P Prin-

Ventriculæ
partium

de diata

Princeps *omnia sciens*, quæ in corpore contingunt, indefinenter sua ab arce imperans, facultatesque omnes, cæteraque organa harmonicè mouens, vitam & motum omnibus in microcosmo ventriculis plus minus cuique pro singulorum exigentia inspirat, *suscipiuntque ea, quæ incidunt*, ait Magister. Inde fit, vt vniuersalis ventriculus, qui reliquis omnibus præsidere cognoscitur, vitali aura seu multi-ventri spiritu repletus sit, qui cum neque solus esse, neque sibi soli sufficere valeat, appetere alcali (seu cibum) pro sui multiplicatione incipit, qui cibus attractus, & assumptus resoluitur, & fermentatur à dicto acido spiritu in materiam primam, vt ita dicam: in illa autem fermentatione, eademque opera, infunditur prædictæ materiæ anima, quæ (vt dixi) semper spiritui inseparabiliter adhæret, transmutaturque in acidum lacteum vitalem succum communij nomine chylum, cui rursus omnia generationi, aut nutritioni necessaria insunt. Differt autem dictum fermentum acidum naturale ab alijs acetosis, quia scilicet quæ penetrat eadem etiam opera volatizat: spiritus autem acetosus
arti-

*Transmu-
tationem a
limenti vo-
cat Gale-
nus coctio-
nem profi-
ciscentem
à totius sub-
stantia vi.*

*Chylus est
succus vi-
talis*

MORB. PRINCEPS . 339

artificialis quilibet dissoluendo ipsemet coagulatur, & fixatur.

Chylum autem manifestè acidum esse mechanicè demonstravit olim Hippocrates Chemicus, CAP. 12. ita vt vel quilibet plebeus aciditatem fateri compellatur: Cum verò hic acidus succus in intima, non nisi errore admittatur: admissus enim stranguriam in vrina generat, colicam in intestinis, podagram in iuncturis, scabiem in pelle, propterea aciditatem deponere priusquam intranea subeat, necessè habet, sudorem, sanguinem, vrinam, saliuam &c. falsa esse experientia docet, oportet itaque, vt etiam chylus falsus fiat, antè quam ad intima progrediatur.

Non potest autem acidus chylus falsum induere saporem nisi in alcali, cuius proprietas est iuxta sui principij indolem acida virtute magnetica attrahendi, & in falsum commutandi, vt hinc indè mechanicè docuimus, idcirco per mesenterij multiplicia vasa, alcali ditissima transit, (vt per potatas acidulas, ipsumque vitriolum ad oculum ostendit Hippoc. Chemicus) cum quo concorditer copulatur, falsumque tunc induit saporem, vt omni acido alcali iuncto

in macrocosmo , & artificialibus contingit.

Hactenus Anatome patentes ductus ibidem , per quos chylus fluere possit , nondum vidit , vnde hinc euincitur totus chylus vitali aura turgidus in vaporem ita volatilem (vt dixi) resolui , subtiliarique , vt solidam membranam pervadere nullo negotio possit , aliàs aimenti nomine ab Hippocratico medico vocari non licet , sic *docente Magistro* Alimentum est , quod in spirituales vapores conuersum est , à talibus nutriuntur spiritus vitales actiuorum autores .

Natura imitatur artem, & hæc rursus Naturam . Hinc cuilibet Hippocratico discipulo manifestè innotescit in artificiali coniunctione cuiuscunque acidi , & alcali (quæ seorsim more sui principij nihil noui producant) amborum licet purissimorum , plures tamen facies propter nouam generationem , & in falsum transmutationem oboriri , quæ in tepore , & quiete à falso nouo subsident , & facum forma ad fundum vasis descendendo separantur : idem etiam intra microcosmum in naturali coniunctione acidi chyli cum alcali hinc indè per multiplicia in me-

MORB. PRINCEPS. 341

mesenterio vasa disperso contingere debet, cum natura ubique per similia instrumenta operetur: separantur inquam pura ab impuris propter nouam generationem: Non enim potest, inquit *Magister*, id quod similes mores non habet, in eodem loco permanere; multa idcirco concurrunt *aliena*, non solum à dicta coniunctione, & necessaria noua generatione, sed etiam propter hominum intemperantiam, quæ *aliena* nisi secerantur hostilem dabunt succum, quem visitato vocabulo crudum, vel impurum appellamus, lentarum febrium aliorumque contumacium affectuum in mesenterio stabulantium originem. *Oberrant enim ibidem velut ignota*, eò quod vitalis auræ symbolo destituantur, cuius character salsus esse sapor, abundè ostensus est: propterea in nidorosum, seu amarum succum, quem *bilem appellare solemus* (ait Senex) in simplici tepore conuerti necesse est. Cum enim per intemperantiam fermentum vitale, seu ignis mollis in stomacho importunè cogatur, omni successu priuabitur. *Permista verò inter se cognoscuntur.*

Salsus hic vapor ex acido alcali-

P 3 que

diata

Mesenterij
morbo
stendit

de veteri
medicina

verba Hip.
pocr.

que compositus, ab Hepatis ventriculo rursus assugitur, ibique in liquorem condensatur, qui vulgò sanguis dicitur, estque (vtpotè volatilis, & vaporosus) aqua microcosmi (vt de macrocosmi aqua quoque dictum est) omnium succorum, musculorum, venarum, capillorum &c. semina completens, vitalisque spiritus sedes, iuxta sacra, qui per venas tanquam per riuulos decurrens irrigat totam microcosmi terram.

Et quemadmodum macrocosmi seminibus inesse virtutem transmutatiuam aquæ, ex dictis claruit, quæ rarè facta trahitur à latibus mille, calidas, acres, amaras, dulces, acidas, insipidas, frigidas, aliasque infinitas ferè, diuersi quasque saporis (taceo colores) quam particularis prudens ignis seu intelligentia latitans occulto artificio in seminum ventriculis exornat, adaptat, multiplicatque, & si quod superfluum est, iterum rarefit, & in forma vaporis exhalat.

Sic etiam in microcosmi seminibus, seu minimis musculis, quorum quilibet suum ventriculum habet, absconsa latet ratio vitalis, seu

feu
ge
tiu
dè
atq
mi
ua
BC
Hi
loc
sci
di
pro
Ga
vt
ex
flu
hu
tur
uit
me
po
na
ac
pa
illa
si
bri
pet
ni
tra
cip
scu

MORB. PRINCEPS. 34.

seu particularis inuisibilis intelligentiæ ignis, seu virtus transmutatiua sanguinis (dic vt lubet) qui inde rarefactus trahitur à singulis, atque condensatur in diuersas mille particulas, quæ transmutatiua virtus, NATVRALIS LABOR, vel partium ventriculus Hippocrati dicitur: *qui unicuique diata locum perficit, quo allabentia suscipiuntur, quæ verò superflua, & diuersos mores habent è regione protruduntur.* Non obscure idem *5. Aphor.* Galenus: singulas corporis partes, *39.* vt suum nutrimentum, ita etiam excrementum habere, & superfluum, derelictum naturæ partis humorem esse, docet: Et ideò totum corpus perspirabile, adnotauit Senex, vt liberè, sineq; impedimento, quod inutile est, diffluere posset: quibus addit Philosophus naturæ motus, *inquit,* continuus, ac indefessus est; non minus in partibus, quam in toto; agit enim illa semper, otij impatiens, ad eò vt si momento quiesceret, rueret fabrica vniuersi, quæ legi motus perpetui mancipata est; neque etenim terra stans, mare pacatum, aer tranquillus, quia moueri non percipiuntur, propterea omninò quiescunt; *non secus ac homo dormiens:*

quies illa act. onis remissio est, non
 amissio vel cessatio: Natura in trorsum
 agit, quocumque tempore organa
 sua mouet, nec ab act. one vnquam
 desistit: ipsa etiam cadauera motum
 corruptionis patiuntur; vitentia autem,
 licet non locali, organico tamen aguntur:
 haec tenus ille. Subiungit & firmat Hippocrates
 hanc doctrinam. **HOMO** inquit, edens
 sanus esse non potest, nisi etiam **LABORET**:
 oportet autem, vt par est, **LABORVM**
 vim pernoscere, tam **NATVRALIVM**,
 qui carnes in augmentum præparant
 (id per rarefactionem, & condensationem
 sequenti capitulo ostenditur) tum eorum,
 qui per vim fiunt, & carnes extenuant
 (vt palestrica, ligni. secium, & similia)
 quorum plurima de diæta recenset,
 cuiuslibet etiam satis abundè nota.

Naturales dictas duas operationes
 imitatur ars; quæ nequit quidem
 semina ipsa facere, illorum tamen
 acido, seu seminali virtute, ab ipso
 humido radicali, segregata (si indiget)
 pro ipso semine vtitur, in quo acido,
 cuiuscunque rei sit, occultè latitat
 particularis ratio, & intelligentia,
 seu virtus transmutatiua, non secus,
 quam in principio suo,

MORB. PRINCEPS. 345

non
ror-
or-
one
ada-
un-
oca-
cte-
lip-
MO
po-
por-
VM
RA-
um
a,&
ulo
per
(vt
ilia)
en-
no-
tio-
qui-
tz-
ab
(fi
, in
oc-
&
ta-
pio-
s

suo, nam si cum illo acido (spiritu nimirum nitri) quod seorsim, neque sibi, neque alijs sufficit, alcali (tartari) iungatur, acidum illud, trahit alcali NATVRALI LABORE in sui dominium (semina, inquit, Magister ducunt materiam, quod volunt) fitque coagulum iuxta aciditatem naturam, & que diuersos mores habent à regione segregantur, aut ad vasis fundum, vt ante dixi, aut in vaporis forma exhalant, vt in Clauis 6. capite multiplicibus exemplis mechanicè demonstratum est.

Diuini autem Numinis calumniatores, ab Hippocratica veritate expulsi, & à prudentiæ schola iam dudum eiecti, nunquam intelligere debent, quæ totus Medicorum chorus cum omnibus suis sectis intellexit; omnes scilicet humanas inuentiones vt ait Magister inò, *de diata* & ipsa artificia omnia, quæ aut sunt, erunt, aut imposterum reperiri queant, non nisi naturæ operationibus, ac vestigijs inniti, eò quod prudens hæc Magistra in suo officio errare nunquam potuit, nisi loci vitio vel artificis ignorantia, quod per sequens mechanicum exemplum Dioscorides ostendit.

346 TACHENII

Cupri laminæ, *inquit*, in locum aridum cum vinaceis aciescentibus conduntur, hæc aciditas rodendo rarefacit cuprum, & condensantur ambo in salinum corpus, quod æs viride vocatur, humidum quod superfluum est, exhalat: perfacilis est labor, & in suo genere perfectum opus, quia ars imitatur naturam.

Si verò idem cuprum vnà cum iisdem vinaceis in locum humidum conderetur, non æs viride, sed liquamen daret inutile, erraretque natura loci vitio.

Et idem laminato cupro, si plures acidos succos affundas, vt pueriliter decanorum turba edocet, fit tantummodo, vt ex illa sine lege miscella confusio surgat inter succos illos, quorum vnus alium præoccupat, donec tandem, & ille, qui reliquos superat, à conflictu fatiscat; cumque cuprum alacriter amplius aggredi nequeat, ideò in turpis coloris æruginem condensantur, non quidem naturæ, sed ineptissimorum doctorum errore, qui ignorant, quid imitentur. Vnde rursus *Magister*: quæ natura constituit, ea semper rectè habent: quæ verò rudes plebei, nunquam.

diata lib. i

Ra.

*Rarefactio, & condensatio, Nutu-
re instrumenta, & artis, Po-
dagra causam mani-
festant.*

Cap. 8.

Sicuti confuso Chao singulae v-
niuersi partes commixtae po-
tentia inerant, quas Diuini spiritus
opifex in actum separauit, & rare-
fecit: hancque operationem vete-
res Philosophi à Græco SPAGY-
RIAM: Et Paracelsus more suo
MYSTERIUM magnum nomi-
nauit, neque reuera ineptè est lo-
cutus, licet eius sensus à pluribus
non percipiatur. Sic & hodie sin-
gula rerum indiuidua multi ven-
tris spiritui potentia insunt, vt su-
pra ostendimus, priusquam in lu-
cem edantur; ideò radices rerum
in aere esse doctrinaliter admo-
dum ac præclarè scripsit Calid.

Ita arti, quæ sapientissimæ Na-
turæ simia est, commiscere licet
multos, ac diuersos acidos spiritus,
eosque in vno vasculo confunde-
re in vnum Chaos siue multiven-
trem spiritum: Huic spiritui affun-
de alcali tartari ad saturationis
punctum, quod cum vicem mate-

riæ subeat, abducitur in naturam spiritus, vt Hippocrates loquitur, superfluum humidum per exhalationem segrega, donec cuticula desuper coaguletur, vt in Clauis cap. 6. docui, & in frigido loco reperies hoc naturali SPAGYRICO seu separatorio labore tot distinctas salium species, quot acidos liquores confundisti vllum citra errorem: eò quòd duæ forme in vno subiecto non concurrant, neque conuenire possint ob rationem superius dictam, cum verò vnus illorum languet, eius productum sal in forma quoque hebescat neesse est.

Discat hinc Diuini Numinis reprobatoria turba, spiritus illos lucis naturæ scintillam in se recondere, intelligentiamque ex sua dotali proprietate habere, nisi enim intelligentiæ sensu pollerent, in vna ac simili materia locum singuli non seruarent suum; idque clarissimè apparet in acidis mineralium spiritibus, quilibet enim illorum ex eodem alcali fabricat aptum sibi, separatumque domicilium, altero alterius nequicquam perturbante locum: Estque id diuinum illud, tam in rebus, quam in morbis, quod Hippocratem in admira-

MORB. PRINCEPS. 349

tionem traxit, & quod ieiuni de
cani tanquam nefandum quid, &
proscriperunt, & blasphemarunt.

Non aliter res habet in chao;
seu acido vitali humani ventricu-
li: in hoc quippè omnes particulæ,
tam solidarum, quam fluidarum
vniuersi corporis partium poten-
tia insunt, quas prudens opifex,
& SPAGYRVS in stomacho se-
dens iuxta suam intelligentiam se-
parat, idèdque vt eius principium,
multiuentris spiritus dici meretur,
in quo radices omnium partium
corporis humani sitæ sunt, occul-
tæq; latitant; non secus, quàm in
ouo absconditur gallus gallina-
ceus, vnà cum pulcherrimis pen-
narum coloribus: *Nam tua natu-
ram rerum prudentia mutat* canit
Orpheus: quod enim omnia ha-
bet, auget vnumquodque in suo
loco, cuiuscunque verò pars à
principio non inerit, augeri non
potest *docet Magister*; si verò vni-
ca particula in spiritu langueat,
eius quoque productum hebesce-
re, necesse est, quod mechanicè
paulo ante demonstrauius. Ad-
dèdque morbos nobiscum nasci,
& non secus, quam barbam suo
tempore erumpere, peritè admo-
dum Plato dixit. His præmissis

per-

*diuinum
Hippocr.
quid?*

in Hymnis

diata

*Gibbosi, ca-
ci, claudi,
&c. quomo-
do nascun-
tur? & in
semine om-
nis futuræ
hominis ra-
tio compre-
hensa est.
Senec. l. 3.
qu. Nat. c.
29.*

pergit Magister.

Mucus

Mucus, *inquit*, omnibus à Natura incst, & cum purus fuerit bene valent ARTICVLI, ideòque facile mouentur, cum sint inter se lubrici.

Est autem mucus in articulis iuxta Philosophum illud gluten spermaticum, quod inter ligamenta, & ossium congressu est, articulorumque nutrimentum, & ibidem copiosius generatur ob motuum frequentiam, & ossium fortem compressionem, quandoquidem sine illo mucò ossa ex mutuo constrictu æstuant: hunc mucum Neoterici Synouiam appellant, vt distinguerent illum à narium Muco.

Synouia

Quapropter Muci præses gubernatorque assiduus, quem ipsius inuisibilis multiventris spiritus particulam esse, vel radium superioris ostendi, Hippocrati verò auram leuem: Horatio autam diuinam: Virgilio igneum vigorem, & Galeno calidum innatum, omnia, quibus indiget in se habens, iugiter auxilium ac vitam dicto mucò inspirat; hæc inquam particula, vel si spontaneo motu langueat, vel vt ait Hippoc. *alios mores induat*, aut per errorem à non naturalibus rebus,

Pyripnon,
id est igneum
spiraculum
sic vocat
Orpheus,
item arden-
tem spiri-
sum.

MORB PRINCEPS. 351

rebus, aut hæreditario iure, perinde nunc est, præterque solitum effervescat, ut aciditate superet reliquam partem ! labor tunc illic oboritur, & dolor: *Quodcumque enim alterum superauerit, illud ipsum incrementum suscipit*, ait Senex. diata

Labor autem oboritur, & dolor, ubi vexauerit, quæ à carne fuit, humiditas, *inquit* doctor meus, imò quandoque febriculam, seu ephemerinam suscitatur propter infuetum saporem, quem acidum vel crudum, ut vocant, iugiter protrudit; de carnibus enim docet *quod nunquam quiescat*, & de humoribus: si quæ pars ante morbum laboravit, ibi morbi sedes erit.

Mucus autem indefinenter restaurari indiget, ut & reliqua constitutiua, propter continuam transpirationis necessitatem: Igitur eius humidum radicale, quod alcali esse Clauis cap. 9. ostenditur magnetico modo, naturalique labore trahit viuificum illud calidum innatum, ipsi debitum, destinatumque vel metu vacui, vel ne massa continuè expirando absumatur, vel arefcatur: cum verò ait Hippoc. *alios mores*, idest, acidum saporem assum-

sumperit, in illo coniunctionis puncto efferuescentiam, seditio- nem, ventumque excitari in ipso mucos necesse est, oboriturque flatus, non secus, quam si acetum corallis superfunderetur. Quando igitur, *pergit Mag. ster*, multus aer fortes fluctus facit, tunc & arbores radicitus euelluntur: ita & in microcosmo, quando multa spirituo- sa aciditas mucos impetuosè af- fluit, vel fortes fluctus facit, tunc oboritur labor, & dolor, spirituum potentia ita cogente; *quid autem sine hoc fit tandem? aut cui rei non adest?*

Ceterum gubernator spiritus pro particulari sua intelligentia cum sit semper officij sui memor nil aliud quam synouiam exor- nat, preparatque: interim tamen nescit, quod eam aciditate sua la- befactet, ac in indiuidui ruinam ita laborando cudat: Synouia quo- que vicissim metu vacui, magne- ticoque modo eundem in doloris tragediam nunquam attrahere desinit; & est, quod voluit Hippoc. *Nesciunt, quid faciunt, sed desti- natum fatum explent.*

Porro synouia humidum radi- cale (quod nil aliud est, quam illa pars multiuentris spiritus mucos præ-

de flatibus

de diæta

MORB. PRINCEPS. 353

præsidentis, quæ Galeno calidi innati pars dicitur, ab illo muco attracta, & à calore cordis in alcali reuerberata, vt etiam Clauis cap. 9. ostendi non posse attractum calidum innatum supra modum accensens in volatile falsum transmutare, patet ex iuncturarum tumiditate, nil siquidem tunc temporis illac expirat, vt à priore in sanitate, transuolabili elaborato, longè recedens: vnde sequitur quotiescunque per errorem dicta aciduleis aura cum muco coniungitur, aut confluit (ventus enim tunc excitatur, & fortes fluctus fiunt) sentiri quasi igneam guttam, cadere: illicò namque alcali ebullit, constringiturque in acidi allabentis naturam, vt naturalis mos est, cuiuslibet acidi spiritus constringendi alcali in propriam indolem, & id est, quod docet Hippoc. semina, id est, acida abducere materiam, id est alcali, quò volunt. Natura siquidem vbiq; per eadem instrumenta Spagyricè semper laborat, vt suis locis demonstratum est.

Et cum totum corpus in viuis perspirabile sit ex Hippoc. radiatur, diffundi turque spirituale illud fermentum à manibus ad pedes, & vice versa, liberumque vagatur
hinc

Gutta no.
men

lib. de affe-
ctionibus .

hinc inde, sine impedimento villo:
hinc Senex . *Articularis morbus*
cum detinet corporis articulos,
ignis & dolor inuadit , præhendit
etiam acutus , & ad alium atque
alium etiam articulum vehemen-
tiores , & leniores dolores decum-
bunt , ob id vocatur à vulgo Ar-
thritis vaga , contaminat enim di-
ctum mucum, vel synouiam , cui
præsidet eodem prorsus modo ,
quo spiritualis odor ab adultorum
dentibus efflans mucilaginem sub-
indè ibi adhærentem petrifico o-
dore pedetentim inficit, quam, nisi
quotidiè abstergatur, temporis pro-
gressu in lapideam indolem durat,
à multis inepto vocabulo tarta-
rum appellatam: non enim decus-
sa à dentibus in aqua bulliente , vt
tartarus, liquefcit . Vulgus in vrbe
aptius cappas vocat . Pari quoque
ratione occultus, & spiritualis aci-
do sulphureus odor auripigmenti
inficit, & denigrat sal saturni, etiam
à se longè distans , vt habetur in
Clauis cap. 9. Indè manifestatur
ratio , & intelligentia fermento-
rum , vnumquodque enim locum
suum seruat , vt paulo ante natu-
rali labore, ac mechanicè patefecim-
us per acidorum actionem in
alcali. Ignis ergò (non humor) ait

Ma-

M
suo
ner
ver
tife
tra
int
aqu
ran
tat
I
vis
pra
liu
pro
gn
tra
...
ade
ves
qu
aut
dib
ger
...
exe
ign
der
ten
ad
tun
nis
fit

MORB. PRINCEPS. 355

Magister, omnia, quæ in corpore *de diata*
suo modo ad vniuersi imitationem, parua cum magnis, & vice versa disponit, non secus, quam artifex aquæ fortis igneos spiritus intra simplicem aquam per fimum intrudit, irretit, vincit, totamque aquæ massam in dicti acidi naturam sigillat, subiugat, & transmutat.

Eodem modo obedit tractiua vis synouia proprio ac destinato præfidi fermento, & nulli alij, illiusque trahit tantum, quantum protrudit, sicut homines, qui lignum serra secant, ait Senex, alter trahit, alter protrudit, idem enim *de diata*
addit, *de flatibus*
quod non aliunde vnquam verisimile sit morbos euenire, quam inde, si is aut plus, aut minus, aut cumulatior, aut morbidis sordibus inquinatior in corpus se ingerit.

In Clauis 8. capite illustribus exemplis ostendi, fermentum, ignem, acidum, solem, lumen eadem habere potestates, luminis autem proprium est, extendere radios ad circuli extremum ambitum: tuncque eosdem reflectere; hominis autem corpus physicum, cum sit perfectum, rotundi iura tenet, ideo

de natura
pueri

ideo forsitan podagræ fermentum incipit quoque ab extremis pedum articulis plerumque sese reflectere (quod ruditer indicare videtur Senex: Venæ, inquit, omnes corporis humani in pedum, & manuum digitos desinunt) donec tandem morbus vires acquirat eundo, ex peregrina inuisibili aura magis, magisque in dies incrementa fermentatione capiente supra auræ stomachi naturam; vndè vitale lumen paulatim illius contagio hostili superatur, vires amittit, propinquiora etiam loca tunc instantur, & frequentius recidunt paroxismi.

Non est autem in pedum articulis ipsa podagra, sed eius soli fructus, quorum radix iuxta Calidis sententiam habitat in multiuentri spiritu, seu in stomachi fermento vitali, seu maui in aere microcosmi, ita vt si dolentem pedem abscideris, podagram non proinde sanaueris, vel sustuleris.

Narratur in historijs quidam doloris impatientia maximum pedis digitum sibi securi amputasse, & de hinc à morbo totus immunis vixisse: Non fuit tamen radix in digito, sed in aura microcosmi, perturbatio autem animi, in ipso

MORB. PRINCEPS. 357

ipso amputationis actu extinxit fermentum, quod ubique animatum esse ostendi. Sic ab animi passione plures à podagra sanatos narrant Scriptores.

Hieronymus Fabrit. Centur. I. Epist. 47. decubuisse scribit quendam tetricum, & maledicum podagra laborantem, qui nec lecto affixus sibi à maledicentia erat temperando, quod cum homo quidam festiuus, qui & ipse eius petulanti lingua læsus fuerat, perciperet, sub crepusculum vespertinum, cum fortè ægrotus à familia solus tunc esset relictus, clam ædes ipsius laruatus, æthiopsis instar, ingreditur, & ad decumbentis lectum accedit, ægrotus formæ insolentia, solitudine, crepusculo ipse perterritus, quis sit, & vndè venerit, quærit: alter nihil respondens propius lectum accedit, & brachijs, quæ & ipsa arthritide laborabant, arreptum dorso iniicit, atque ita pendentem, vociferantemque extra cubiculum effert, pedes illius gradibus per quos discessurus erat, identidem allidens: vbi in aræ pauimentum ventum esset, ibi onere deposito hominem sistit in pedes, nihil locutus, tantum intuens, mox accurrit, quasi correpturus denuò,

denuò, atque extra domum allaturus. Ibi qui prius pedibus insistere præ morbo non poterat, nec in plano ambulare, ne dum per gradus ascendere, gradus cursu repetit, superat, & ad cubile contendit, & per fenestras clamore totam viciniam excitat. Accurritur, ille anhelans, & metu penè exanimatus narrat, à spectro se è lectulo extractum, & extra cubile elatum, tractatum miserrimè, & nisi nomen Iesu ingemisset, de se actum omninò fuisse. Et quod mirum, qui prius podagricus fuerat, inde conualescit, nec vnquam postea podagra fuit tentatus. Terrore itaque, vel gaudio quamplures à podagra liberati narrantur, quæ sanatio à nullo alio, quam ab Hipp. diuino dependet, vt probat sequens Historia Andreae Libauij in Cista Medica, *quid enim sine hoc fit tandem?* ait Magister.

Patiens, *inquit*, erat hospes publicus. Medicus quidam Nobilis eques, qui pactus 300. florenis sanationem promisit, & recepto autographo curam aggressus est. Patiens iussus est pedes imponere trunco ligneo: aderant fortes serui Nobilis, qui sedentem tenerent. Ipse Nobilis ferreo malleo instructus

ctus
trun
ma
equ
exp
set r
so tr
tijt
pite
itàq
se m
scite
licet
que
trec
E
pate
mor
Cof
rum
mac
inte
enit
N
Par
sim
per
qua
rem
qua
quis
cum
non

MORB. PRINCEPS. 359

ctus clauibus pedes affixit ligneo trunco, moxque miserabiliter clamantem ægrotum reliquit, & se in equum coniecit. Interim crebro expiscatus est, num morbus fuisset reuersus, cognitoque iam elapso triennio non rediisse, ipse repetijt hospitium, & iocatus cum Hospite cognouit sanatum morbum, itaque chirographum produxit, & se medicum fuisse ostendit, poposcitque sostron. Consentit hospes licet crudeliter tractatus, equitemque tam diu paut cum suis, donec trecenti floreni essent consumpti.

Ex quibus historijs clarissimè patet sola animi perturbatione morbum sanari. Aerem, *inquit Cosmopolita*, corrumpit, quem iterum emendat, id non solum in macro, sed etiam in microcosmo intelligendum iubet Hippoc. idem enim horum est principium.

Nihili ergò non sunt, quæ apud Paracelsum aliosque Autores passim leguntur podagram scil. sanari per transplantationem, nimirum quando vngues, & capilli in arborem quandam fodiuntur. Vt & quæ Solinander sanctè affirmat, *si quis* (alt) mense Martii potet succum Marrubii, isto anno podagra non affligi. Cum nimirum fortis

potensque imaginatio concurrat.

Sic obseruatum est diuites podagricos postmodum mutata fortuna in pauperiem lapsos, podagram euasisse, non quod in hoc statu frugalius uiuerent, ut ignarum vulgus blaterat, podagram nimirum esse Veneris, & Bachi filiam; sed ex sola animi passione, & in cerore hic morbus superatus est. Anima enim, ut docet Magister cuncta sciens, prauidet ex inopia plurima incommoda futura, hinc elanguet: vnde remoratur eius vehiculum spiritus acidus in actione stomachi primarii, qui cum reliquis omnibus aliis præsideat, hi fatiscant, & alios mores, à podagra diuersos induant necesse est, hinc inappetentia, mala concoctio, atrophia, tabes, & tandem mors ultima linea rerum.

Breuis repetitio dictorum.

Acidum quodlibet constat ex anima, & spiritu, ut dixi, & in Clauis capite 6. mechanicè demonstrauit, estque hic, & ubique ventriculi loco, cui si alcali iungatur, transmutat illud celeri coctione in sui naturam, & nutrimentum, non secus, quam eius principium,

MORB. PRINCEPS. 361

piam, ignis in aquam agit, coquit-
 que in sublunaria omnia, & sege-
 tes, & fructus. In ipsa autem liqui-
 dorum coniunctione acidi, & al-
 cali, licet ambo sint purissima abo-
 riuntur tamen quaedam faeces propter
 saporum diuersitates, quae motu
 peracto in tranquillo otio, & quie-
 te sponte fundum petunt, atque à
 puro se separant; tunc peracta di-
 citur concoctio: sicut etiam in ipso
 vuarum succo recenter expresso
 manifestè obseruamus, qui licet
 centies per cartharum, aut laneum
 pannum percolaretur, nunquam
 tamen clarescit, nisi prius *Natura-*
lis labor rarefactio nimirum liqui-
 di, & condensatio secum praecedat:
 qui naturalis labor Neotericis non
 inepte fermentatio dicitur: semel
 autem clarefactus licet validè con-
 turbaretur, sponte tamen, paruo-
 que temporis spatio denuò recla-
 rescit, eò quod spiritus, anima, &
 alcali vnum corpus, & vna massa
 Spagyrico, seu prudenti naturali
 labore perfecta sunt.

Simili prorsus modò ait Hip-
 pocr. operatur hominis natura, *diata*
 cum qua omnes artes, omniaque
 artificia communicant, hac tamen
 distinctione, quod, quicquid aci-
 dum dissoluit in Macrocosmo, ea-
 dem

Q

dem prorsus opera cum dissoluto coagulatur, & FIXATVR in falsum: Acidum autem in microcosmo quicquid dissoluit, cum illo dissoluto VOLATILIZATVR in falsum; ratio est quod in humano primo ventriculo sano habitat volatilis aciditas constans ex anima, & spiritu, quæ cibum (pro maiori parte alcali ex Hippocr. chimico) *Naturali labore* transmutat in sui sequacem, volatilem naturam, seu volatile nutrimentum. *Vnde Magister*, nutrimentum est, quod in spirituales vapores conuersum est, è talibus nutriuntur spiritus vitales actiuorum auctores. Hunc ordinem tenet natura in subsequen- tibus ventriculis omnibus, nec quicquam vsquam spiritus huius vacuum est *addit de flatibus*, in ipsa autem coniunctione oboriri quasdam faeces necesse est, plus minus, iuxta officinæ conditionem, quæ in otio, & quiete idest in sanitate spontè segregantur, & tunc, non prius, concoctio peracta dici meretur, vt quotidiana excreta faecum, vrinarum, & vaporum ad oculum demonstrant.

Si verò aut ex fortuitis casibus, aut in vsu rerum non naturalium sic dictarum, quis irrepat error, vt

in

MORB. PRINCEPS. 363

in primo ventriculo *Naturalis labor* exactè non perficiatur, alimentumque in suæ naturæ conveniens acidum volatile non maturtur, tunc nec in secunda, nec in reliquis digestionum officinis, seu ventriculis in salsum volatile emendari posse firmit Galenus, & idè superans aciditas subsequentes ventriculos conturbat, quia dissimiles mores habet. Nam pergit Hippoc. Si hæc in fauces fertur, raucedines oriuntur, angina, erysipelata, & pulmonum inflammationes, hæc omnia primo quidem acria humida, & acida demittuntur, & in his morbi confirmantur, quia sapor fermentabilis, & contagiosus est, si non toti, saltem parti, cui insidet. At verò vbi crassiora, & magis cocta fuerint, omnemq; acrimoniam deposuerint, tunc iam febres, & quæ molestia afficiebant, desinunt. Eas verò rei cuiusque causas existimare oportet, quæ quidem cum adsunt hoc modo provenire necesse est, & quibus in aliud temperamentum commutatis, cessare.

Quid clarius dici potest vnquam de omnium morborum, atque februm ortu, atque progressu? quicquid enim in ventriculis quocun-

de vsteri Medic.

Catarrhus quid?

Februm causa

Q 2 que

que in loco diuersos mores à pu-
ro, & concccto habens propter
motum, & agitationis molestiam,
illud in morbis difflati, expirare,
vel subsidere nequit. Exemplum sit
muscinus in oculo: proh qua vio-
lencia non agitur, atque contra-
hitur? *Ita ut humiditas immatura
acris, & rodens copiosè è carnibus
fluat,* quem humorem (ait Magi-
ster) bilem flauam appellare sole-
mus, quanam tunc anxietates, æ-
stus, & impotentia detinent? sic
quoque synouia insitus prudens
Spagyrius, operator, seu ventricu-
lus, quam primum à peregrina di-
cta acida aura percellitur, sicut
oculus à muscula, è vestigio con-
trahuntur pori, digestio turbatur
in circumuicinis locis, & ventri-
culis, ipsumque alimentum aliàs
viuidum peruertitur in humidæ,
crudæ, acris, mordacisque indolis
liquamen: vbi vexauerit *ait Ma-
gister* humiditas, quæ tunc è carne
fluit, oboritur labor, & dolor, qui
perseuerat, donec tandem cessante
ebullitionis motu: (crisim dicunt)
superflua concoquuntur, transpi-
rant, & conquiescunt.

Cum verò synouia semel acidi-
tatem concæperit nisi arte, seu ipsa
natura citò reducatur, tunc statis
tem-

de veteri
medicina

de veteri
medicina

de veteri
medicina

de veteri
medicina

tem
tral
na
me
exc
dus
alte
vni
coa
ster
con
con
Ol
no
ne
tur
sup
fici
eni
po
gn
gn
fr
mi
ba
on
m
di
ac
en
ra
m
p

MORB. PRINCEPS. 365

temporibus reuerberatur in alcali, trahens subindè auram peregrinam acido saturatam in sui augmentum, & incrementum, quare exclamās excelsi ingenij Raimundus: confortatio, *inquit*, vnus, sine alterius debilitatione fieri nequit, vndè infælix tandem nodorum coagulum. Subiungitque Magister: neque sanè, quæ dicta sunt, eorum quicquam oculis intuenti conspici licet, quapropter etiam **OBSCURA** mihi appellata sunt, non tamen quod obscura permaneant, & nos vincant, sed quantum possibile est, cognoscuntur, & superantur Spagyrico saltem artificio, alicuique nullo, cum multo labore, & non in modum, ut tempore præ oculis videntur, & cognoscuntur: Quare postquam cognouisset Hippocrates naturæ instrumenta, tam in macro, quam microcosmo omnia similia esse in hæc verba erupit. Morborum omnium, *inquit*, vnus, & idem modus est, locus verò ipse eorum differentiam facit, quia acidum ab acido secundum loca differt, nisi enim differret semper idem generaretur, quare videntur quidem morbi inter se nihil simile habere propter diuersitatem scilicet locorum,

de arte.

de flatibus

Q 3 rum,

rum, cum sit tamen vna morborum omnium, & species, & causa quoque eadem: à coniunctione nimirum amborum saporum acidi, & alcali, vel bonum, vel malum producitur.

Ex dictis, & ostensis liquet, quod in quocunque loco, musculo, carne, succo, vngue, imò & in minimo pilo, *similia, & dissimilia* concurrant, quæ nisi Spagyrico, vel naturali labore rarefaciendi scilicet & condensandi operatione, vel secernantur, vel concordatione copulentur, molestiam adferre, necesse est. Quicquid autem homini molestiam adfert, morbus

Positis vetustissimis his fundamentis, Hippocraticam vetustissimam methodum, qua recens podagra in iuvene sanari possit, nunc breuibus subiungemus.

Antiquissima Hippocratica Methodus medendi, contraria methodo corruptionis. Cap. 9.

Podagræ adolescentis perfecta sanatio in causarum ablatione consistit, quarum si quis veram cognitionem habuerit, inquit Hippocrates, is vtrique ex his, quæ in

COR-

MORB. PRINCEPS. 367

corpore insunt, acquisita per contraria Podagræ cognitione facile poterit, quæ conferunt, offerre. Sed cum de causis podagræ, ut in principio quoque dictum est, scriptores inter se variè nutantes discrepent, easque proponendo dissentiant, sequitur ut auxilia quoque ambigua, infida, atque dubia necessariò hæctenus maneant. Vnde Hippoc. *Maximè difficiles, & obscurissimos morbos* (inter quos podagra morborum Princeps est) *opinio magis quam ars iudicat*. Patet hoc passim è consilijs medicis etiam pro principibus viris, ipsorumque scriptorum benefactoribus exaratis: quilibet enim sibi hostem absque certitudine, ac fundamento fingit, eumque impugnandum, expugnandumque suscipit, unusquisque, *inquit Magister*, suam orationem testimonijs, & indicijs confirmat, quæ nullius sunt momenti. Res tamen plerumque redit, ut curationem ad caput, ut membrum mandans, & ad articulos, ut membrum recipiens, scopum dirigunt: non animadvertentes magnum Hippocr. de Natura humana dicentem: *Cum humor aliquis secesserit, & per se constituerit, necesse est non so-*

præcipuum in medendo esse, morbum cognoscere docet Galenus.

At non minoris est ponderis arma quibus quisquam est dimicaturus ad nutum conducere.

de flatibus

lum locum, ex quo excessit morbo-
rentari: sed eum etiam, in quem
nimia copia influxerit dolore, &
calore vexari.

Nos fundamentis ab Hippo-
crate traditis, & supra expositis in-
sistentes curandi Methodum bre-
uiter proponemus, quibus medici-
nam esse, docemur, adiectionem,
& subtractionem, adiectionem
scilicet deficientium per similia,
subtractionem verò superantium
per contraria. Hanc definitionem
valde prædicat Galenus lib. II.
cap. 12. M. M. Extracta enim est ex
celeberrimo axioma similia si-
milibus feruantur: contraria verò
contrarijs curantur. Hæc meden-
di fundamenta ex ipsius Naturæ
scrinio deducta, locum habent in
omnium rerum naturalium mun-
dificatione, purgatione, & exalta-
tione: De his Hippoc. autoritate
ex dietæ libro exempla desumam
primò ex minerali regno, deindè
vegetabili, & postremò animali
Homine scilicet, vt omnium com-
pendio. Labores enim, & morbos
suos, *inquit Philosophus*, omnia
vni uersi corpora patiuntur, licet
diuersimodè pro naturæ discre-
pantia, & perfectionis differentia,
eorum tamen naturam, & con-
stan-

exempla
ex 3. re-
gnis desum-
pta.

MORB. PRINCEPS. 369

stantiam ratione totius accidentia
non immutant.

Aurum omnium metallorum
prætiostissimum, & perfectissimum
constare ex mercurio (alcali) purif-
simo, & perfectissimo extracto, &
maturato, sulphureque acetoso,
flauo, non rubro (vt quidam som-
niant) præstantissimo, & maximè
fixo, his inquam duobus inter se
exactissimè mistis, indissolubili-
que vinculo vnitis. Hinc ponde-
rosissimum esse: in igne per se tera-
re: malleo maximè dilatari: & in
his proprietatibus consistere Auri
temperamentum, sanitatem, &
perfectionem hic, & alibi patefec-
imus.

Corrumpitur autem facilimè
eius nobile temperamentum, non
à materia (dico) visibili, sed ab inui-
sibili aura. Cum enim, vel semel
tantum intepuerit ad ignem, qui
recens quomodo libet liquefecerit
antimonium; statim aurum odo-
rem antimoniij persentiens longè
recedit à statu suo naturali, sitque
frangibile; idèdque morbosum in
illo statu dici potest, quia sub mal-
leo extendi plane non patitur.
Idem contingit, si incanduerit ab
igne, in quo plumbum fuerit pau-
lo ante liquefactum, vel si etiam

*Exemplū
primum s.
aurum pu-
rum*

*Aurum
morbosum*

Q 5 igni-

*Aurum ha-
bet sensum*

ignitum deponatur in loco, vbi
plumbum nuper constiterit. Patet
indè immortale calidum auri suo
modo, & sensu, & intelligentia
pollere, & non vita planè vacuum
mortuum esse, vt de canorum tur-
ba vociferat: Si enim per inuisibi-
lem, & nostris sensibus impercep-
tibilem auram antimonij sulphu-
ris, temperamentum, & sanitatem
amittit, non tamen à sulphure
communi, intelligentiam vt ha-
beat necesse est; sulphur enim à
sulphure distinguit hãcq; cognitio-
nem ita exactam sapit, vt vix
peritissimo artificio concederetur
nisi antimonij sulphur tantillum
in viriditatem vergeret. Quod au-
tem sulphur à sulphure distingua-
tur, docet hæc mechanica: Auro, &
Argento in vnicam massam, per
fusionis ignem liquefactis sulphur
commune inijcito, videbis, huius
aciditate argentum in scoriam
comburì, aurum verò purissimū
sine labe relinqui: vbi à contrario
sensu sulphur antimonij illud
frangibile reddit, vt dixi: imò au-
rum auscultare matri, licèt aliis re-
bus sit commixtum, testatur Bern-
hardus quarta parte sui libelli: Ipsa,
inquit, trahit Regem, non Rex ip-
sam, intelligentiam ergò vt habeat

ne-

MORB. PRINCEPS. 371

necesse est.

Aurum ergò cum amiserit suam ductibilitatem per acidum sulphureum minèralem innisibilem, nostrisque sensibus inperceptibilem odorem, indicat se iuxta tritam, vsitatamque Methodum, affici intemperie calida, iamque morbum adesse, quem esse tollendum indicatio generalissima est. Secundo esse morbum intemperiei, à qua sumitur indicatio, esse alterandū. Tertiò cum hæc sit intemperies calida, expetit refrigerium, & siccitas, quæ ordinario calorem consequitur, additur à quibusdam esse humectanda &c. hicque pedem sistit vsitata methodus, neque ad infimas species ultra progreditur. Nihilominus qui huiusmodi vacua, inaniaque verba dummodo ad vnguem recitare sine vlla rerum cognitione didicerint, Methodici, seu (vt nostro sæculo) Canonici à mulierculis, & ignata plebecula audire volunt, isthæc autem cantilena est omnibus medicinæ sectis communis, vnàque plebi notissima, quam Galenus in iuuentute mira artis solertia, ac venusto ordine digessit, ampliauit, ac ità eam amplexus est, vt parum abfuerit, quin ipsius ergò,

*Galenus
iuuenis*

animam quoque, & Hippocrati cum diuinum nil aliud, quam simplicem qualitatem esse diceret, vt libro primo de Elementis c. 7. & lib. 3. de temperam. c. 1. & 4. videre est.

Hac inquam facilitate allectus acriter quandòque contra experientiam pugnat, illamque tantquam periculosum analogysmum, & ignorantiae asylum demolitur, vt soli rationi in nuda qualitate fundatæ nitì videatur.

Hinc maxima ex parte factum est, vt plerique medici præter primas, & simplices qualitates, tam in morbis, quam in medicamentis nihil ultra quærendum opinarentur, sed cuncta ab his pendere, idèdque se pariter abundè satisfecisse officio, & rem quasi per compendium tractasse, si solùm temperamentis primarum qualitatum cognoscendis, & reliquis omnibus ad eas reducendis propriam operam nauauerint.

hic aqua
laeret

Verum quidem est, aurum prædictum ab igne incallescere, & ab aqua frigida frigesieri, non tamen intrinsecus humectari, vt sub malleo ductile fiat, eò quod eius morbosa siccitas, atque fragilitas non à simplici qualitate, sed ab altiori

pria

MORB. PRINCEPS. 373

principio petenda est : ab anima
 nimirum seu (vt Peripatetici vo-
 lunt) à forma substantiali antimo-
 nij, quam manifestè acidam, ac
 proindè calidam alibi ostendi, &
 hæc illa est, quæ auri calidum im-
 mortale penetrando fragilitatem
 induxit : ab auro verò iterum sub-
 trahi nullo alio modo possibile est
 nisi per ipsi contrarium alcali,
 quod vacuitatis non inimicitia ratione
 magnetico more animam
 trahit, sorbet, absorbitque, quæ ab-
 sorpta externo perseverante igne
 adhibito vnà cum alcali in fu-
 mum abit.

Huic sapientis Naturæ ordini
 insistit Magnus Hippocrates in
 morborum curatione. *Neque opi-
 nor, inquit, ipsis est inuestigatum,
 quidnam per se sit calidum, aut
 frigidum, aut humidum, aut sic-
 cum. Et si imperatur ut calidum,
 vel frigidum egro offeratur, mox
 querendum est, qualenam cali-
 dum, vel frigidum, an frigidum
 acidum an insipidum : calidum
 amarum, vel calidum dulce, vel
 calidum insipidum.*

Ad hanc altisonam veritatis tu-
 bam animi aures conuertens Ga-
 lenus iam senior factus, se frustra
 attem tenere ratus est, si in quali-
 tati-

de veteri
 medicina.

Galenus se-
 nior.

ratibus primis solummodo persistere vellet. Nam cum ignis & aquæ facultates ab Hippocrate Pythagoreorum more obscurissimè traditæ, admirandasque naturæ potestates ad dictas crases reduci impossibile cognouisset, ad experientiam tandem confugiendum esse meliore iudicio est arbitratus, tertio Meth. med. cap. 2. Hancque ità necessariam medico esse, ut eam alteri hominis cruri compararet, imò adeò abhorruit dubiam de qualitate doctrinam, ut eos, qui solum ad primas qualitates, tam in morbis, quam remedijs respiciunt, similes esse dicat præconibus, qui notas fugitivi serui ab alijs enarratas tanquam cantilenam proferunt quidem, & publicant, seruum autem illum fugitiuum, & si propè assistat, non agnoscunt: indicare volens rerum virtutem non in visibilibus, & sensu notis qualitatibus, sed in umbra latente Hippocratico diuino seu (ut ipse loquitur) *in rei dispositione* ac si dixisset in re sibi ignota consistere.

Quapropter qui eius sectatores se esse gloriantur, magna iniuria afficiunt virum sapientem, ignorantia taxando docentes, nihil vel in morbis, vel in remedijs ipsum

6. de sim.
med. fat.

in re sibi ignota consistere.

Quapropter qui eius sectatores se esse gloriantur, magna iniuria afficiunt virum sapientem, ignorantia taxando docentes, nihil vel in morbis, vel in remedijs ipsum

fun
nu
diff
mi
circ
qu
rat
cip
DI
igr
rè
fol
ret
lib
Gl
ne
fac
ui
br
tit
ru
co
pe
ue
tit
te
tu
m
no
m
pi
n

MORB. PRINCEPS. 375

sum quaesivisse præter primas, & nudas quakates. Nam de febrium differentia cap. 27 de febrib. intermittentibus cum scribat: Harum circuitus repetere minimè definit, quò ad dispositio in parte generante servetur. Et paulo post præcipuum sanationis scopum esse **DISPOSITIONIS** huius (idest ignotæ rei) correctionem: satis clarè ex his verbis constat, cò loci non solum intendere, refrigerare calorem, sed quid multò altius, quam libris Methodi, & primo artis ad Glauconem pro febrium curatione instituerit, adedque seniore factum Hippocr. diuinum agnovisse verisimile est, addo, quod librum scripserit de agentibus à totius substantiæ proprietate, quorum facultates experientia edoctus confessus est, qui liber iniuria temporum ad manus nostras non pervenit: idedque debent, qui falso titulo se Galenicos gloriantur, tempora distinguere, deindè scripturas concordare, ac ità Nobilissima Medicina ad vetulas, & histriones minimè declinaret, neque Comiciis in facetias, mundoque in proverbum prostitueretur.

Sed redeamus vndè digressi sumus. Itaque aurum amissa sua ducti-

ctibilitate, & temperatura ab ingressu peregrini mineralis, in corpore: que odoris, qui cum sulphureus deprehendatur, acidum quoque, & calidum esse necesse est: Indicat, inquam, aurum huius acidi, & calidi superantis, & naturæ suæ odiosi ablationem per contraria: non tamen indicat, neque indicari potest auxilium, seu medium quod id namque nosce, vulgatam mendendi Methodum longè superat, atque antecellit, pertinetque ad intimam rerum, seu remediorum cognitionem, saporumque potestatem, quorum remediorum numerus sicut multiplex est, ita eorum notitiam naturæque proprietatem mens auxiliatoris callere debet, priusquam auro morbosam fragilitatem adimendam suscipiat.

Aurum ergò factum calidius, quam eius natura patitur, idèdque & invalidum, atque fragile ab odore scilicet antimonij, siue acidi cuiusdam mineralis, indicat prorsus istud superans, & acidum, & (sicut acidum cuncta) calidum, non solum per simplicem frigidam qualitatem, sed Hippocr. suasu per frigidum dulce, inane, & vacuum metallicum alcali sibi esse subtrahendum; istud verò alcali Metallicum, mor-

bo-

totius spagyricæ artis fundamentum

aurum invalidum ab acido

MORB. PRINCEPS. 377

boque familiare, acida cuncta non quidem per simplicem qualitatem contrariam, sed per magneticam vim combibens, atque absorbens in specie plumbum est: ut Clavi's cap. 6. non in reprehensionem, sed in commiserationem de canis significavit: Plumbum enim cum auro colliquefcens, tandem folium igne vna cum acido, quod ab auro sorpsit, in fumum vertitur: tuncque aurum optimè à calido, seu acido vapore morbofo refrigeratum, purgatum, atque refanatum in pura forma sese manifestat. Cur autem vegetabilium alcali aurum non repurget, alibi dictum est.

A contrario autem sensu aurum in validum factum ab odore metallici alicuius alcali dulcis insipidi, ac frigidi ex. gr. plumbi indicat alcali sibi superantis ablationem per ea, quæ vulgò videntur qualitate simplici contraria: hoc enim nosce res magni non est momenti, sed quibus rationibus, & modis, & medijs id efficias, id verè per omnia scire artificium est: non tamen indicat auxilium quo, quod tamen aurum Curantis mens probè callere debet: subtrahitur superans alcali non per simplicem, & qualita-

ita vrb ab
umora

aurum in-
validum ab
alcali

lita-

litarium calefactionem, sed per
 contraria dicto alcali acida calida:
 huiusmodi verò multiplicia sunt,
 quibus artifex, priusquam ad opus
 se accingat, luculenter instructus
 sit, necesse est: *Hippoc. sic docente*:
 priusquam ad ægrum ingrediaris,
 fac cognitum habeas, quid agen-
 dum sit. Commiscent igitur au-
 rum istud infirmum cum sale ci-
 bario, quæ duo simul iuncta horas
 sufficientes, debitoque in igne, vt
 praxis docet, detinent, tunc tempo-
 ris acidum sal magnetico more, &
 desiderio trahit, & sorbet ab auro
 spirituale alcali hostile, peregrin-
 um, & frigidum: talique labore,
 huiusque medij ope expurgatur,
 calefit, mundificaturque aurum, vt
 postea per fusionem purum, & sa-
 num niteat, absque vlla sui ponderis
 diminutione; adeòque quicquid
 auri vitam læserit, non corpora-
 lem materiam, sed spiritualementem
 auram fuisse constat. Sal verò, ne in
 valido igne colliquescat, cum du-
 plo alias triplo contusorum late-
 rum commiscent, quæ deindè
 mixtura apud auri curatores, seu
 medicos, cementum Regale dicitur:
 Hic acidus calidusque pulvis
 (vt dixi) purgat, mundificatque au-
 rum ab omni abundante extraneo

de decenti
 ornatu

M
 frigi
 cont
 natu
 cont
 med
 bofo
 uen
 mor
 tater
 Rec
 li pa
 C
 sum
 uale
 co d
 C
 cum
 locu
 artii
 loqu
 ad
 mix
 loru
 cus
 tura
 vcca
 N
 quo
 rant
 tiqu
 enit
 næ

MORB. PRINCEPS. 379

per
da :
nt,
pus
tus
te :
is,
en-
ut-
ci-
ras
vt
o-
, &
iro
ri-
e,
r,
vt
fa-
le-
id
ra.
u-
in
u-
e-
dè
eu
ci-
is
u-
eo

frigido alcali, idèdque aurum per
contrarium sibi inualidum factū,
naturali quoque methodo per
contrarium restituitur: Si enim re-
medium non aduersaretur mor-
boso vaporī, sed similitudine con-
ueniret, idem intenderet quod
morbosus vapor, aurique fragibili-
tatem auget, & non expelleret.
Rectè hinc Galenus *simile à simi-
li pati non potest*.

Cibarium autem sal, licet sal-
sum sit, in illo tamen aciditas præ-
ualet, vt Hippoc. Chemicus suo lo-
co ostendit.

Quare autem salis mixturam
cum lateritio puluere cementum
locus iste non est: Satis nunc esto,
artificibus in sua arte ad libitum
loquentibus ita appellare placuisse
ad distinctionem forsan aliarum
mixturarum auro vt Regi metal-
lorum non conferentium; non se-
cus quam Galeno placuerit, mix-
turam quorundam simplicium
vocare species Letitiæ.

Ne autem quis offendatur,
quod medici nomine aurum Cu-
rantem donem, sciat, idem ab an-
tiquis factum fuisse. Agricultura
enim, pecudumque cura medici-
næ nomine donabantur.

Præ-

Præservatur autem aurum à simili morbo, si calefactum in posterum in impuris locis non locetur.

*Exemplū
2. ex vegetabili Regno*

*Pucinum vinum car dialgia remedium, hinc podagricis confert non autem tempore paroxis-
mā*

Secundum exemplum ex vegetabili regno fit vinum optimum boni odoris, coloris, gratique saporis, neque omninò novum, neque nimis vetustum, sed mediæ ætatis, omnibusque numeris absolutum, perfectumque, quod non minus quam aurum ex acido, & alcali, non quidem metallicis, sed vegetabilibus constare Hippoc. Chim. mechanicè demonstrat.

Huius vini acidum gustui subdulce, & palato gratum *Nunquam quiescens aut Magister sed sensum* Naturali labore nostris sensibus imperceptibili progredi: *Natura enim motus,* inquit Philosophus, *continuus ac indefessus est, non minus in partibus, quam in toto,* donec tandem alcali superet, ac in acetum, quò tendit immutetur.

Vel vice versa vinum nisi præservetur sulphuris odore præsertim Rhenanum, eius alcali superat acidum vtpotè nimia aqua dilutum, ac debile (vt sunt plerumque Patavina atq; Mutinēsia vina) & tunc facillè vinum in vappam migrat, potui ferè inutilem, nec

MORB. PRINCEPS. 381

Vnquam propria spontè in aceti naturam vltra procedit, cò quod alcali dominium suscipiens, acidum oppressit; in vappam autem vinum mutatum, non est amplius redeundo in gratiam, indicatque solummodò sibi deficere acidum necessarium, seu stomachum suũ, instar Hydropis, abundare alcali aquoso, sed non indicat quale acidum, seu auxilium, quo sibi succuratur, quod tamen scire artificem ex officio decet. Artifex igitur si peritus, sapiensque est, simile acidum, & cum deficiente oppresso consentiens, solum gradu superius in vappam introducit, sufficitque ad hoc piper, zingiber, pyrethrum &c. nisi enim remedium vappæ contrarium esset: ad idem, ad quod morbosum alcali collimaret, morbumque eo ipso auget, nedum expelleret: vt autem motus fermentationis suscitetur, adduntur vuarum albarum petioli. Hoc compositum in vasis, seu dolioli fundum ad hoc opus apti sternitur, eique affunditur vappa: seu vinum istud planè euanidum, corruptum, fætidumque (rubrum an album sit, nil refert) quod paucis abindè diebus ynà cum speciebus incalescit, motum acquirit, acidum

dum oppressum excitatur, resurgit, crescit, & ita augetur, ut alcali morbosum iugulet, acetum denique abstrahitur, relictis speciebus in vasis fundo ad alios, aut similes usus; adedque vinum illud mortuum, corruptum, & fetidum Hippocratica, & Spagyrica Methodo naturalique labore transmutatur in optimum vini acerum. Natura enim, *inquit Philosophus*, nunquam quiescit, vel ipsa cadauera corruptionis motum patiuntur.

Ex dictis liquet, Naturæ Sapientem ignem dictam vappam licet fatidam, sensibusque nostris planè mortuam & inutilem sibi ab interitu conseruasse, rursusque omnia, quæ in corpore sunt, secundum ipsius modum exornasse *ad vniuersi imitationem*, ut ait Magister.

de diata

In ipsa autem Crisi, seu nouo fermentationis motu, multa excrementa oboriri necesse est, quæ cum libera spontè segregentur, non secus, quàm in morbis, concocta vocari possunt.

de diata

Horum exempla in arte per quamplurima enarrarem, nisi Magister satis abundè id ipse fecisset; quare subiungit, homines ex manifestis oculis in consideratione.

tio.

MORB. PRINCEPS. 383

tionem adhibere non nouerunt: ignorant enim, quod artibus v- tantur Naturæ humanæ similibus: Diuina namque Mens edocuit sua cpera imitari, cognoscentes quæ faciunt, & ignorantes, quæ imi- tantur sine enim dicto vetustissi- mo Spagyrico ornamento Medi- cina hodie nihil aliud videtur ef- se, quam quod pleræque obstetri- ces, & famulæ norunt, atque tra- ctare solent.

Qui ergo, *pergit Magister*, hæc singula, quemadmodum se ad ho- minem habeant, ignorat, is neque, quæ ab alijs proueniunt, cogno- scet, neque ijs rectè uti poterit: Quia simili prorsus modo opera- tur hominis natura, cum qua omnes artes, omniaque artificia communicant, licet singulorum modus, quod in confesso est, ali- quantulum aduersetur. Vnde Sca- liger: in Medico, *inquit*, nulla po- test esse perfectio sine illa Ency- clopedia, quæ homini viam munit ad fælicitatem.

Hippocraticus ergo quisquis, *inquit*, solertissimus Medicus no- sce quid supra vulgum debebit, sta- tim non Natura modò, verum etiam primis doctrinarum rudi- mentis multum cæteris nimirum agri-

*de re poetâ
ca lib. 3. c.
16.*

*lib. 3. de
nat. fac. c.
10.*

agriculturæ, auri, vini, & ab Hippocr. doctrina dissectis, Medicis præstet, oportet, quia hi omnes vnum saltem ventriculum agnoscunt, eiusque auxilia quæerunt.

*Tertium
exemplum
homo*

HOMO autem, inquit Philosophus, animalium, & inferioris mundi Princeps, & vniuersæ Naturæ compendium, Microcosmus à veteribus dictus est, & vniuersi imaguncula. Hic ait Hippoc. *plures habet ventriculos*, qui vnâ cum anni temporibus mutationes accipiunt, quorum quilibet in sanitate spiritu, in morbis vero sanie pleni sunt.

*de aere a-
quis, & lo-
cis*

de arte

Hi ventriculi vniuersaliter ægrotare possunt, vt in cacochymia, malignis ita dictis, hæcticis &c. tunc enim digestio vitatur, cessatque NATVRALIS LABOR vbique; particulariter quoque ventriculos ægrotare docet Galenus: Actionem, inquit, in quouis membro vitari posse, & ab affecta parte sæpè indicationem sumi scribit; imò eam tam necessariam esse in curatione rectè instituenda, vt si quis illam omittat, & læsam partem non consideret, nil obstat, quin tota medicina non sex mensium, sed sex dierum spatio discatur, propterea à medicamentis, quæ

*de locis af-
fectis*

*Quare se-
mestri spa-
tio artem
addisci pos-
se dixit
Thesalus?*

par-

MORB. PRINCEPS. 385

partibus APPROPRIATA dicuntur, alijs communibus præferenda esse, docet. Et lib. 8. de compos. medicam. impossibile esse, *inquit*, inuenire pharmacum ad multas affectiones optimum.

4.M.M.

Ventriculorum autem mutationes, non solum confirmant podagræ obnoxij, qui idè vulgo Calendarium habere in pedibus, & arthritici esse pluuiarum vates dicuntur, quia aeris inclementiam, & tempestates pedibus percipiunt: Sed & id testantur illi, qui vel callum in pedum digito gerunt, eò quod ipsa microcosmi astra superioribus, *Hermete teste*, respondeant, influantque iuxta prudentis rectoris dispositionem; licet anni tempora plurimum inter se differant, vt ait Hippocrates, sicut enim macrocosmi ignem omnia scientem inuisibilem ostendi solummodo ab effectu hactenus perceptibilem, illud idem de microcosmico igne intelligendum esse, iubet Magister: Nonnunquam enim per plures dies, imò hebdomadas, præcedit circa præcordia innominata quædam anxietas, & inquietudo, vnà cum febricula, priusquam animata ignea aciditas ad articulos radietur.

R Cum

De morbis.

Cum autem totum corpus in viuis transpirabile sit, facilimè irradiatur, vel defluit furioso impetu aciditas peregrina spiritualis animata (ut ait *Lucianus*), & inuisibilis ex molli igne in ventriculo primario sedente degener facta ad articulorum ventriculos, eorumque alimentum (quod mucum vocat *Magister*, *Neoterici* synonymiam) cui præsidet, inficit, quo infecto, in tanti doloris cruciatus excitatur, non secus ac si quis bullientem Nitri spiritum oculis inspergeret; **IGNIS & DOLOR** inuadit ait *Hipp.* Spiritus enim cum in alijs rebus tum maximè in animantibus corporibus plurimum posse demonstrat. Hinc *Galenus* pluribus in locis scribit nihil dolorem inferre posse nisi idem continuum soluere valeat. Quare *Helmont* morbus quisque dici potest contagiosus, si non toti saltem parti suæ, adedque licet non contagiosus cuius, tamen non desinit sui de se odorem fermentalem in urere parti, cui insidet. Hinc statim loci digestio perturbatur, & alimentum illius aliàs viuudum, plerumque degenerat, ut dum non inspermatum, saltem in extraneam igneam rodentem deflectat

de flatibus

Hipp. lib. de inæquali intemp. rie c. 6. de simpl. m. f. lib. 4. c. 2. Gal.

MORB. PRINCEPS. 387

ctat indolem.

Ingentem hunc ex acido igneū
dolorem, & cruciatū sibi refræna-
ri, ac retundi saltem exoptant po-
dagrici, & omninò necesse est, vt
eius rationem habeat prudens po-
dagricus, quia, *inquit*, Democritus,
corporis habitus vbi dolet, mens
ad virtutis exercitationem nullam
adhibet diligentiam, præsens enim
morbus animum vehementer he-
betat, & intelligentiam in affectus
cognitionem secum adducit, in-
super vigilias concitat, vires deij-
cit, cruorem exprimit, vt paulo
post experientia ostendam, ma-
lunque auget, ideòque, *ait Ga'e-
nus*, curam ad se dolor meritò tra-
hit.

Quare aduersus ingentem hunc
dolorem penè infinita excogitata
sunt remedia passim ab Auctori-
bus hinc indè palam descripta, quæ
semper, aut nullo, aut paruo cum
fructu fuere applicata, quod ex-
pertus dico; eò quod causam hu-
ius indicibilis cruciatus in descen-
dentem è capite pituitam, atque
catarrhum perpetuò retulere, &
denique dolore repetitis euacua-
tionibus nequicquam auscultante
morbus planè incurabilis procla-
matus est, licet in sui principio.

R 2 Igi-

*Dolor miti-
gandus.*

*12. M. M.
cap. 1.*

de medici-
nis purgan-
tibus

Igitur quicquid dictam spiritua-
lem, igneam, & animatam acidita-
tem in molli igne inchoat, aug-
mentat, promouet, maturat, illud
idem quoque microcosmi aerem
perturbat, podagræque accessum
stimulat, docente id magistro: Aci-
dos cibos, *inquit*, si quis citra dele-
ctum, ac inconsideratè exhibeat,
nihil commodi perficiet.

Albertus Gantherus Saxo vir
eruditus inter cæteros Medicos
Romæ degentes non infimus, cum
peffis tempore Anno 1656. vtretur
in potu præseruationis gratia
copiosè nimis acido sulphuris, ar-
thriticus ex illius copia euasit. Ab
hac autem infirmitate se vindica-
uit animalium alcali vsu: hoc
nempe in casu quodlibet indiffe-
rens absorptiuum alcali satisfecit,
quia malum non erat ex animato,
specifico, degenerato radio, sed ex
immodico acido materiali citra
delectum hausto.

cibus

ab ouis ab-
stinendū
tempore pa-
roxismi

Quæcunque etiam fatidum o-
dorem vrinae imprimere possunt,
fugienda suadeo, vt sunt asparagus,
allium, cæpa, mentha, fungi, ani-
malium cerebra, vtpotè quæ pu-
trefactiuum acorem promouent,
deindec in eiusmodi saporis flatum
ascendunt, & ita hac de causa ac-
cele-

M
celer
per c
prius
lis m
ctem
spira
Hipp
lent
est à
mar
sunt
affer
tur,
fani
cina
lege
den
corp
tric
tus
nus
dit,
bibi
cit:
fali
pra
est
gri
ge
fui
qu

MORB. PRINCEPS. 389

celerant accessum; nam quicquid per corruptionem fætet, acescat prius oportet, ut in carniū iusculis manifestè apparet, quæ per noctem sub canicula acidum manè spirant, quo putrescere incipiunt. Hippoc. sic explicat, cibos scil. valentiores ingestos, qui à Natura (id est à molli igne in stomacho primario sedente) superari non possunt, dolores, morbos, & mortem afferre, qui verò à Natura superantur, alimentum, incrementum, & sanitatem præstare: de veteri medicina. Et de affectionibus, ut & de lege: Alimenta, inquit, quæ quidem ventriculus superat, quæque corpus recipit, ea neque flatum, tricus non superat: ab his, & natus, & tormina, cæteraque id genus contingunt. Ad eòque concludit, si homo parum edit, & parum bibit nullum morbū hoc ipsi inducit, quasi diceret, licet cibus minus salubris sit, id tamen beneficium præstat, quod maximè notandum est, nonnullos enim noui podagricos, qui nimis strictò viuendi genere in deterius ruere.

Poma quoque propter celerem sui in acidum putrefactiui nimiam que relaxandi potentiam præser-

R 3 tim

de veteri
medicina

de morbis

Aphor. 38.
sect. 2.

tim tempore paroxisimi comedenda non sunt. Abstinendum quoque à Cyprinorum piscium esu: factor enim urinæ imprimitur.

potus

*Absthemij
podagram
non patiuntur.*

Vina pariter, quorum spirituosa aciditas, qua in acidum tendunt, alcali superat, præualetque, largiter hausta, præsertim quando dispositio (sic voco etymi defectu) ad est podagrica, vitanda sunt. Idem est de cærensiâ vetustissima iudicium: quippè quæ in multis Germaniæ locis ab hinc 20. & ultra annos vinosa adhuc habetur, & conseruatur; adedque loco dictorum potuum bibant podagrici tempore paroxisimi aquam simplicem. cui vt. ventriculus, pinus modicum sacchari, & si lubet, in gratiam gustus addi succum limonum, quem licet acidum, vt & expressum ab aurantijs malis, fermentabilem tamen, & spiritualem non experimur, idedque podagricis minus noxium, imò nulli est detrimento, vt neque poma granata.

acetum

Sic quoque perfectum acetum, nec curat, nec præseruat, sed in paroxisimi vehementia deiectæ naturæ, & viribus præ dolore exanimatis, animique deliquio optatissimum

M
simu
stau
dum
tua
mou
arce
cere
re te
fecti
quo
ad fi
men
min
non
exfa
abst
re ac
pia
Etur
S
dicè
tanc
exti
pare
præ
tis,
cent
ctio
sum
gen
dag
rat,
peti

MORB. PRINCEPS. 391

simum cordiale, & maximum re-
 staurans esse notavi, neque timen-
 dum, vt eiusmodi acida conserua-
 tiua putredinem augeant, vel pro-
 moueant, imò progressum potius
 arcent. Differunt itaque vinum, &
 cereuisia in acetum naturali labo-
 re tendentia ab illo, quod iam per-
 fectionem acquisiuit: illud enim,
 quod in via est, atque tacito opere
 ad finem laborat, loca illa, quæ fer-
 mentabilis acor penetrat, conta-
 minat, vt alibi probaui, hoc verò
 non, sed famelica aciditas rursus
 exsatiari optat, & idèò resoluere,
 abstergere, extenuare, & conforta-
 re acetum dicitur, licet aquæ co-
 piæ permixtum, vulgo posca di-
 ctum.

Spiritus vitrioli rectificatus mo-
 dicè assumptus per os, licet confor-
 tando refrigeret, & resoluat, sitim
 extinguat, attamen in podagræ
 paroxismo ab eo abstinendum,
 præsertim febrim comitem habentis,
 aggrauat enim in hoc statu ac-
 censum stomachi rectorem, à fun-
 ctione nimirum aberrantem: ip-
 sumque spiritum non exactè diri-
 gentem, vt neque hic spiritus à po-
 dagra præseruat, multò minus cu-
 rat, licet stomachum, qui acida ap-
 petit, acuat, appetentiamque exci-

*Spiritus vi-
 trioli*

R 4 ter,

tet, vt testatur plurimorum anno-
rum inepta curatio Serenissimi
Poloniae Regis Vladislai Quarti à
D. Christophero Arcisseuschi per E-
pistolam publicata ad Ioannem de
Laet, cuius ego quoque ocularis
fui testis, licet admodum iuuenis.

Sequitur inde, quaecunque pu-
trefactiuam aciditatem primi ven-
triculi in molli igne inhihent, inte-
rimunt, atque absumunt, eò ipso
impedire putrefactionem, & per-
consequens sanitatem, accersere, &
accelerare, quod probat mechani-
ca, si enim colostro parum lixiuij
immiscueris nunquam inde fiet
butyrum, propter alcali, omne fer-
mentum acidum in macrocosmo
absumens. Quare, *inquit* Magister,
simile prorsus modo operatur ho-
minis natura, oportet ergo id quod
cuique morbo est maximè aduer-
sum, non amicum, aut familiare
exhibendo, nam ab eo, quod est
inimicum, extenuatur, & retun-
ditur.

Huiusmodi, acidis morbofis
aduersa, *Mystra*, pro maiori lumi-
ne, & intelligentia vnico, generali-
que vocabulo *Alcalia* appella-
runt, voca tu contraria, vel ma-
gnetica, vel frigida, vel attractiua,
vel absorptiua, perinde mihi est,

mo-

de morbo
sacro

MORB. PRINCEPS. 393

mōdo in re conuenientes idem inuicem intelligamus : nimirum certo, & determinato morbo certum, & determinatum auxilium applicandum requiri ex Galeno.

*lib. 8. de
composit.
medicam.*

Quare claret ex dictis, podagræ remedium non esse debere alcali quodlibet, sed prudens, inspidum, sitiens certum, & determinatum acidum, atque nil aliud attrahens, quam inuisibilem filium Solis microcosmi inobedientem, deperditum, degeneratum, & morosum; non secus, quam in macrocosmo magnetis insitum alcali inuisibile, nil aliud, quam ferri insitum, & inuisibilem ignem trahit, & amplectitur, non quidem primarum qualitarum virtute, sed quia prudens anima ambobus inest, quæ reciprocè sese cognoscunt, nisi enim prudentia illis inesset, alterum ad alterum non inclinaret: ratio verò, cur ferri rubiginem, siue martis crocum magnes negligat, est, quia ferrum in illo statu anima amissa vacat, quare ab Horatio sterilis vocatur rubigo, nec magnes aliud quidquam allicit, vel attrahit, licet ferro sit multò pretiosius, atque nobilius.

Hanc actionem ab occulta, & abstrusa qualitate fieri clamat

R 5 vul-

vulgus, quodd Hippoc. diuinum in rebus absconsum, & latens non comprehendunt. Aurum similiter trahitur à suo magnetè, ab alioque nullo, quia amborum particularis prudentia non se extendit ad alia macrocosmica cognoscenda.

Fernelius antiquissimæ medicinæ viam subodoratus, nè palam in eam ingredi cogeretur, ob deficientis lucri metum in abdita tutus cautusque recessit: scribit enim, quot affectus contra naturam simplices, totidem existere, & medicamentorū facultates, paremque esse affectuum, atque remediorum numerum, cuius sententiam Magister sequenti exemplo olim explicuit.

Quibus acuti acres, & æruginosi humores instant, quinam furores, & viscerum, & thoracis laniationes, animique abiectio inde oriuntur? neque prius hæc quiescunt, quam euacuat, deiecti, & alijs permixti fuerint. Hoc autem productum medicinis purgantibus non auscultare, multoque minus producti fabrum, siue fermentum, quilibet medicinæ ingenuus practicus mecum sine dubio fatebitur, hinc natum est illud tritum inter medicos. Ab Hypochon-

*r. M. M.
cap 2.*

*de veteri
medicina*

MORB. PRINCEPS. 395

chondriacis non solventibus, libera nos Domine : quotiescunque enim, etiam dato, quod productum æruginosum excrementum, evacuatione foras pellatur, illicò novum fabro relicto regenerante succenturiatur, eò quod latens hæc aciditas unius speciei non est, sed multiplicis : quot enim in Hypochondriis ibidem membranæ, musculique, totidem etiam digestionum officinas ibidem esse necesse est, cum omnis musculus proprium ventriculum habeat, si enim ventriculorum diversitas non esset, idem semper generaretur, neque vlla esset distinctio, aut diversitas: Hinc itaque multiplicis huius acidi labefacti varietas, ac inter sese confusio causant sanando, & sananti difficultatem, maxime quia hæc aciditates spirituales sunt, idèdque ait Senex, *oculorum conspectum effugiunt, ita ut solum ab effectu, & mentis oculo cognosci possint*. Cæterum si ægro propinetur insipidum, sitiens, **APPROPRiATVM** tamen alcali, quod producta solum avidè bibat, ut sunt cancrorum lapilli, statim enim horum pulvis magnetis instar attrahit istud acre, & æruginosum, illoque saturatur cum illo

Hypochondriacum acidum quid?

lapillos cancrorum in animi passione ab illa lata iniuria, rarissimum remedium esse deprehendit

R 6 com-

commiscetur, aut in illo combibitur (dic ut lubet) post horam verò à pulvere cancrorum exhibitò, fuit quandòque simplex, atque le- ne vomitorium oblatum, indè- que obseruatum est, ab hac eua- cuatione, seu deiectione ægrum aliquandò plane, vel ad tempus saltem liberari: Hinc igitur patet dictum lapillum vitale stomachi fermentum, licet acidum sit, non attrahere, sed solum noxium sa- porem, seu acidum præternaturale, adulterinum, & determinatum, neque vice versa acidum vitale ad lapillum festinare, *èò quod sese in- uicem cognoscunt*; indè verò ab-

*exercita-
tus quidã
miles cum
quis ex suis
in prælio
vulnerare-
tur, statim
porrigebat
frustis nu-
cis musca-
ra, ad de-
notandum,
& vulnus
nunquam
cõputruit,
sed citius
sanabatur:
quia balsa-
mi vices
emulatur
Muscata*

Eidem aciditatis fundamento innixi chirurgi vulneratis prohi- bent vinum, perperam assignantes in causam, quòd calefaciat; idèòq; sanationem impediatur, sed vera causa est, spiritali vini aciditate vulnus acescere, & ad putrefactio- nem promoueri, ità vt in ipso vul- nere quandòque vermes exorti fuerint; Si verò ad mediam drach- mam lapillorum cancrorum pul- uerem, aut eosdem solutos in a-

ceto

MORB. PRINCEPS. 397

ceto succoue limonum, quotidie
bis ad cochleare vulneratis propi-
naueris: etiam si moderatè tunc vi-
num biberint, vulnus nihilominus
citò, tutò, & iucundè etiam absque
febre cicatrizabitur: non quod hi
lapilli, vel in puluere, vel soluti,
materialiter ad pedis vulnus ab
ore remotum properent, sed quia
cohibeant acidum puris fabrum
in ipsa pedis extremitate accen-
sum, vel accendi paratum.

*potio vul-
neraria ad
locum af-
fectum nõ
properat.*

Nobili Heroi Georgio Frederico à Spaar iam sunt plures euoluti
anni, ex quo plumbea sphaerula
bombardica pulmonem traiecerit,
vt haustus aer ante, & retro per
vulnus eruperit, vnà cum indicibili
sanguinis effusione, continuò ta-
men vsu horum lapillorum per-
fectè sanatus euasit, hodieque op-
tima fruitur salute. Quidam ex
hac felici cura vniuersalem con-
clusionem sibi stabiliuere sic ar-
guendo: Si ita feliciter pulmonis
vulnus ad cicatricem perduxit
vulnerarius hic potus, quare, &
non eiusdem pulmonis vlcus in-
tabido? Verum ad hoc non solum
hanc, sed & innumeras alias po-
tiones sine fructu centies frustra
multi tentarunt, eò quod pulmo-
nis ventriculus, seu incola in
phthi-

*pulmonis
vlcus quã-
do sanabi-
le è*

phthificis corruptus in sui interi-
 tum nunquam feriendo laborat.
 Vndè pulmonis vulnera (ait intel-
 lectualis medicus) quæ ab externa
 causa, & vitio digestiuo proce-
 dunt, prædictis potionibus perfe-
 ctè sanari possunt, non verò vlce-
 ra quandò promanant à corrup-
 tione roboris, seu humidi radicalis
 innati.

Porro puluis iste in macroco-
 smo acida, quibus iungitur auidi-
 simè cuncta combibit, attrahitque:
 in microcosmo verò per os assum-
 ptus mergitur in abyssum acidi vi-
 talis in stomacho sedentis, quod
 neque in minimo, vel tangit, vel
 attrahit, vel coagulat, sed solum-
 modò acidum illum inuisibilem
 radium, qui vulnus offendit, hunc
 separat, attrahit, suumque intra
 ventrem abscondit: Manifesto ar-
 gumento, quod in stomacho se-
 deat argutus Iudex, & Spagyris
cuncta sciens, qui non solum hunc
 puluerem, sed & omnium rerum
 inuisibilem virtutem distinctè co-
 gnoscit, æstimat, metiturque, non
 secus, quam pecora in alpibus in-
 tuitiua quasi scientia napellum
 cognoscunt: gramina enim vicina
 non depascunt, multoque minus
 ipsum napellum, aliàs non ingrati

*Iudex in
 stomacho*

sapo-

M
 fapo
 bus
 rum
 bus c
 tamen
 ctitu
 rans
 tenti
 quid
 H
 Mag
 pulu
 le pr
 aron
 scon
 quid
 tamen
 fede
 vtile
 negl
 orig
 posi
 prop
 rem
 gula
 mer
 artit
 cc
 riac
 maf
 tur
 aug
 E

MORB. PRINCEPS. 399

saporis, muscis ex illo vitantibus. Et quamuis horum lapillorum pulvis pluribus alijs pulveribus commistus propinaretur, hunc tamen solum discernit, ac amplectitur in hoc casu, negligens, separansque tanquam ad eiusmodi intentionem inutile pondus quid quid alios mores habet.

Artis Medicae fundamenta

Hoc ex fundamento facile fuit Magistro Hippocrati viperinum pulverem, qui eius antipestilentiale pro certo habetur, inter patriæ aromata ita commiscere, ac abscondere, ut & hodie à pluribus, quid fuerit, ignoretur; Spagyrius tamen peritissimus in stomacho sedens separat prudenter, quod sibi utile novit, reliqua, ut quisquilia, negligens. Hinc traxit Theriaca originem, quæ licet à Plinio compositio luxuriæ nullo pondere proportionato dicatur, cum tot remedia dederit Natura, quæ singula voto sufficiant: attamen numerosa illa simplicia, si chimico artificio seu naturali labore, vel coctione, ut ait Galenus de Theriaca ad Pisonem cap. 14. in unam massam prudenter confermentur, eorum virtutem in decuplo augmentari, experientia docet.

viperinus pulvis alexipharmacum.

lib. 29 c. x

Exindè verò promanarunt infinita

nita à absurda receptula, ridiculæ-
 que compositiones, vbi simplex
 vnum plerumque omninò indi-
 cationi satisfacit: quod probant
 vetularum subindè experimenta,
 quæ communiter ex vno, vel alte-
 ro simplici constant, vt aliquando
 consumatissimis medicis calum-
 niæ ignominiaque sint. Quare
 summus Hippocrates eiusmodi
 probata remedia à plebeis curiosè
 sciscitabatur præceptionum libelli
 principio: Sic enim censeo, *inquit*,
 artem vniuersam commonstratam
 fuisse, quod singula ex fine obser-
 uata, & ad eadem aggregata fue-
 rint, Hermetis exemplo, qui in
 tam longa ætate non destitit ex-
 periri: Vt & Galenus piscatores, &
 infimæ sortis homines plebeos, &
 imperitos aliquando consuluit.
 Homines namque eiusmodi re-
 media non ex consilio, sed potiùs
 ex fortuna inuenerunt, neque ar-
 tifices magis, quam plebei: Et sanè
 difficile est, curandi viam ratioci-
 natione vt tali assequi, de morbis
 vulgaribus lib. 4. sect. 7. text. 49. Et
 ideo ars medica, vt citò addisca-
 tur, fieri nequit; propterea quod in
 ea firma aliqua doctrina tradi non
 potest: quod probat omnium mor-
 borum vilissimus pernio, inflam-
 ma-

*de simpl.
 med. facul.*

*lib. de af-
 fect.*

*Rationa-
 les medici
 qui?*

MORB. PRINCEPS. 401

mationis genus, quod tempore
 Hyberno in calcaneis, digitisque
 pedum, ac manuum oritur: omni-
 quidem periculo vacat: molestissi-
 mum tamen, doloriferum, atque
 pruriginosum valde est; nihilomi-
 nus nullum video, aut vidisse con-
 tingit medicinæ professorem, qui
 hunc inflammatum tumorem in
 essentia cognoscere, ac vero, cer-
 to & determinato remedio tollere
 semper potuerit: aliquandò enim
 sanatur furfure accenso; nonnun-
 quam rapis sub cinere coctis, vt
 docet Plinius: quandoque rasano
 crudo contuso: subindè mucilagi-
 ne sem: Cydoniorum: spirituque
 Terebinthinæ. Sp. inquam non
 oleo, quem optimum, atque balsa-
 micum in hoc casu deprehendi. In
 Hollandia fotu bubuli sanguinis
 calentis: plerùmque causticis aci-
 dis, vt spiritu vitrioli, & sulphuris
 oleosi quidam eliciunt sang. per-
 hyrudines: aliàs alijs, vsque ad eò
 idem morbus manifestè inter se
 differat: imò inquam, mox esse
 calefaciendum: mox refrigeran-
 dum: rursusque transeundum ad
 contraria. Pariter quoque aluum
 subducentia non semper operan-
 tur idem testatur Hippoc. Pharma-
 ca enim non semper eodem modo

pernio

*apertum
 vlcus per
 nionis Ty.
 pha aqua-
 tica in-
 spersa mi-
 rabilitè
 sanat.*

*de locis in
 homine*

se habent, neque præstant eundem perpetuò effectum: Sed nunc, & paulo post non idem faciunt, imò sibi contraria faciunt. De morbis vulgaribus lib. 4. sect. 7.

Hac ratione olim medicina à Diuino Numine accepta, atque donum Dei appellata fuit: ità vt veteres omnes vix crederent, humanis ingenijs potuisse inueniri, eò quod fundamentum eiusdem ità abstrusum, reconditum crypticum, ac admirabile censeretur, vt naturæ viribus citra multiplicem experientiam nequicquam vestigabile esset; idcirco & hodiè repèriuntur plurimi clarissimi, ac celeberrimi Medici, qui longo vsu, studio, meditatione, labore sub magistra experientia plurima appropriata simplicia morborum remedia, inter quæ multa planè insipida, summi Hippocratis exemplo sub farragine aliarum rerum ingratae multitudini nostro seculo cateruatim iniuste in se frementium, abscondunt: Diuinum enim in appropriato planè inuisibile, aut ad minus parvæ molis, quod Mystæ computarunt 1800. partem sui corporis esse (in Clavi Typogra. errore 8800.) quod nullibi clarius, quam in antimonij vitro, vel leuiter

M
ter ca
accid
do m
à mu
haur
ris ei
lucid
ctita
esse
sæpit
factu
trum
vires
infir
Id
tellig
xillo
in qu
tent
vnd
quib
liqu
latit
turb
nus
lis at
ribu
pio
flore
ctus
prob
tion
doq

MORB. PRINCEPS. 403

ter calcinato immaturo sulphureo
accidoque occulto, & planè insipi-
do manifestatur, cuius emetica vis,
à multiplici infusione, neque ex-
hauritur, neque quicquam ponde-
ris eius corpus amittit; vnde satis
lucidè apparet, vim illam cathar-
ctitam, ac emeticam incorpoream
esse. Quin imò idem vitri pulvis
sæpius antea infusus, segniorque
factus, exsiccat, & denuò in vi-
trum fusus pristinas in infusione
vires recuperat, atque hoc pacto id
infinities satis est.

Idem de Antimonii regulo in-
telligendum est, ex quo, & pau-
xillo addito stanno pocula fiunt,
in quibus per noctem vinum de-
centum sequenti mane bibunt;
vndè ingentes ciuntur vomitus,
quibus ignari sibi persuadent, istud
liquamen putidum in stomacho
latitasse, & poculum, quo illac ex-
turbaretur, expectasse: nihilomi-
nus tamen aliquandò in nonnul-
lis affectibus, & in robustis corpo-
ribus præsertim in morbi princi-
pio mira præstitit, vt & eiusdem
flores, vel mercurius vitæ sic di-
ctus. Non hæc adduco, quasi ap-
probare vellem eiusmodi euacua-
tiones, quibus vita viresque quan-
doque exhauriuntur: torrentis
enim

*Antimo-
nium calci-
natum*

*Methodus
corruptio-
nis*

enim ad instar rapiunt, quæ in itinere fluida offendunt, reliqua sinunt: sed ut ad instituti scopum peruenirem, innuere volui.

Antimonij tinctura

Cautius procedunt, qui antimonium cum proprio secreto spiritu sublimatum, & in clauso reuerberio in rubrum alcali spongiosum fixatum in vino ebulliunt, aut cum vini spiritu extrahunt ut Paracelsus docet (hic non indico minerale bezaar, hoc enim acidis iunctum reacquirit immaturi antimonij vires, & plerumque cum nausea vomitum excitat) varijsque in morbis propinant maximo cum fructu, sine nausea, sine sapore mouet vrinas, diapheresin, atque in principiis attingit, lit, nam singulari mansuetudine resoluit, & non exile præstat auxilium naturalem calorem roborando, qui exindè acquirit potestatem cæteris partibus succurrendi, eas viuo calore reinduendo, ipsarumque virtutem renouat subtiliando, ac resoluendo, transpirationem facilitando, & per poros noxia abigendo: istud antimonium, *inquit*, Paracelsus in magna chirurgia, est purgans medicamentum, quod (sine ventris tamen laxatione, aut assellatione ut vocant)

MORB. PRINCEPS . 405

cant) purgat, & mundificat corpus humanum, supra omnia arcana: quia radicitus ac funditus remouet ex eo, quicquid tolli debet educique, efficitque illud prorsus purum, ac ad altissimum sanitatis gradum reducit, eiciens ex eo omnes prorsus materias, quæ diuersas infirmitates, tam internas, quam externas generare possent. Hanc antiquissimam medendi scientiam inculcat Galenus lib. suo 13. methodi.

Præcipua (inquit) intentio Medici esse debet ad naturalem statum reducere laborantem, & quod cæteris neglectis vna adhibenda cura est, vt illud conseruemus, à quo agendi facultas procedit. Hæc autem consistit in calido innato, quod dum validum est, nec impeditum corpus innoxium conseruat, ita ut quicquid corpori accesserit præter naturam, quod sit amouendum, semper calido naturali valido egere, indubitatum axioma sit. Et quamuis in externis morbis, & in quibusdam alijs nihil conferre calor naturalis videatur, vt in amotione carnis superexcrefcentis in vulnere, vel distantia labiornm vulneris reunione, tamen coniunctio, & carnis genera-

ra-

ratio, & cicatricis inductio, non fiunt nisi ab ipsomet calore innato: Hactenus Galenus.

Cinnabari Antimonij vel natiuam Epilepsia magnetem vocat Crato.

Alij laudant elestrum minerale Germanice Rodtgulden erz

veterum plumbum Sacrum

Vertiginosus fui ante triennium cum aurium sibilo, grauique tintitu, ex quo è domo exire time-rem, huius causam proficisci ratus sum ex superfluo pingui-acido arteriali spiritus, quare extractum dicti antimonij alcali, & fixi per aliquot dies bibi; promouens primis diebus vnam, atque alteram sedem extraordinariè citra vllum incommodum: antimonium tamen de pondere omninò nihil perdidit; vndè claro argumento est, eius animam diuinum in morbo penetrauisse, & placuisse, si me intellexistis.

Fæminarum fuisse olim secretum crudi antimonij decocto mederi, notat Poterius, hodie verò illud in secreto habet sectatula noua, frequenterque sine rei cognitione sub domina incertitudine vnà cum sarza, visco, similibusque lignis præscribit, promittens catar- rhum exsiccatum iri; credit autem pumicem addi ad antimonij correctionem, alij vt validius exsiccet, ignorantes, nisi antimonium cum pumice comisto spongiosum fiat, sulphurea eius anima siue di-

MORB. PRINCEPS. 407

uinum aquam, cum qua bullit, irradiare non posse.

Hoc decoctum ut vulgo oculos perstringerent, aquam Spagyricam appellant (credulo enim populo iam dudum persuaserunt Antimonii remedia mera venena esse) illisque conclamata spe, casuque desperato, anchora Sacra, & vltimum refugium: si verò fortè prudens aliquis, qui res per suas causas cognoscit, antimonium, vel oretenus solummodo nominet, non dico ritè præscribat, statim ignarum vulgus strepando obtreccat, maledicit, infamat spagyricam artem: hancque cum Empeirica confundens sine vocabulorum distinctione, cum tamen spagyria sit, & ars Sacra, & naturalis scientia, & diuinitus data, & omnibus hominibus familiarissima, ut testantur vini, cereuisiæ, & panis artificiosæ fermentationes: itemque saponis, vitri, aliarumque innumerabilium humano vsui necessariorum rerum confectio-nes, ut in Clavi luculentissimè demonstratum est. Quorum fundamentum ex summo Hippocrate nunquam intellexerunt, ut quotidiana experientia docet: utitur, inquit, artibus nature humane simili-
bus:

*Spagyria
ars Sacra*

diata

bus: diuina namque mens edocuit
sua opera (id sonat Spagyrica) imi-
tari, cognoscentes quæ faciunt, &
ignorantes quæ imitantur.

*Empiri-
cus quis?*

Empiricus autem dicitur ille,
qui ex longa practica certi ali-
quid perficit, quorum empirico-
rum sententiam, & ipse Galenus
in opere ipso, siue pro acquirenda
medicinæ praxi sequitur. Et Cel-
sus in præfatione in hæc verba fa-
rur, qui se empiricos ab experien-
tia nominant: adedque quod ve-
nerandæ antiquitati, & hodiè viris
eruditis virtus fuit, & est, ab ignara
turba vitium habetur, & vt tale
proscribitur. Iure igitur canit Poe-
ta, *pro vitio virtus crimina sæpe
tulit.*

Spagyria itaque naturalis est
scientia, quæ nil aliud importat,
quam cum prudentia SOLVE-
RE, & COAGVLARE, & hæc
sunt bina naturæ instrumenta, quæ
non solum requiruntur ad panis,
vinique opificium, sed etiam ad
omnium animalium vitam, sani-
tatem, & morbum: alia nempe
instrumenta natura non habente;
quare Hippocr. totam antiquissi-
mam MEDENDI METHO-
DVM his duobus instrumentis
comprehendit: omnino, *inquit,*
Me-

*de Natura
hominis*

Me
ire
&
Co
gul
ma
qui
R/
SP
au
Na
Hi
gu
sic
rer
fin
co
&
ve
co
br
tu
P/
&
tu
S/
m
tic
ri
lo
la
ex

MORB. PRINCEPS. 409

Medicum sua prudentia obuiam
ire conuenit morbis instautibus,
& naturis, & anni temporibus.
Coagulata solvere, & soluta coagulare: hac namque ratione, vel maximè quod molestiam exhibet, qui uerit: EAQVE MIHI CURANDI RATIO VIDETVR.
SPAGYRVS itaque prudens, non autem distillator quilibet in vrbe, Naturæ est minister, & Medicus Hippocraticus, qui soluit, & coagulat, qui rarefacit, & condensat, sicut facit ipsa Natura in omnium rerum procreatione: aquam enim simplicem primò rarefacit, postea condensat in herbas, flores, fructus &c. quæ rursus in animalium ventriculis resoluuntur, & denuò coagulantur in carnes, ossa, membranas, imò in spiritus resoluuntur. Ars Naturæ æmula, *inquit Philosophus*, in suis resolutionibus, & compositionibus simile experitur: Quare ait Magister: huius SACRÆ SCIENTIÆ blasphematores sunt potiùs commiseratione, quàm reprehensione digni.
Reperiuntur quippè quamplurimi iactitantes se naturalem philosophicam solutionem, ac coagulationem versatissimè callere; qua ex classe quidam vana gloria in-

S fla.

flatus vbi legeret, spiritu salis, qui
 auri folia soluerit, per os assumpto
 hominem renouari, Enchyrisin
 pluries, sed frustra semper tentauit:
 folijs namque perseueranter, &
 indissolutis, & integris, & fulgidis,
 spiritui innatantibus, ea de causa
 crimine, & mendacij inculabat
 Crollium, aliosque uaturalis scien-
 tia Doctores: Verum cum à me
 sibi indicaretur, nisi splendorem
 prius per ignitionem ab auro de-
 terferit, spiritum in folia nunquam
 esse aditurum: simili prorsus mo-
 do ait Magister hominis natura,
 idest, acidus mollis ignis in stoma-
 cho, operatur, qui quoque in folia
 splendentia agere nequit, quod
 haectenus pauci aduerterunt, &
 ided folijs, auri scobem pratule-
 runt. Vndè clarè liquet plurima
 minutiora, quæ nullius, vel parui
 admodum momenti imperitis vi-
 dentur, maximi tamen interesse
 perquam diligenter in naturali
 philosophia obseruare: horum
 enim neglectu vniuersali utrobi-
 que errorum stolones pullulas-
 cunt, ob id merito Geber exclam-
 at: Habeat Spagyrius profundum
 ingenium: hæc est nimirum illa
 PRVDENTIA, quam Magister
 exposcit.

Sed

MORB. PRINCEPS. 411

Sed redeo, quò digressus eram ad remedia nimirum à Galeno APPROPRIATA dicta, à summa bonitate mortalibus gratis data, quamque plurima ferè insipida, quorum virtutes, nec odore, nec sapore, sed sola experientia cognoscuntur: non secus, quam purgantia omnia per meram experientiam inuenta sunt, non per demonstrationem aliquam, Galeno auctore, vt & tota indè consequens medicina.

Ostiocolla nuperè inuentionis lapis, antiquissimus tamen, insipidus, & ab igne calcinabilis, seu destructibilis non est, puluerizatus tamen, paruaque in quantitate ore assumptus ossa fracta celerrimè conglutinat, quia acidum specificum ibidem putrefactiuum solum sorbendo coagulat: eius tamen puluis ad fractum os non perrepat: eò enim peruenire non potest: oportet itaque vt in stomacho suum officium peragat administretque: illicò nempè ibi cognoscitur à prudenti molli igne, vt gratus hospes in hoc casu, cuius ignis ope lapidis diuinum festinat ad indiuidui conseruationem, quod postea lubens amplectitur natura, vt quid sibi conueniens,

2. acutar.
II. & in
lib. de sim.
pl. medic.
facult.

ostiocolla
quomodo
agit?

S 2 & con-

& concordans.

*Pellicula
stomachi
gallinarū
in renum,
atque sto-
machi do-
lore magno
sunt vsui,
vt & qui
inuolunta-
riē stragu-
la permin-
gunt*

Conseruationis occasione me-
moriam subit, saginatum capo-
nem pro mensa fuisse mactatum,
apparuitque eius stomachi clausu-
ra vtrimque impedita ab extremis
acutis acus chalybeæ, quam casu
cum polenta deglutiuerat: in quo
sagax Natura nunquam ferians
hiantem stomachum deseruerat
(quem hiantem vidi, tetigique: ari-
dus ferè erat, ac si Solis calore fuis-
set exsiccatus, ex acu infixæ) no-
uunque efformatum succentu-
riauerat, quem, certum est, ex ve-
teri pullulasse: illi enim adhære-
bat, & acus non erat digesta aut
dissoluta (alias in auium stoma-
chis non difficilis dissolutionis,
nam silices, & arenas nisi subindè
comedant, vix pinguescunt, prop-
ter vehemens acidum illis inna-
tum, & idè etiam vitrum deglu-
titum paulatim absument) quia
claudere se non potuit, sed maculis
hinc inde nigris vitiatum illum
conspeximus.

Sic dens apri puluerizatus, &
per os assumptus pleuriticos mirè
subleuat, idem præstat, & hirci san-
guis, vt & tauri, vel cerni priapus
carptus, vel puluerizatus, quæ om-
nia sunt ferè insipida: non idè
quod

MORB. PRINCEPS. 413

quod pleura sit amica priapo, vt
quidam in suis consilijs scribillat,
nam ad pleuræ membranam priap-
us non admittitur: Sed argutus
prudensque iudex in stomacho
sedens eiusmodi appropriata me-
dicamina cognoscit, eaque am-
plectitur, dirigitque, vt furiosum
acidum inuisibilis mollis ignis ra-
dium dissolutum, & putrefacti-
uum coagulent, transmutent,
contemperent, dulcificent, permisc-
scent, atque per vrinam tandem
educant, iuxta antiquissimam me-
dendi methodum: quæ enim pro-
deunt, minimè copia sunt æsti-
manda, sed qualia oportet purgare
purgentur per loca conferentia, &
fatib' secretis, *Ung. m. h. i. c. p. r. d. i.*
Adedque (pergit Philosophus) AP.
PROPRIATA medicamenta,
non per solas qualitates, vt vulgo
placet, sed per spiritus secretos a-
gunt; neque enim ignis per simpli-
cem caliditatis qualitatem calefa-
cit, aut comburit, sed per conti-
nuum spirituum, & radiorum flu-
xum. Neque terra, aut aqua per
solas qualitates frigiditatis, & hu-
miditatis refrigerant, aut hume-
ctant, sed per tenues vapores, &
spiritus innatos, & emissos etiam

bus

*Appropria
ta quomo-
do agunt?*

eminus sensum feriunt : Neque venena per solas qualitates calidas, aut frigiditas, sed per spiritus maleficos tabem, ac mortem feritis occiis inducunt. De plantis, & herbis idem iudicium ferre licet; quia ipsarum virtutes actiue non in qualitatibus, sed in earum essentia latent, quam spiritibus locupletem fecit natura, cuius basis, & vires precipue sunt circa spiritua- lia; corpora enim sunt tanquam umbrae, aut rerum indumenta, sub quibus inuisibilis Natura occultatur; qualitates autem cum sint rerum accidentia, earum essentiam constituere non valent, neque mirabiles eorum virtutes agendo- menta actionum, & passionum materiae insita, quibus etiam vtuntur spiritus mechanici, siue actio- num artifices in agendo; verum illas esse actionum principia, & causas efficientes, Natura non patitur.

Plura adduci possent, sed cum mei non sit instituti hoc loco de appropriatis ex professo agere, transeo ad inceptum opus peragendum.

Quemadmodum autem infinita ferè transmutationum remedia non

MORB. PRINCEPS. 415

non sine studio, labore, & diligencia certa, & infallibili experientia inuenta, & patefacta sunt: Sic etiam longa obseruatione in podagricis doloribus ex acidissimo, igneo, inuisibili animato, & dissoluto spiritu obortis, remedia elegerunt, quæ obseruarunt in macrocosmo acida omnia coagulare, & transmutare apta esse; non sine fundamento conjectantes ita quoque succedere debere in microcosmo: inter quæ lac primum locum habere existimatum est, eò quod in macrocosmo omnia acida recipit, occultatque: Sic enim Plinius refert: plurimos asinini lactis usu ab articulari morbo fuisse liberatos: quare creditum est lac asininum esse arthriticis salutare, sed in microcosmo aliter se res habet, nam quibus iudex siue mollis ignis in generali stomacho sedens non satis potens est lac spontè accescit (asininum, & equinum per aluum magis dimittitur, quàm bubulum: ouillum aluum sistit: caprinum aluum subducit, hic autem perinde est) vnde plurima profert incommoda: putrefactionis enim symbolum inducit, alimentumque fit corruptiuum, vnde postea cachexia, & quandoque mor-

lib. 28. c. 9.

Hipp. lib. 2
de diata

talis hydrops, vt exemplis patet; hac occasione Hippocr. lac capite dolentibus, & febricitantibus prohibet, eò quod aciditas non vitalis, sed corruptiua illud tunc temporis gubernat. Gracilibus verò hominibus articulari dolore vexatis, dummodo optimè concoquant, lac plerumque conuenit, atque ex hac ratione phthificis pariter sub nutrimenti spe propinant; quod tamen ipse Galenus negat, *inquiens*: Non enim ex ijs, quæ comeduntur, & bibuntur, fit nutritio, sed ex ijs, quæ probè à vètriculo concoquuntur: id sonat, licet lac sit optimum nutrimentum, at tamen iudex in stomacho illud tunc temporis, ob rationes ante dictas, negligit: confirmat id etiam quotidiana experientia, quod nullus phthificus à lactis (cuiuscunque animalis) vsu sit vnquam restitutus, aut enutritus, adeòque falsum est, lac phthificos nutrire.

Quare autem lac modò fluxum cohibeat, modò verò laxet, ostendit Hippoc. Chemicus suo loco.

*lib. 2. de
simpl. m.
facult. de
ossibus*

Lac sequuntur ossa, de his Galenus, se nouisse, quondam ossa combusta porui exhibita fuisse haud scientibus, quod biberent: ne scilicet ea auersarentur, ac mul-

MORB. PRINCEPS. 417

multorum tum Epilepsiam, tum arthritidem fuisse curatas. Rationem non addit Galenus: hec quippe superat humorum, ac qualitatum doctrinam, ideo solum experientiam appellat. Quia verò dicta ossa in corpus leue insipidum, vacuumque alcali per ignem redacta (*cum sola tunc esse non possint*, iuxta antiquissimam methodum à Natura institutam, & ab Hippocrate in secreto excultam) necesse est attrahere, combibereque, quod dicto alcali concordat, & quadrat, id autem nil aliud esse posse, si Galeno fides habenda, quàm specificum acidum spirituale, & inuisibile, vt probat prouerbiu Gallicum.

contra usitatam methodum scribit Galenus

En la fièvre quarte, & goutte, le medisin n'y voit goutte.

Ossa humana plurimi præferunt boum, vt & ceruorum cornibus, horum assiduum vsum medicorum celeberrimi fortasse ex antedicto fundamento etiam num suadent ad inueteratum morbum eradicandum, quod tamen experientia teste absente febre admodum tardè succedit: febrilis quidem aciditas à crustaceis promptius, quàm arthritica coagulatur, & combibitur: imò in qui-

busdam febribus acidum errans
 peregrinum, volatile, & fermentans
 indefinenter nouum alimentum
 contaminat: vnde spuriae nascuntur
 febres, quo in casu bursæ pastoris,
 & plantaginis succi alcali coagulans,
 & cum dicto febrili acido peregrino
 concordans ægroantis pulsibus applicatur,
 à quo dictum acidum febrile tutò attrahitur,
 & coagulatur, sine vlla sensibili
 peccantis humoris euacuatione: Si
 verò ante dicti alcali appositionem
 fermentum acidum febrile fuerit
 pharmaco agitatum, effectus ità exactè
 non sequitur, vt neque si succi separatim
 apponantur quicquam præstant, nisi
 commixti, non secus, quàm vitriolum,
 & galla separatim nullatenus tingunt.

Alii euacuationem ficti catarrhi
 descendens, ac intra excrementa
 submersi ità necessariam putant,
 vt vix sufficere prædicta ossa credant,
 nisi ea hermodactylis (quasi iuncturarum
 signaturam referentibus) diagrydio,
 aut similibus permisceant: neque melius
 sibi debitas partes adimpleuisse, nisi
 quando virium substantiam pharmacis
 colliquatam sub laruato excrementi
 catarrho oculis vident, non

con-

MORB. PRINCEPS. 419

considerantes, ab eiusmodi frequenti usu purgantium ventriculum labefactari, concoctionem inuerti, malumque augeri potius, non minui. Tale profuse est pharmacum illud Hyperbolicum, quod vanè ostentat Petrus Bayerus in suo Vademecum, scribitque se sibi id inuenisse scilicet Hermodactylorum, diagridii ana dr. i. costi, cymini, caryophyllorū, zinziberis ana dr. i. misce dosis dr. i.

corruptionis methodus

Quem tamen puluerem inueni in Galeni lib. de dynamidis sub titulo Puluis catharticus: rectè in recipit cuminum, quo status dissipentur: At Galenus in hac verba satur de his, qui per hac purgantia purgant: Quod superuacuum est, euacuant illi quidem, sed tamen ne eis, quod euacuatum sit, quid per simile gignatur, nullo modo sibi curandum proponunt.

lib. de humoribus

Bayrus scribit se, quam primum sentiret repletionis signa, sumere hoc electuarium, idque ter, aut quater in anno repetere: atque hoc modo ab arthriticis doloribus, quibus antea tentari frequenter solitus erat, libeam pro rsus, atque immunem 26. annos duxisse vitam.

Novi podagricum, qui, dolore

S 6 dex-

dextrum pedem leuiter affligente; dictum puluerem sumpsit, quo euacuabantur quidem vires, corporisque simul substantia profuse in liquamen citrinum mutata, & sequenti die æger similiter etiam ita doluit, ut stratum lacrymis præ dolore irrigaret.

Hic verificatur sententia Asclepiadis: Non ideo deiectiones post assumpta medicamenta purgantia ut talia fieri, quod humores traherent, sed quod gignerent: Itaque repletio Bayri non fuit podagrica, sed potius à commestationibus: hocque in casu fateor, potuisse eius inventum pharmacum sibi auxilio esse.

Inuenta sunt, quibus nocent purgantia, Galenus M. M. ultimo unde vulgus communi sermone exclamitat: rixas, tumultus longè grauiores attrahere, idem de purgantibus ut talibus in hoc casu intelligendum suadeo.

Hippocraticæ verò scientiæ adeptus experientia duce, & magistro docente, statuit Arthriticos nec purgantibus obruendos, nec crebrò laceffendos esse; quare religioni esse debet, eos variis morosisque medicamentis fatigare:

Magister enim hoc in casu verbis iocatur

de medicinis purgantibus

de Natura humana

MORB. PRINCEPS. 421

iocatur in purgantia . Si enim alicui, *inquit*, qui biliosus iudicatur, medicamentum exhibueris, quod pituitam (vt vocant) educat, vt scammoniata, & coloquintida, pituitā tibi reddet, & sic de cæteris.

Iuuenis afflictissimus arthriticus bis quotidie rasuram cornu Cerui in simplici frigida bibit : à iusculis enim abhorrebat, quia vnā cum doloribus etiam impensa febris aderat, à tertio tamen die ab omnibus doloribus liberatur citra vllam catarrhi euacuationem : febrilis namque vniuersalis acor, emunctoria cuncta contrahens, à spongiosa rasura cornu cerui facile carpitur, atque coagulatur, emunctoria relaxantur, & quid quid substantiæ sub dolore degeneratum erat, summa quiete per diaphoresin effluit, Alkali nimirum spongiosum subtrahit, absorpsit, coagulauitque superabundans acidum iuxta Hippocr. Methodum à Galeno tantoperè celebratam, & ista est Methodus Naturæ, paulo ante in auri purgatione demonstrata.

Quatè confidero, quod dissoluentia, & aperientia eiusmodi non sint semper ex classe sudoriferorum inconsideratè desumenda,

sed

fed ea duntaxat, quæ vniucè concordant cum adulterino spiritali sapore, eumque desiderio, & magnetico more absorbent, ex quo statim pori relaxantur, quod aliquandò haustus aquæ frigidæ (quæ alcali continet, vt ostendit mechanicè Hippoc. Chim.) præstat meliùs, quàm Bezaar, dummodo absumat, & absorbeat contracturæ causam, vt cornu Cerui fecit cum aqua simplici in hoc arthritico.

Hinc memoriæ occurrit, me olim iter fecisse in equo cursore (quem postam vocant) & vt fieri frequentius solet, noctem dormiui supra pavementum lapideum tantillo stramine stratum: me autem coperui sub penula pluuiali ex tela vernice illinita: idque consultò, quia Iunius mensis erat; ista autem tela propter vernicem, cum non admodum plicabilis sit, ad vtrumque latus plicas in cannas quasi efformauerat, mane exurgens obseruavi quantitatem aquæ limpida ex cannis pallij in pavementum decurrentis: horruui primo intuitu: at statim reminiscor, pinguem vernicem aqueo exhalanti vaporì transitum impediuisse, idèò aquam illam insensibilis trans-

MORB. PRINCEPS. 423

transpirationis fructum esse, vaporemque sub vernice, non secus, quam sub vitreo alembico in guttas concreuisse: liquorem à pavimento collectum scypho vitreo indidi, & nisi oculorum mensura fefellit, quatuor uncias eius circiter fuisse notavi, quisque namque sanus septem imò decem plus minus sanguinis uncias sibi quotidie fabricat, ut Galenus docet, & ratio dicitur, vnde necesse est in ætate consistente tantundem in dies consumi, quantum de novo generatur, aliàs in immensum breui homo tumeret.

Transpirationis necessitatem manifestat paronychia regina dorum: igneus enim hic tumor in unguis radice seu eius ventriculo oritur; quandò scilicet occultum ibi fermentum errore exorbitat exterius, eoque loci transpiratione impedita, interceptum acescit, accenditurque (affluxum biliosi humoris hæctenus accusat vulgus) vnde si in eius principio cæca, qua tegitur, pellicula leuiter saltem scalpello abradatur: dolor omnis, & pulsatio illicè cessant: quia degenerata, & ne stris oculis inuisibilis acrimonia veluti effracto, quo impediabatur, obice libera expirat: eoq;

Hippoc.

eoq; ipso superfluum, quod aliàs viuidum alimentum in pus commutare potis erat, euaporat, dissipaturque.

Liquet itaque, quotiescunque pori à causa occasionali contrahuntur, continuumque effluuium impeditur, & dolorem, & febrem necessariò in promptu esse, donec obstruens causa, aut natura, aut arte sit penitus absumpta, porique relaxati effumationem rursus liberam sinant: Omnes enim naturæ indiuiduæ, *testante Philosopho*, spiritibus abundant, quorum plurimi iugiter effluentes adfluentibus cedunt, & ità per continuos spirituum accessus, & recessus fit quædam partium mundi, & naturarum renouatio. Ad eòque spiritus est, qui dolet, & patitur, sed à corporea re pati nequit, præterquam à sibi simili, hoc est à corpore spirituali, vel à spiritu corporali, quem, caue, alium credas esse, quam ipsammet naturam. Ergo non aliunde nobis dolores, molestias &c. quam inde concludit Hippocr. de morbo sacro:

*de affectio-
nibus*

At pedum dolor, *inquit Magister*, his omnibus, quæ circa articulos contingunt, violentior quidem existit, & maximè diurnus, quiq;

MORB. PRINCEPS . 425

quiq; ægerrimè soluitur : huic tamen eadem, quæ articulari morbo, conferunt . Non est tamen podagra, vt supra dixi, dolor in digito pedis, sed est inuisibilis, prudentis, mollis ignis in Generali stomacho sedentis accensus in acido animatus radius particularis, nulla alia re, nulli alij liquori, quam articulari mucosæ præsidens : Mucus autem, vt supra dixi, est spermaticum dulce gluten, nullibi quam inter ligamenta, & ossium congressum reperibile, estque pellucida quedam mucilago albumini recentis oui non absimilis, hæc mucilago accensum radium hausta primò accescens, deindè opaca fit: hincque tam ad alendum, quam expirandum inepta fit . Quare tunc pori non solum contrahuntur, sed accensus radius non cessat, *forti fluetu*, ad mucum festinare, & mucus hunc in sui ruinam amplecti, *quia nesciunt quid faciunt, sed destinatum fatum explent*, ait Magister : Donec insitus, prudens Spagyrius accensum corruptumque radium iterum emendet, vt ait Cosinopolita . *Vnde rursus Hippocrates* : Si dulcis humor in aliam formam mutetur, non per alterius contemplationem, sed ipse desciscens, vel dege-

de diat

de veteri
medicina

de abis
medicina

degenerans per ebullitionem, aut fermentationem (dic ut lubet) qualis nam plurimus futurus sit, amarus, aut falsus, aut acerbus, aut acidus, sit sanè acidus: Ergo acidus humor reliquos praeiens maxime incommodus fuerit, Sic utique dulcis omnium commodissimus existit, id si quis forinsecus quaerens consequi possit, is semper quod melius est ex omnibus eligere queat.

manuscr.
Hippocrat. fuit Chimi- co. medicus

Haecenus forinsecus quaerendi morborum causas per sapes nondum patuit alia via, quam per Spagyriam, & naturalem scientiam siue experientiam, hanc vnam calcauit summus Hippocrates, & vetustissimi Philosophi: haec nempe vna docet, acidum podagricum multiplex quidem non esse, sicut Hypochondriacum, sed vnius saltem speciei, differre tamen varijs attributis, & circumstantijs, varijsque mutationibus obnoxium esse, & ideo aliquando longiore mora assidere, docet Magister quod enim acidior sapor, eò calidior morbus, & maior dolor: Et licet Alkali generaliter in macrocosmo omnia acida sine delictu sorbeat, in microcosmo autem secus est, eò quod acidum licet morbosum, &

praeceptio. num libello.
vide e. 9. in clavi.

præ-

MORB. PRINCEPS. 427

præternaturale, animatum tamen,
& suo modo prudens magnetis in-
star existit, ideòque non festinat
nisi ad illud alcali, cuius symbo-
lum, & concordantiam penes se
habet, sicut de eius principio o-
stendimus, & ob id *inter sese co-
gnoscuntur*, vt docuit Senex.

de diata

Hæc obscura, ardua, cryptica
prudencia, diuinumque in rebus
ità socordem societatem stupefecit,
atque dementauit, vt illud ne-
fandum appellauerit, & tanquam
quid infame abhorruerit, atque
proscripserit, vt Clauis cap. 9.

Nec minoris est admirationis,
quod indefessus, & vndecunque
consumatissimæ eruditionis Sen-
ecam, vetustissimam, necessariam,
sacramque artem sine ratione, imò
artem sine arte esse declamitet, ac
vnà cum vili plebecula confundat,
& farciminet, qui error tanto Do-
ctori non est conuiuendus; sic
enim de consensu, & dissensu cap.
9. *Nescio, inquit, qui fiat, quod
Chimia, quæ ars aliarum artium
longè utilissima, & nobilissima ha-
beat, pauca rationibus munita,
& ex certis principijs deducta ha-
beat, sed infiniti penè processus,
& operationum formula passim*

ex-

428 TACHENII
extenti, quibus tamen fundamentis,
& causis illi nitantur pauci do-
ceant: ita ut ars sine arte esse vi-
deatur: hæc ille.

Hinc liquet quod volumen de
consensu tanto labore, & anxietate
conscriptum, veritatem sitienti
nulli utilitati esse possit, eò quod
antiquissima medicinae funda-
menta se ignorasse fateatur, cuius
clarissimi viri errorem in summi
Spagyri gloriam, & veterum phi-
losophorum autoritatem hoc scrip-
to manifestare non erubui.

*Chimica
quid.*

Chimica enim non significat
compillare processus, & operari
phantastico more, ut rerum ignari,
decanique scribillant, sed chimia
mixta, vel chimita secundum Berō-
sium est sapiens, qui per scientiam
Ægyptiacam potest cognoscere iu-
stitiæ pondus IGNIS, & AQUÆ,
quod Natura cuilibet mixto cor-
pori tribuit: hæc enim scientia sola
bonorum, & generosorum medi-
corum genitrix est: quam summus
Hippocrates ad amissim callebat,
ut eius genuina scripta testantur:
hanc enim si ignorasset, hominem
extenuissima aqua, & rarissimo
igne cōpositum saluberrimum esse
nullatenus iudicare potuisset. Id-

circò

MORB. PRINCEPS. 429

circò erubescant locutulei, medi- *1. de diata*
cique nomine indigni, qui Sa-
cram, & necessariam, Hippocrati-
cam artem ex mera stupiditate
apud ignaram plebem falsis crimi-
nibus insimulant, vituperant, vili-
pendunt, ac instar canis rabientes
inuadunt, suppeditant, lacerant, &
se vetustissimæ sapientiæ cultori-
bus fronte perfricta longe antepo-
nunt, & superciliosè despiciunt,
nescientes interim eò ipso turpem
snam ignorantiam prudentibus pa-
tesferi. Homines enim iudicio Or-
bis, & populorum probantur, &
non coinquinatis quorundam ba-
latronum sententijs. Vndè luben-
tes sinimus coniunctim omnes sa-
cræ artis blasphematores tanquam
Epicuri porcos in suo luto voluta-
ri, ibique putrescere, cum veritatis
fama eorum laudibus sicuti neque
augeri, ità neque eorum detra-
ctione diminui queat. Nos enim
hic in antiquissimæ Hippocraticæ
Scientiæ gloriam, & detractorum
confusionem methodum osten-
dimus vniuersalem prudentibus
(prudentibus inquam, plebeus
enim intellectus non valet attin-
gere, tam macro, quam microcos-
mum ab inuisibili, spiritualique
principio fuisse deriuatum) & me-
dicinam

dicinam simplicem naturalem in podagra nouella (denodosa hæreditaria, & inueterata non loquor) mirabilem, quam Altissimus propter necessitatem creauit, quæ, nisi prouenientem fructum afferret, frustra Deus honorandi Medicum præceptum addidisset. Interea non dubito, quin splendente hac lampade nobiliora ingenia uiam sint initura, qua incedentia non solum pro incipiente, sed etiam inueterata podagra alijsque morbis multò altiora in plenitudine dierum inuestigare queant: inuentis enim addere facilius est, quàm cryptica, & obscura in lucem eruere. Quare redeo in uiam.

Emendatio autem spontanea aeris microcosmi, cui ad Calidis doctrinam confirmandam radices rerum ex Hippoc. inesse ostendi: plerumque lento pede procedit: ea de causa spagyria, & antiquissima Hippocratica naturalis scientia subministrat nobis vetustissimam materiam, facie, opaco coagulatoque muco non dissimilem, sub cuius corporoso cortice mera, & efficax essentia, quæ sensuum censuram non agnoscit, occultatur, cuius anima arcano molli, humidoque igneo spiritu aucta in regene-

MORB. PRINCEPS. 431

generato corpore diuiditur non
solum in SALINVM PODA-
GRICVM FEBRIFVGVM, sed
ETIAM IN spongiosum leuissi-
mum, & insipidum PRVDENS
ALCALI, quod parua, repetitaque
dosi per os assumptum à longè at-
trahit, combibit, & pedetentim
innocuum ferè reddit particula-
rem, igneum, animatum, & inui-
sibilem incipientem podagricum
acidum spiritum, non secus, quam
magnes acum trahens extendit
vim suam non solum ad quartam
acum contiguam, sed vltra; imò
adolescens morbus, & remedium
se inuicem contingunt, ac pene-
trant, inque neutrum conuer-
tuntur, prout commune alcali
artificiale igneum, & causticum,
penetrat, combibit, & attrahit ma-
gnetico modo ignem, seu animam
olei: idque transmutat in saponem
falsum, linguam non amplius am-
burentem. Dixi.

Nolim tamen hic quisquam si-
bi stolidè fingat, secretum hunc
spiritum, mollemque ignem, de
quo nobis sermo habetur esse fæ-
tidum illud volatile, quod Kesle-
rus ex vini fecibus distillare docet,
de quo idem ingenuè fatetur nul-
li vsui inferuire: quod etiam fir-
mat

*mollis
ignis illic.*

*Incipiens
podagra sa-
natur*

mat B. filius Valentinus : Tartarum, ait, cum se segregavit, reliquit se meliorem partem in vino, idèdque paruas possidere vires : Ergò multò minores facibus inesse necesse est, adèdque ex his non fieri Hippocraticum mollem ignem fatendum est, licet quidam sermocinales in vrbe, rerum tamen naturalium ignari ab ignaris edocti ita firmiter credunt, dictisque distillationibus gnauiter insudant.

¶ Ut neque ignem nostrum esse aquam similiter fatidam, quæ ex alcali cremoreque Tartari inuicem iusta proportione in liquido commistis, prolicetur : quæque tamen perperam ab auctore (qui curam habet de prætermiſſis in Chimia) Epistolæ NATVRÆ CVRIOSIS dicatæ 1672. Hamburgi impressæ pro sale Tartari volatili celebratur, ibidemque Helmont iniquè in testimonium falsi adducitur : fatida namque huiusmodi aqua infinitis parasangis distat in opere à tartari sale volatili, neque leuissima quidem inter vtrumque comparatio intercedit ; & idèd Hippocrates non sine ratione exclamat de diæta lib. 1. *Multi, inquit, admirantur, sed pauci huius cognitionem habent* : ex multo enim

MORB. PRINCEPS. 433

enim nobiliore stemmate prognatus est.

Cæterum, licet dictum A PROPRIATVM alcali centum alijs diuersis speciebus commiscueris, nihilominus prudens, & argutus ille Iudex, & Spagyrius in stomacho sedens pro sua intelligentia segregat illud, quod in hoc casu sibi utile, & necessarium pensat, inutile verò negligit, reijcitque.

Hæc circumscriptio prudenti, & Hippocratica scientia digno satis clara est, neque indiget maiore explicatione. Insuper *Galenicam* addo, omne nimirum remedium, quod propria sua substantia, vt ita dicam, partes ægras corroborat, & causas morbi parti alicui contrarias depellit, meritò excellentissimum nominari debet: qua ratione hoc prudens alcali propter indignos, & ingratos huius sæculi filios, & antiquissimæ veritatis osiores fuisse omnibus abscondendum, tenebrisque silentibus immergendum, nè gemmæ spagyricæ, naturalisque Philosophiæ sardi fructus contemptoribus suis viderentur proiecta *Galenicæ* suasu, suos discipulos seriò monentis, vt hoc secretum non

patefacere illis, qui aded sunt improbi, ut ignorantiam suam non incusent, sed veritatem negent, ac eos, qui sua industria adinuenerint, irrideant.

Apud priscos sic comparatum erat, quod proles Æsclepiada sibi inuicem communicabant secreta veluti de manu in manum, quapropter, & deorum loco fuerunt habiti, quod remedia illorum non ita essent communia, atque in vulgus spargerentur, ut fit hodie, sed sanctè sibi reseruabant sub religioso quodam silentio: populo verdè etiam persuadebant, ea se per reuelationem quandam in somnijs, aut templis accepisse à dijs suis, ut in maiori pretio haberentur.

Quin imò cremato Æsculapij templo, retulisse in cartis Hippocratem præceptiones medicas per quietem haustas, memoriæ proditum est. At hodiè tam nobilem artem aded communem, atque tritam, & tam à pristino suo splendore deturpatam videmus, ut mulierculæ etiam, & puerperarum famulatrices eam in ægrotos exerceant: ait Philos.

*de prisca
medicina*

Quarè Magister hoc naturæ, & spagyricæ artis opus subsequenti-
bus verbis olim sic explicuit. Calidum,

MORB. PRINCEPS. 435

dum, *inquit*, nullius alterius per-
missione, quàm frigidi, calidum ef-
se definit, nec contrà, frigidum, ca-
lidi, sic reliqua omnia cuiuscun-
que saporis, vel salsa, vel acida, vel
amara &c. quæ homini insunt,
quò enim pluribus, & appropriatis,
APPROPRIATIS *inquit*, permi-
scentur, eò mitiora, & meliora eua-
dunt: hanc Magistri Mechanicam
confirmat sequens historia.

Prædicabat in vrbe 1671. Con-
cionator celeberrimus ex Societate
Iesu podagricus, qui quoties ob-
seruabat transpirationem impedi-
tam, & paroxysmi accessum, assu-
mebat per os puluerem insipidum,
quem *del Fundacaro* vocabat,
quasi diceret puluis Tabernarij, &
tertiò die semper sine vlla sensibili
euacuatione ad officium rursus
ascendebat, dolore planè euane-
scente.

Puluis erat grisei coloris, micans
ex insipido lapide præparatus, qui
effoditur inter Palermum, & Ter-
minum ex monte Cane, cu-
ius præparatio non erat alia, quàm
quod lapis diù conteri debebat
cum fortissimo alcalizato lixiuio,
deindè abluì, & pro vsu vt **AP-
PROPRIATVM** podagræ reme-
dium asseruari: hanc præparatio-

T 2 nem

nem habuit à dicto siculo podagrico tabernario, qui huius pulueris fortassè inuentor erat.

Apud me habeo puluerem ità præparatum, qui candenti carboni impositus vmbra saltem humilissimæ flammæ edit, candidissimi coloris, nullius ferè odoris, argumento quòd ante præparationem ardebat flamma acido-sulphurea: vt autem sulphur planè segregaretur, contritus fuit lapis diù cum alcali, donèc scil. omne sulphur, atque aciditas sit absorpta, & puluis hac operatione in alcali sit redactus. Hic puluis sulphure euacuatus solus esse nequit, per os assumptus reperit in podagrico acidum, cum quo concordat, ab illo saturatur, & permiscetur, igneusq; dolor cessat, donèc nouus regeneretur.

Adeòque appropriata dicuntur ea non solum, quæ qualitates simplices alterant, sed etiam illa, quæ infinitos sapes in partium ventriculis per errorem degenerantes in neutrum transmutant: sententiam rursus firmat Hippocr. Si pharmaco non videbitur opus haberi, *inquit*, medicamenta in potu exhibeto, quibus febris, aut transmutetur, aut deficiat. Propterea me-

*lib. de affe-
ctionibus*

*de præ-
parata*

me-

me-

MORB. PRINCEPS . 437

medicamenta , quæ partibus AP. *4.M.M.*
PROPRIATA dicuntur , alijs
communibus præferenda esse ,
concludit Galenus .

APPROPRIATORVM au-
tem electio apprin: è à quoquo fie-
ri nequit propter abstrusam in sin-
gulis incolarum notitiam; idèdque
plurimorum , etian: præstantissi-
morum arcanorum præsijs no-
stro malo destituimur ; quare , &
pro nunc ea suo loco relinqui-
mus , Sacra enim cum sint , sacris
solummodò demonstrantur , pro-
phanis verò non , priusquam scien-
tiæ sacris (sacram vocarunt vete-
res artem propter summam eius-
modi cognitionis æstimationem ,
& amplitudinem) initiati fuerint .

Hippoc. de lege

rum curatione, vt actionis causam
implorasse , neque legitur illustris
Dioscorides eas posteritati indi-
casse , legitur quidem de dotibus
simplicium frequenter sermonem
instituisse: non quod primas quali-
tates, vt inutiles, reiecerint: nullum
enim simplex primarum qualita-
tum exors est, idèd qualitates illæ,
vt instrumenta in maxima consi-
deratione , & necessitate semper
fuerunt , & sunt , non solùm quia

vt cap. de aqua

in omnium morborum curatione earum sit habenda ratio, & intuitus, sed etiam vt idiotis, & vulgo, qui non vltra frigidum, & calidum sapiunt, satisfiat.

*De veteri
medicina*

Quare docet Magister: Qui differere instituit de hac arte, quæ plebeis nota sunt, dicere tantum debet: idiotæ enim rudes sunt, neque noscunt, quomodo morbi oriantur, & desinant, neque quas ob causas increcant, aut minuantur: Ergo *subiungit*: priuatim nosce conuenit, quæ quemuis ex populo cognoscere, consentaneum est, ea verò adhibere, & pertractare, quæ artis peritis scire, æquum est.

Cum autem huius mali semen, vt ex Hippocr. ostendi, non in matro, secreto, inuisibilique spiritu consistat, sui que conseruationem (vt in natura semina quæque) optet, idè furtiuè, atque proditoriè se molli igni in stomacho sedenti associat, donèc fermenti more pedetentim hunc superet, ita vt in posterum, nec naturali, nec artificiali separationi obediat, vel auscultet, non secùs, quàm si spiritus vini paulatim per infusionem, abstractionem, & cohobia se aromaticum odori ita forti vnione maritat,

MORB. PRINCEPS. 439

ritat, vt deindè nulla arte, nullo ingenio ab inuicem separari possibile sit. Hæc mechanicamouit Magistrum, vt olim inueteratam podagram insanabilem esse iudicaret. Et idèd necesse est, vt medicamentum, statim atque quis primum paroxysmum passus sit, propinetur, hic iuuenis ait Hippocr. ab intelligenti medico sanari potest: qui notare debet, quoties venter sine data causa segnior fit, & consuetum excrementum intra pedum digitos non reperitur, & crura intumescunt, quod extensione cognoscitur, instantem paroxysmum significari: indicantur enim pori contracti, & idèd nil expirat, in hoc statu vesperi ante cænam tria grana aloes correctæ, vel violatæ cum antipodagrigo per 5. vel 6. dies continuos deglutire, optimum præseruatiuum deprehendi.

quare inueterata insanabilis?

Cum verò malum inueteratum sit, & multus aer fortes fluctus faciat, tunc arbores radicitus euelluntur, & naues onerariæ in altum iactantur, spirituum potentia ita cogente, etiamsi oculis minimè sit conspicuus &c. verba Hippocr. in hoc statu, inquam, febrilis dolor animum vehementer hebe-

tat, & intelligentiam in affectus
 cognationem secum adducit, qua-
 re nil quicquam per totum illud
 tempus assumendum præter te-
 nuissimum cibum, bis terue in die
 alcali podagræ in aqua dissoluti
 decem grana pro des: alius in-
 terea studiosè lubrica seruetur, vt
 quicquid ad intestina eos fluit, e-
 ducatur, nè mora simplicique te-
 pore putrefactiuum fermentum
 contrahat.

Nephriti-
ca

Si sabulum infestans, & vrinæ
 impedimentum adsit, præstantius
 nil inueni, quàm Nephriticum à
 Paracelso descriptum, aut per se,
 aut absente prohibente cum Tere-
 bintho, aut cum maceris grano,
 loca enim vrinæ grati odores re-
 focillant. Hoc Nephriticum ab-
 sorbet calculi fabrum in renibus
 (quem in Clauis ex proprio acido
 coagulatore ostendi) vterumque
 contractura relaxatur, ac sabulum
 vnà cum vrina feliciter effluit, &
 ita stranguria mitigatur, & si sin-
 gulis mensibus, luna decrescente,
 vsum æger continuet, recidivæ
 occasio anteuertitur. *Aliquando*
inquit Hippoc. per similia morbus
oritur, & per similia oblata ex
morbis sanatur.

Quorsum reponens rerum na-
 tura.

MORB. PRINCEPS. 441

turalium ignarus: dictum scil. Nephriticum cum ex meris componatur lapidibus, esse potius fabuli molem sua praesentia aucturum, quam veterem diminuturum: cui satis sunt ea, quae sub initium hic tractatus, ex Hippocrate docente, adducit, fabuli scil. seu calculi, ut & morborum, rerumque omnium semina, prima sui rudimenta, progressum, maturitatemque ab acido occulto nancisci; quare si eiusmodi lapides in alcali, seu vacua corpora, arte Spagyrica, redacta fuerint, non possunt deglutita intus in nobis, quin saturantur acido petrifico ibidem reperto, sibi que congenere, *quia vacuum solum esse non potest.*

Cum autem ad renes non pervadant, Iudice mesenterij obstante, ideo solum peragere opus in stomacho necesse est; in stomacho igitur more magnetis eiusmodi alcalia per viscera poris peruvia attrahunt spiritualement calculi acidum fabrum sibi unisonum in renibus stabulantem: quo ita ab alcali hausto, atque absumpto, una cum excrementis deiecto, relaxantur à contractura vretes, moxque vrina simul cum faece libera effluit.

T 5 Itaque

Itaque medicamento, ut auxilio esse possit, ad locum affectum penetrandum non est, ut rerum inscij Decani de cornu cerui asseruere, ut Clavis cap. 9. Eodem prorsus modo reliqua omnia medicamenta, urinam mouentia, diuretica, diaphoretica &c. ibi suum munus absoluunt, dummodò cum acido morbofo concordant, quæ idè Magister APPROPRIATA vocat.

Corbuli piscis lapis Amuletum est contra calculi dolores

Sed est, & alius scrupulus eximendus, quomodo scilicet dictum Nephriticum ex lapidum aceruo coagmentatum singulari proprietate donari iure possit, cum quilibet lapis proprio, & differente à quibuscunque aliis semine scateat.

Hippocrates Chemicus rem soluit exemplo sic: Si vina diuersa in eo instanti simul confundas, & bibas, non esse eiusmodi vinorum mixturam tuæ salubrem saluti: Si verò plures succos diuersissimarum vuarum ab initio confermentatio concoquat, fit inde tunc saluberrimus potus, non secus, quàm Theriaca ex differentibus simplicibus per fermentationem cunctis (illæsa tamen seminum potestate) euadit sub vnitatis symbolo in-

figne

MORB. PRINCEPS. 443

signe medicamentum, idèdque fermentata ab Auicenna magna virtutis titulo insignitur.

Idem esto iudicium de multiplicibus hisce lapidibus: hi enim omnes quia sub vnitare soluentis, & fermentantis spiritus coalescunt, idèd coniunctim pariter in vnitatem tendunt, atque conspirant. In hanc autem rem de appropriatis testem experientiam Magister appellat: testatur enim, se cum fructu salutis dedisse mane mandragoræ radicem mœrore confectis, malèque habentibus, & mortem laqueo sibi consciscere volentibus, minore tamen pondere, quàm quòd furorem excitet. Vndè postea elicit: morbum aliquandò per similia oriri, & per similia oblata ex morbis sanari. Plura de calculo indicabit Hippoc. Chim. Quia vtile esse ait Magister, eorum, quæ offeruntur, varietatem constituere: nam propter varias casuum attributiones asseuerare non oportet, quod vnum aliquod remedium profuturum sit. Quarè in hoc casu tormina si ventrem torqueant, potum daucus aromatizet, vel fomenti more ventri imponatur, huius enim odorem à sabulo quoque præseruare docet Helmont.

De locis in homine,

Daucus

*de locis in
homine*

Quibus alius in podagra præ-
fertim tempore paroxismi sicca
est, iis *pharmaca non conveniunt*,
quâ extenuant, & calefaciunt, ait
Magister, indè venter indies se-
gnior fit, & tandem purgantibus
vix auscultat; propterea satis est
corporibus illis rosarum, vel vio-
larum conservæ recentis mediam
vnciam plus minus singulo mane
manducare, mox superbibere hau-
stum aquæ distillatæ melissæ, vel
borraginis, donè spontè alius se-
cedat: alii amant cassiam recenter
extractam: & remisso dolore tria
vel quatuor grana aloes violatæ
media hora ante cœnam, etiam si
febris adsit, nulli incommodo sunt,
imò vsus eius etiam præservatiuè,
vnâ cum podagrîco alcali (vt ante
dixi) frequens esse potest bis nimi-
rum in hebdomada, nè peregri-
num fermentum mollem ignem
in stomacho sedentem suo odore
contaminet. Clister ex simplici
furfuris decocto etiam prodest
cum salis communis drach. ii.

Frequens mihi vsus fuit olim
præsertim in vrinæ penuria dictū
alcali cum tantillo terebintho non
decocto, & sacharō in pilulas forma-
re, quas amicorum diversi cum
fructu sumpturunt post primam

inua-

MORB. PRINCEPS. 445

inuaſionem, in recenti nimirum
podagra, & in hunc diem deinceps
nil quicquam doloris podag-
rici paſſi ſunt, & hæc regula iuue-
ni ſatis eſt.

Alijs autem non ita ſœliciter
ceſſit, licet induciæ ſint factæ per
annos, nam podagra longa, ait
Magiſter, ob id in promptu reme-
dium tenent, & fanè tenendum,
quod prudentiæ granum eſt: prop-
ter enim morbi longitudinem, ve-
teres curam per duos nonnun-
quam per tres annos inſtituebant,
propinabantque ſemper reme-
dium luna decreſcente, & debili, id
eſt, ante nouilunium tres vel 4.
dies, ſemel aut bis ſingulis diebus,
vt ſupra dixi ſcil. præſeruatiuè, di-
ctos enim dies ſuperando tam cal-
culi, quam podagræ fabrum oportu-
niores obſeruarunt experti, do-
cente id Magiſtro: Quidam morbi,
ſemel per menſem occaſio eſt, vt
curentur, *inquit*. Nam contraria
paulatim inducere oportet, & in-
terquieſcere, docet ibidem. Hacque
methodo facilitate magis, quam

de morbis

*de morbis
lib. 4.*

de arte

Ab Arthritide verò vniuerſali
plurimos hæc methodo in minus
tribus

tribus mensibus conualuisse nota-
uimus.

Quandòque in vehementiori
paroxifino exardensynouia, vel
mucus etiam contigua accendit
periostia, fitque malum duplex, ar-
thritis nimirum, & membrana-
rum, quæ articulos cingunt, in-
flammatiò, cum tensione, & dolo-
re inflammante: hic status externa
etiam subsidia expetit, quorum
quædam huius methodi ratione, &
experientia approbata paulò post
recensebo. Nisi enim quis hæc at-
tributa, & circumstantias (vt ait
Magister) obseruet, tunc sanè po-
dagra, etiam si adolescens, inter in-
curabilia adnumerabitur.

Itaque podagrici doloris causa
non est humor materialis à capite
descendens, sed spiritalis aura ad
similitudinem illius, quam in æ-
grotante auro ostendi. Quare Se-
nex: Methodus, quæ sanitatem non
inducit, vt excrementitia illa ma-
terialis, permutanda est; sin verò
ad sanitatem vergat: nihil omninò
ex his, quæ adhibentur, auferen-
dum, neque aliud quicquam ad-
iungendum, aut apponendum.

Igitur non consistit morborum
sanatio in solo remedio (egli ha de
belli secreti) sed potius in vetustif-
sima

*de locis in
homine*

similis

M
fima
di m
diffi
TA
Vn
arte
& i
mec
por
den
M
tò,
ven
qua
Pla
que
crit
cor
lau
pra
ne i
cor
me
rur
pri
sibi
ide
teff
oli
iuf
&
do

MORB. PRINCEPS. 447

si-
ori
vel
dit
ar-
na-
in-
lo-
ena
um
, &
ost
at-
ait
po-
in-
usa
pite
a ad
æ-
Se-
non
ma-
verò
indò
ten-
ad-
um
a de
stif-
ia

si-
ma naturali, & spagyrica meden-
di methodo, hanc qui tenet, illi
difficile non erit, APPROPRIA-
TA inuenire secreta, vt vocant.
Vndè Hippocr. Quæcunque in *de affectio-*
arte medica prudentia discuntur, *nibus*
& inueniuntur, aut de cibis, aut de
medicamentis, ea ab ijs discere o-
portet, qui artem perfectè possi-
dent.

Methodus ergò, qua sanitas, ci-
tò, tutò, & iucundè restituitur, est
vera, naturalis, antiquissima illa,
quam venerabilis Pythagoras, &
Plato in Ægypto didicerunt, quam
que absconditam voluit Demo-
critus, qui eam soli Hippocrati pro
compensatione visitationis reue-
lauit, illumque adstrinxit ità, vt
præfationi operum suorum solen-
ne iuramentum inseruerit, quod
coram Dijs suis præstat, se hanc
methodum alijs non reuelaturum,
nisi qui fuerint de sua pro-
pria familia, aut de stirpe eius, qui
sibi hanc communicauit, & qui
idem iuramentum præstitissent.

Hanc Galenus ipse, vt eius vita
testatur in Ægypto quæsiuit, vbi
olim naturalis scientia floruit: hu-
iusmodi autem quærendi anxietas,
& peregrinatio pro triuiali metho-
do tanti non erat: vt insuper quo-
que

que instrumentum adderetur: utpote quæ in vrbe nunc domiq; tam fæminis, quam magistris æquè notissima proficitur. Vndè tandem

Aphor. 52.

Galenus senior factus non amplius nudas implorat qualitates, sicut in iuuentute: sed cum Hippocrate vniuersam concludit doctrinam. *Medicamenta*, inquit, *primum oblata* (non contendit de qualitate, ut inuidus, & liuidus nimiumque sapiens vrbis Myops de spernioli calore) *si paululum conferant, tamen si tardius curent, ea sunt usurpanda: nec temere protinus ad aliud transeundum: quæ autem noxia sunt, statim remouenda.*

Fælix esset mortalitas, si Galeni sententia, vel in podagræ saltè curatione obseruaretur. Reperiuntur tamen ità in excrementis submersi, ut potiùs cum plebe ceruicosa voluntate errare malint, quàm cum paucis veritatem amplecti. Satis est (palàm scribit Doringius magnæ æstimationis vir in Epistolarum volumine fol. 1193.) satis est, inquit, me in Naturali Philosophia, & Hippocratica medicina minus esse versatum, quam chemicorum placitis esse imbutum. Hic non solum contra summi Hippocratis

MORB. PRINCEPS. 449

cratis præceptum, quo ubique inculcat: Naturæ scientiam esse medico necessariam, sed, & contra Aristotelis doctrinam, qui 6. Metaphis. cap. 1. collocat medicinam sub naturalem philosophiam, & hæc, inquit, est scientia.

Cæca hæc obstinatio (ait Philosophus) duas infirmitates hominibus communes esse, manifestat, quibus impediuntur ea, quæ ipsis proponuntur, cognoscere, & quæ mentem ipsorum tanquam tenebræ obcæcant, peccatum videlicet, & ignorantia. Peccati nemine venit invidia, aut æmulatio, aut odium, aut affectus, qui præiudicium, & omnis generis versutias ratione carentes causat, quæ ipsos in tam fortem mentis obcæcationem præcipitat, ut nullo modo cedere velint: imò remedium, & doctrinam, utraque sibi incognita, apud ignorantes, & vulgi plebem cauillari, & vituperare nunquam, & nusquam desistunt.

Eiusmodi ignorantia id nobis indicat, eosdem in cognitione Naturalis Philosophiæ, in Hippocratis summa scientia ac in præparatione, & compositione medicamentorum peregrinos, ac hospites esse, ut Clavis ubique manifestis argu-

men-

mentis euincit: Hinc enim est, clamoribus suis, vulgo, & ignaro populo imponentes proscribere, ac vilipendere, quod ignorant. Urbis enim moniales plerumque in hæc verba erumpentes audio, *V.V.!* *il nostro medico non vuol sentir de spagyrica*: quibus reponens explico, quid sit spagyria: Medicum scilicet, sine suæ artis, nominisque incommodo posse esse musicum, mathematicum, legistam &c scientijs ornatum longè distitisse à medicina: medicumque esse musicum, alearum, seu cartarum lusorem ægrotum nil prodesse: Et quare non possit esse (imò ex officio debeat) id, quod artis est, & ex quo, ut eloquar quod res est, ipsa medicina, & quicquid elegantis habet, originem desumpsit? Naturalis scilicet Philosophus, & cognitor propriorum instrumentorum, & remediorum? Non ita pridem urbis patritius decumbens, visitatus à medicinæ publico lectore, & inter sermonem, quem miscebant, fauebat patritius spagyricæ scientiæ: cui lector hiulco ore proferebat, eam saltem versari circa Antimonium, & mercurium, & idè calidissima parturire remedia, qua de causa in his regionibus non esse eius vsus, sed solummodo

*Spagyria
quid?*

MORB. PRINCEPS. 451

in frigidis, vti Germania, Anglia
&c.

Sed vt verum fatear, cauillato-
res hos nullatenus me aegrè ferre,
nisi enim scientiam aliò auerte-
rent, lucrum, & munera frequen-
tia sibi cessarent: quod detrimen-
tum nos non timemus: idèdquè
palam profitemur Naturæ, &
summi Hippocratis doctrinæ in-
terpretes esse. Non nego interipsos
in vrbe quam plurimos ciniflones,
& deceptores reperiri, contra pru-
dentissimi magistratus vigilan-
tiam: hi tamen omnes sine distin-
ctione spagyrorum catalogo vul-
go inscribuntur; non secus, quam
in alias professiones, & omnium
maximè in medicinam indigni

Sciunt itaque isti Theones, artis
abusum non tollere vsum: nec
ascribendam culpam arti, quæ
non est artis, sed artificis titulum
temere assumentis, de quo abusu
ipse Hippocrates suspirans protu-
lit. *Medicinam omnium artium de lege*
nobilissimam, nunc autem omnium
vilissimam esse propter ignoran-
tiam eorum, qui eam malè exer-
cent. Medici tamen prudentis, ar-
teque Hippocratica digni genero-
sus animus, vulgi calumnijs ne-
gle-

glectis alta pace potitur, circum-
strepentibus vndique in se imperi-
torum conuitijs, optimè conscius,
ignorantiæ morem esse, stolidè
debachari in virtutem, debitum.
que vicissim esse virtutis, eiusmodi
sibi innocuis subesse iniurijs.

Cæterum qui propter eorum,
quæ plurima requiruntur defe-
ctum, prænominatum prudens al-
cali, sibi oportunè præparare non
potest: vrgeat interim necessitas:
huic ego autor ero, nil esse sumen-
dum, quod alcali inspidum leue,
ac spongiosum non sit, vt sitiens,
acida errantia cum auiditate tra-
hat, absorbeatque. Superaddit Ga-
lenus, quod & sit palato maximè
gratum, ac familiare, & contraria
fit sequens corollarium.

Consilium petijt vir Nobilis, qui
in vrbe peregrinus erat, propter
narium hæmorrhagiã admodum
pallens, planeque extenuatus: hic
ostendebat fungi speciem, quem
cum manu teneret, vt incalesceret,
cessabat hæmorrhagia incantamen-
ti instar, fungum autem betuli-
num iudicauit, huius enim odorem
spirabat, eiusque colorem refere-
bat. Cessabat autem hæmorrhagia
indubitatè, argumento, quod in fi-
tus

MORB. PRINCEPS. 453.

tris secretus fungi spiritus concordabat cum impetum faciente, illique certum temporis spatium adhaerebat, adedque remedium hoc morbo appropriatum dici potest, quia à nullo alio, quorū per annos plurima expertus erat leuamen haectenus sensit, adedque inuicem sese cognoscere necesse est.

Sic spasimum ferè continuum mitigatum vidi à lineo filo à mala fœmina ducto, & alligato. Hæmorrhoidum continuum dolorem à crassula radice: Sic Febres, Epilepsias, vteri strangulatus, & similia à suis appropriatis periaptis, vt Hippocr. Chim. data occasione recenset: imò ipsam pestem per Paracelsi Zenexton. Et ratio est in promptu: totum enim corpus idè transpirabile, & permeabile natura plasinauit, vt continuè è nobis exhalare possent spiritus, qui nouis aduenientibus locum cedunt, quare Magister: quod vnica insensilis transpiratio pluris esset, quàm omnium vulgariū artificum purgatio: hi spiritus effluxi cum soli esse nequeunt, se associant quo cum concordant, imò attrahuntur non secūs, quàm magnes ferrum, probat lux candelæ in Clauis cap. 9.

Cum autem totus mundus, &
quic.

quicquid habet eius ambitus ex inuisibili secreto spiritu constet, vt ex Hippocr. suo loco ostendi: sic quoque podagræ causa nullam aliam prærogatiuam habet, sed similiter ex inuisibili igne, & particulari animato acido impetum faciente spiritu constare debere, necesse est: Hippoc. docet, experientia firmat. Fultus ergo dictis rationibus

Consideraui, num pro ingentibus podagræ doloribus simile non reperiretur Zenexton, quod, sicut prænominata, attractiuam illam vim, quam in omnium seminum profundo demersit Omnipotens, vt cap. 4. ostendi, haberet, concordaretque cum Hippocratico diuino in hoc morbo, eique concorditer, si non in perpetuum, saltem ad tempus adhereret? Nec vana fuit contemplatio! Amuletum enim appendi, ita vt stomachi orificium, natalem scil. locum attingeret, quod vt spongiosum, rarum, & vacuum sit, sicut ipsa terra, ratio suadet, quæ quoque attractiuæ vis, & inanitionis gratia trahit, & sorbet secretum multiventris spiritum Solis filium ad suos fines vt ostendi. Hoc amuletum, quia alcali vices gerit, eiusque anima
poda.

MORB. PRINCEPS. 455.

podagræ animato spiritui permixta, saturatur tandem alcalium more, & idè sensim amittit tractiuam vim, quare illud quandoque renouandum esse notauit.

Quemadmodum autem totus mundus exortus est ab vnico inuisibili prudenti igneo spiritu, quem ex Hippocr. suo loco Solis Filium ostendi, idè, & hodie solarium lumini æquatur spiritus vitalis noster, qui per fermenti solum suis in ventriculis varia officia in microcosmo subit, in oculis videt &c. vt dixi. Sic per inopportunum fermentum, seu odorem peregrinum dolores excitat, idè etiam multiventris spiritus microcosmi dicitur. Hic secretus spiritus, & Hermetis vnica res nulla alia re vt dixi, magis afficitur, quàm lumine, & odore, eò quod lux, & odor spiritus immediatè attingant, & penetrent, vt patet in Canis crypta, in cellariis vbi potens cereuisia fermentescit, & aliquandò ibidem dormitantes suffocat, odor calcis &c. vt Clauis cap. 9. Quare Amuleto adiungendum est suffumigium, quo hybernò tempore ipsum perfundi lectum, cum calefit, accensis carbonibus insperfo, æstate vestimenta imbui

Qui non credit animam animam misceri demens est. Hippoc. lib. 1. de diata.

*Gleich
Wiederfel-
be Griechif-
che artz-
deme von
der obri-
gkeit die
cenfur vff-
getragen,
Konte ni-
cht begreif-
fen das a-
nima ipfa
rei Natura
fei, deffen
stupida
dementia
diese schri-
ft 2. gant-
zer iahre
zudruck en
gehindert.*

imbui possunt, & debent. Huius enim secretus spiritus animatus immediatè sese animato podagrigo miscere, & penetrare potens est, atque continuato vsu à paroxismo præseruare, quia inter sese cognoscuntur ait Magister, & idè etiam materia huius suffumigii animæ nomen adepta est.

Omittendum porrò non est, quod in magnis doloribus, & cruciatibus statim ad compescendos eos animus est adhibendus, relictis, & postpositis tantisper aliis intentionibus, donè doloris carnicina cesset, in quo statu astans medicus non minus sæpe rubore suffunditur, & pudore, quàm æger dolore.

Quarè ex topicis spagyrica, & antiquissima Hippocratica methode inuentis, & ratione approbatis selectiora nunc memorabo: afferere enim non oportet (Magistri verba) propter varia attributa, & circumstantias, quod vnum aliquod remedium applicatum statim profuturum sit, & idè varietatem constituerè ratio suadet, horum plurima à vulgo practi- cantium, & ab Hippocratica vetustissima methode dissecti citantur, nullum tamen horum legere

indit

aut

MORB. PRINCEPS. 457

aut videre contigit, qui minimam rationem addere potuisset; quare hæc ita fierent? Cum autem citum, tutum, & iucundum auxilium animaduernerint, & ad frigidum, vel calidum quadrare non possit, vel nocuum, vel empiricum vocarunt, manifesto argumento, à nostris hæc, & alia excerpisse, & eò ipsò ignorare se testantur, in Natura scilicet nil vnquam fieri posse, cuius legitima causa non præcedat.

At non solum in his, sed & in reliquis omnibus admodum ieiunos se manifestant: exempli gratia, bezaar, dicunt, urinam, & sudorem mouere, per las cor roborare &c. nullus tamen, qua ratione sic indubitatè in corpore humano agerent! & ideò dicti sectarij à principio ad finem vsque sunt, manent, & consenescent empirici, & experimentatores, semper discentes, & nunquam ad veritatem peruenientes, sic enim habet Autor in Hollerium de Vinaceis *le l'ay practique cent fois, il n'y a rien meilleur sous la charge du Ciel.* attamen nulli podagrico profuerunt vnquam, quare illis receptula quædam, qualitatuo, & trigido sermone roborate sine cau-

farum cognitione fatis est, superflua, ait Philosophus, discunt, necessaria ignorant, quia aliud non cognoscunt, quam quod externo sensu friget, vel calet: id est quod nesciunt, scire nolunt.

Sperma ranarum, luna decrecente, collectum, & ex balneo ad siccitatem distillatum, prolicitam aquam alcali insipidi ditissimam dabit, ut Hippocr. Chemicus mechanicè docet, quæ tepida cum lineis panis applicata calidæ igneque podagræ optimum est refrigerium. Aduertat tamen patiens, nè aquæ addatur alumen, ut suadent Crollius, Sala, Tenzelius, & alij: licet enim alumen sit refrigerando, eius tamen adstringentia poros cutis claudente, diaphæresis impeditur: dolorque in excessum augetur: experto crede. Vnde rectè Hildantus, alumen podagricis esse inimicum, monet.

Multò promptius dolorem leniueris, si aquæ prædictæ alcali acueris, siue multiplicaueris additione alcali urinæ, tali proportione, ut inflammata, dolentemque partem applicata aqua non pungat, quod lingua faciliè metiri potest. Cum autem ex *magistri libro de morbis*, totum corpus, dum uiuitur,

*Fomenta
iunant po-
dagram.
Horat. I.
Epist. 2. 11*

MORB. PRINCEPS. 459

uitur, transpirabile habeatur, dolenti loco tepidè duplicatis, vel triplicatis linteis fomenti modo adhibita, non potest alcali urinae non attrahere aciditatem ibi ebullientem, & cute per fomenti calorem rarefacta, acidum spiritum non extra corpus erumpere, ac proindè quietem non consequi dolorem, *verba Hippocr. de fluxibus.* Dicta nempe aqua non primis qualitatibus, sed absumpto, ac attemperato acido igneo, refrigerare dicitur, ex quo postea magno patientis solamine dolor mitescit.

Alij, loco spermatis ranarum aquae, spiritum vini eligunt, atque urinae alcali commiscunt, sed ubi inflammatio praevalet, cautè procedendum est: aliàs enim urit, & vesicas attollit: etiam si locus affectus plumaceolo leuiter tantum eo perungatur.

Urinae spiritus commodissimè, ac celerrimè parabitur ex sale armoniaco, quod nil aliud est, quam alcali urinae ligatum, vel condensatum cum acido communi sale cibario, ut docet Hippocr. Chemicus cap. 2. Si enim armoniaco addideris aquam alcali fixi (ex gr. Tartari) portionem, & ex retorta vitrea leui calore ambo vnita pe-

puleris, in illo tepore fixum alcali tartari amplectitur, trahitque ad se acidum salem cibarium, & alcali urinae, quia fugax, & volatile, dimidia horae spatio, in mediocri magnitudinis vas recipiens se recipit ab igne fugiens volatile, albiſſimumque, qui ſeruandus eſt ad uſus praedictos vasis vitreis cera perquam optimè obturatis.

Hac in operatione ſimpliciſſima, naturae instrumenta rarefactio nimirum, & condensatio oculis mechanicè pateſcunt. Alcali enim volatile urinae liberum dimittitur à ſocietate acidi ſalis communis, ſe iterum alcali tartari fixiori copulantis. Vnde alcali urinae, ſi dolentem locum podagricum attingit, acidum rurfus trahit, utpotè vacuum, illoque ſaturatur: & in neutrum ambo vertuntur. *Vnde Magiſter*: Generare, & interire idem, commiſceri, & diſcerni idem. Eò quòd Natura ubique, ſpagyricè, & maxima intelligentia penſa ſua abſoluit, ſiue res coagulatas reſoluat, ſiue demum ſoluta coagulet. Hinc exclamat Geber: Naturae miniſter, ſiue ſpagyruſ profundum habeat ingenium.

Recens etiam vrina ſani pueri, in defectu aquae ſpermatis ranarum,

de diata

MORB. PRINCEPS. 461

rum, ex Balneo distillari potest, adiecto cinere communi, cuius alcali sorbet acidam urinæ partem, & alcali urinæ cum aqueo humido ascendit per alembicum: hæc quoque alcalizata aqua pluribus profuit.

Ex eodem fundamento paratur ex tempore absorptiva aqua sine, vlla distillatione, sed simplici mixtione ex salis armoniaci puluerizati, & alcali tartari ana, cui mixturæ affunde aquæ communis, tantum, quantum pro solutione sufficit, & lineis molliusculis petijs duplicatis, fomenti modo tepidè applicatur.

Sunt, qui lacte recens multo vtuntur, eò quòd inter alcalia, quæ acida bibunt, infimum locum non aliam naturam mutatur, propterea omnibus non æquè confert, placat interim, & mitigat acidum ignem trahendo, locique asperitatem demulcet, præsertim quando cum hyosciamo semel ebullierit, vt habent ab experientia plurimi practici.

Huc etiam referri potest Crollij vnguentum Anodinum præsertim febre absente, ab huius enim vnica tepesfacta vnctione afflictissimum

arthriticum à doloribus liberatum
vidi, qui deinceps sospes vixit : ca-
ue tamen ab hoc, & aliis omnibus
vnguentis, si dolor febriculam co-
mitem habeat.

Sunt, qui virga, seu ferula cæ-
dunt dolentem podagricam par-
tem, donec rubescat, sic acidum
expirat, & à doloribus tuti vi-
vunt.

Caro bubula alcali ditissima, vt
Hipp. Chim. mechanicè ostendit,
lacti præfertur, vt & prædictis om-
nibus : huius enim frustum cru-
dum sine pinguedine partem do-
lentem olim superligauimus, à
qua mane vesperique mutata sæli-
citer siluere dolores : memores,
quod aliquandò quidam ita leuif-
simo teneretur pedis dolore, vt for-
tas in publicis egrediatur, ut per-
acturus negotia non dubitaret, ve-
rùm in itinere parum progresso,
dolor increbuit maiorem in mo-
dum circa malleolum externum
sinistri pedis, intensissimo cum
cruciatu : & deficiente vectura,
pedibus domum laboriosè repetiit,
carnis bubulæ frustum illicò ap-
plicabatur, cuius alcali acidum do-
lorosum, & igneum electiuè vel
spagyricè trahente, sequenti mane
locus circumquaque veluti attra-
mento

MORB. PRINCEPS. 463

mento conspurcatus ater visitur,
maximo patientis terrore : dolor
tamen planè sublatus aberat: Eius-
modi enim nigredo sanguis erat
ab igneo acido calore , violento-
que dolorifero articulari motu ex-
travenatus , ac expressus , qui ab
alcali attrahentis appositu rare-
fcens paulatim expirando euola-
bat .

Infinum locum hic etiam non
habet spiritus vini camphoratus ,
præsertim à rosmarino rectifica-
tus .

Insuper pulvis radicis consolidæ
maioris cum aqua communi in
pultem coquitur , quam minimi
digni grossitie dolenti loco appli-
catam , optimum mitigatiuum in
nouella podagra , primaque dolo-
ris inuasionè deprehendi : etenim
post tres, vel quatuor horas à parte
elevatoria nares ferit odore ex putri
acido : argumento , acorem extra-
here . Inueteratæ tamen podagræ
nil commodi adfert .

Dolore & febre , etsi remissis,
lecto ægrum sibi non obligante,
attamen incessus, ac ambulatio im-
possibiles sunt : videntur enim
mille aciculæ iuncturas lancinare.
Vndè pro hoc statu oportunum
Emplastrum composui ex meris

464 TACHENII ROM
alcalibus, cuius præparatio hæc
est.

℞ olei rosati lib. i. calefiat in
patella, adde saponis albi rasi vnc.
iiii, liquefacto sapone, adde c eruf-
sæ, minii, ana vnc. iiiii. coque len-
te igne continuè mouendo ligneo
paxillo, donec emplastro durio-
rem consistentiam acquirat: Si
enim eò duritiei non adducatur,
rursus in aere mollescit, quia sapo-
narium alcali humidum ab aere
rursus attrahit: cui demùm ab
igne remoto, & non nihil refrige-
rato addatur sub continua agita-
tione camphoræ vnc. i. prius so-
lutæ in mortariolo spiritu vini ad
pultis formam.

Hoc emplastrum ex meris alcali-
bus compositum mirabiliter non
solum acidum podagricum ibi-
dem latens, sed & apostemata, tu-
mores duros, pedum callos, varios
dolores tam Nephriticos, quam ex
acido vbiunque obortos, etiamsi
febriles promptissimè sopit, refri-
gerat, mitigat, adhæretque plures
dies super pellem extensam, tan-
diùm scilicet, donec poris apertis
acidum morbosum exhalet, tunc
nimirum degenerata humiditas
expirans à cute depellit. quod autē
morbofo acido non concordat,
eius

MORB. PRINCEPS. 465

illud dolenti loco, nequè adhæret,
neque affidet.

Huius alcalizati emplastri encomium hic non adduco, vt mihi esse velim ceu hæderâ suspensam, sicut titillabundis decanis acetum, sub pomposo titulo: *spiritus veneris noster, sal vini nostrum, magisterium nostrum, & similia nostra!* neutiquam verò: abhorret enim animus meus ab eiusmodi vanis ostentationibus, quod norant, qui, Tachenium liberi candoris alumnus esse, sciunt.

Decani verò docent, dolori podagrico oleum saponis esse lenimen, istud tamen oleum, quod ex sapone stillando eliciunt, cum nil aliud sit, quam distillata pinguedo vnâ cum fixo alcali cocta in saponem, eorum vanitatem pro dolore placando illis lubentes relinquitur.

Est, & alius Arthriticus dolor sine inflammatione, & rubore, qui plerumque scapulis ita infixus hæret, vt respirationem non nihil aggrauet: hic ex acido dolor, quia non profundus, facilimè idem mitigatur potentiori acido, quare huic vsui spiritum vitrioli optimum esse deprehendi, ab vnica enim huius vnctione quies sequitur:

V s tur:

466 TACHENII

tur : cauendum tamen , ne inter vngendum linteamina , seu vestes alicuius momenti hoc spiritu attingantur : eas enim corrodit , atque instar ignis vrit , tam diu vngendo cum lanei panni frustulo continuandum est , vsquequò pars dolens pungi sentiatur , tunc ab vnctione cessantes locum abluimus tepida aqua , deindè superlinimus oleo Hypericonis .

*de liquido
vino vsu.*

Addit *Magister* , acetum (eius enim tempore nondum innotuerat vitrioli spiritus) valere ad podagram , si non corpus vulneraret , eadem etiam sex vini facit : frigidæ namque podagræ (ita loqui lubet) quandò scil. dolor igneus abest , acetum totus accommodatissimus est .

Notandum hoc loco , verum non esse , quod turba scribillat : *spiritum vitrioli , & spiritum sulphuris idem esse , easdemque possidere vires* : quam assertionem perniciosè falsam esse deprehendi , nam spiritus vitrioli sex dies , totidemque noctes igne reuterberii naturæ possibili expulsus , mercurium præcipitat : eundemque eo simul ipso reddit longè constantiorem præcipitato per sulphuris fumum condensatum , vt vt oleosum . Vitriolum enim ab igne cum non
facile

MORB. PRINCEPS . 467

facile fugiat , ideo mercurium ab eiusdem acido , firmiore constantia ditari , eoque perfectioribus dotibus insigniri , quam à sulphuris stagmate præcipitatum , necesse est . Mercurius nempe terrestris cum cælesti symbolizat : eorum enim , quibus iungitur , induit potestatem , vt docuerunt Veteres sub experientia testimonio : vide Clauis cap. 8. Adedque Turbith mercurii à prædicto vitrioli acido veniens , est medicamentum nobile , præsertim ad veneream luem , similia contagia , pestilentialiaque morbos , exhibitum in rosarum conserua , pasta Ruffi , aut in succo liquiritia , sub pilulari forma &c. Caue autem , ne ipsum commisceas cum scammonii resina , vel terebintho , vel gummi gutta , vt docet Hartmannus : omnis enim mercurius quocunque modo præcipitatus , pinguedinibus irretitus , vi laxatiua exuitur , & hætenus cinnabaris , quæ est sublimatus mercurius , aluum non cit , pinguedini sulphuræ combinata .

Ischiadicus omnium arthritidis dolorum grauissimus ob doloris magnitudinem , & symptomatum superuenientium momenta , sedem in profundo habeat , necesse

V 6 est,

*Notabilia
de mercurio
præcipitato .*

468 TACHENII

est, idè inflammatio rarò extrà
apparet. Itàque ad salutem flatus
intus ed loci detentus discutiendus
est. Cibi conueniunt tantillo satu-
regiæ aromatizati. Podagricum
medicamentum exhibendum in
haustu iusculi, vel vini semel ebul-
liti, vnà cum quatuor feminibus,
calidis maioribus, & locus affectus
foris perungendus oleo lini: desu-
perque noctù fouendus applica-
tione tepesacti sacculi cumini se-
mine ruditer contuso, & surfuri
commixto referti. Præsente febre,
v echementique pulsatione, sangui-
nis missio mirificè confert: eà ab-
sente phlebotomia inutilis est, atq;
lini oleo adiungere præstat dimi-
diam, vel quartam partem olei la-
terini rectificati. Hacque simplici
methodo, breui temporis spatio,
sanitas induci solet, dummodò
morbus inueteratus non sit.

Sunt qui ossa humana ad albe-
dinem exusta oleo vetusto extin-
gui, indèque distillari iubent, hoc
postea, oleo laterino præferunt. Hi
sunt ex illa classe, de quibus dici-
tur, *quæ nesciunt, scire nolunt*, sa-
cræ scientiam odio habentes vi-
tuperant, & vilipendunt, *quæ ne-
sciunt, quid faciunt*, ait *Magister*,
nesciunt, inquam, ossa combusta
oleo

TACHENII

MORB. PRINCEPS. 469

oleo in hoc casu non plus communicare, quàm lateres igniti, eò quòd oleum in forma fumi ab illis eleuetur: ossa enim semel candefacta, & ignita fiunt, sicut lateres ipsi, inania, & vacua corpora rursus exsatiari cupientia. Vndè per os assumpta, acida specifica, non secùs, quàm cornu Cerui vstum, bibunt, vt in Clauè mechanicè ostendi.

Dolorem verò ischiadicum à sanguine extrauenato, radix bryonia recens rasa, & cum lini oleo commixta tepidè applicata mirum in modum pacat: renouandus est labor, donè sanguis planè dissolutus, & ad transpirationem, seù volatilizationem aptus transsudet: intereà tamen temporis podagricum medicamentum nullo modo intermittas, vt acidum obortum forbeat, nouumque regenerari non patiatur.

Clysterem in hoc casu ex Bryonia, vt docet Donzellinus Neapolitanus in suo Dispensatorio nemini suadeo, nam rectum intestinum magnam habet consonantiam cum ore ventriculi, idèò choleram facilè causare potest.

Idem morbus inueteratus cum sit frigidus, & alcalizatus, oleum lini

lini cum euphorbio applicatum loco affecto optimum deprehendi remedium, licet magno cum dolore agat.

Pedibus continuata diaphœresis ita requiritur in omnibus arthritidis speciebus, ut instantis paroxysmi præinditio sit, quotiescunque intra pedum digitos excrementum proprium, & consuetum non reperitur; quare in subcalceolos, seu foccos ex denso lineo panno confutos, digitos pedum versus, infundo parum cineris ex herbis cephalicis, ut rosmarini, rutæ, saluiæ, lauendulæ, betonicæ &c. eiusmodi enim cinis alcali suo modo volatile continet, ut Hippoc. Chim. docet, quod quia solum, inane, & vacuum esse non potest, ideo trahit per poros cutis, combibitque acidum pedum articulos torquens: unde licet podagricus tota die sine motu deambulationis sedeat: renouandi sunt tamen quotidie linei subcalcei, aut ad minus cinis: horum enim continuato usu, & perseuerat effluuium, & rarius deinceps morbus infestat.

Aliquando post paroxysmum, plures menses pedum, malleolorumque tumor persistit, quem tamen alcali dictarum herbarum

vdo-

MORB. PRINCEPS. 471

vdonibus lineis inspersum optimè, celeriterque demittit, complanatque.

Picem naualem emplastriforma applicatam hoc in casu quoque proficuum esse animaduerti.

Cinis dictus non solum acidum trahit, sed etiam pedes mundat à sordibus, vt ablutione, quæ podagricis pessima est, præsertim ab aqua, opus non sit. Pedum verò lotionem ab aceto, vel vino instituere volentibus, per me, sed valdè rarò, liberum esto.

Sunt, quibus pedes o lentem mephitim spirant, quod vitium conuersatio ciuilis admodum horret, & præsertim in ijs, qui aulas frequentare habent, cuius causam plerique descendentibus nescio quibus putridis humoribus adscribentes, euacuationes cum cautela, nè hepar accendatur (res risu digna) indefinenter repetitas, & rigorosum viuendi genus frustra præscribunt. Sufficit cinerem prædictum lineis calceis modo, quo dixi, inspergi, & fætor vnàque diffuens sudoris mador illicò cessant: argumento, id euenire non putridi humoris descendentis, sed vitio ventriculi, cuti pedum insiti, affluen-

affluentem pro alimento sanguinem deturpantis, & in eiusmodi fœtorem conuertentis: vt sanandi methodus ostendit, eò quòd alcali dictorum cinerum acidum putrefactiuum ab ipso cutis ventriculo (non secus, quàm alcali calcis caudauera) absorbeat, absumatque.

Sed nè ego, dum breuitati studeo, sim prolixus, finem operi imponere tempus est, quare vos alloquor, vt æqui sedeat iudices, cum beneuolum lectorem non requiram, vtrum Hippocraticum Diuinum, tam in morbis, quàm in rebus, vt nefandum quoddam supeditandum, & contumeliosè, vernili, scurrilique dicacitate contemnendum sit, imò vt stultum à viris doctis tractandum, vt canit decanorum inflata, importunaque turba: ego enim nunquam volui cuiquam aduersus, vel infestus esse, sufficit, me ab initio protestatn, carere animo iniuria quemquam afficiendi, sed vt mortales, vt decet, piūque est, ab erroribus, & imposturis vindicarem. Quare ignoscendum, parcendumque illis, & resipiscentia speranda, cum nesciant, quid faciunt.

Quicquid ergò est operis, æquo animo accipite, Naturæ enim
mean.

MORB. PRINCEPS. 473

meandros exquisitè aperuisse, mei
instituti non est: interea non puta-
te, me vobis crambem à tot inge-
nijs receptam (vt dicitur) appo-
suisse, licet radiosum sit decanis
hoc ælogium deglutire, sed obru-
lisse, & propinasse vobis succum,
& sanguinem vetustissimæ Hip-
pocr. & Galenicæ doctrinæ meo
prælo, meo labore expressum, meo
vasculo exceptum, si non capaci,
saltem purissimo, & saluberrimo,
libate, applicate, valete, & summo
Spagyro, qui primus omnium
hanc artem edocens confusas re-
rum naturas, ceu lucem à tenebris
separauit, & distinxit, gratias inde-
finentes agite.

I N I S

*Ostende meliora si potes, &
tunc carpe mea, tibi que
gratias habeba.*

OT-

MOR. PRINCIPES
OTTONIS TACHENII
M E R I T O.

Abditus imparium nexus sunt cuncta duorum
Viua dat Aura modos, sensile corpus Aqua
Illa sedens aluo, scrutans res, arbitra vitæ,
Cuncta regit nutu: morsq; salusque sibi est
Illa, inimica, furens quæ, errorum semina, cudit
Dogma, Canon, Methodus tangere nulla valêt
Artis Apollineæ Praxi distante magistra
Certa sigilla mali, certa medela domet
Se subdat ratio Praxi, non hæc rationi
Hæc methodus Veterû: hic vnus in arte cano
Hoc docet Hippocrates: docet hoc & Filius Otto
Anne Coum scaberis Mome ferire? feri.

Joseph Monticelli
Phil. & Med. Doct.

In-